

ALMA MATER

LITTERIS ET ARTIBUS

Інститут архітектури

ЧЕРКЕС
Богдан Степанович

Директор

Доктор архітектури, професор, академік Української академії архітектури і Саксонської академії мистецтв, керівник відділення архітектури і містобудування ЗНЦ Національної академії наук України, професор Дармштадтського технічного університету (Німеччина), професор Віденського технічного університету (Австрія).

Народився у 1953 р. у с. Великий Полхоxів Золочівського району Львівської області в сім'ї вчителів. Після закінчення у 1975 р. архітектурного факультету Львівського політехнічного інституту працював практикуючим архітектором, а з 1977 р. розпочав свою наукову та педагогічну діяльність.

У 1984–1985 рр. навчався в аспірантурі Московського архітектурного інституту на кафедрі «Основи теорії містобудування», де в 1985 р. успішно захистив кандидатську дисертацію «Аграрний елемент у структурі міста» (науковий керівник — доктор архітектури, професор З. М. Яргіна).

Уже тоді Богдан Степанович проявив себе як ініціативний, талановитий науковець, його розробки стали відомими і використовувалися (зокрема в інституті Генерального плану м. Москви — майстерня доктора архітектури, професора А. Е. Гутнова).

У 1987 р. Богдан Степанович очолив кафедру, а в 1991 — його обрали деканом архітектурного факультету Національного університету «Львівська політехніка». Перебуваючи на цій посаді, він багато зробив для розвитку львівської архітектурної школи, підвищення її рівня та налагодження міжнародних зв'язків.

З початку 1990-х років Б. С. Черкес займається питаннями компаративного аналізу архітектури та ідентичності громадських центрів європейських міст. Цій темі він присвятив близько 100 публікацій у відомих європейських, американських і національних наукових фахових виданнях і сформував власну наукову школу.

Богдан Степанович — організатор таких відомих міжнародних симпозіумів, як «Архітектура як відображення ідеології» (Львів, 1996), «Планування європейського міста: 1900–2000 рр.» (Роттердам, 1997), конгресу AESOP (Європейська асоціація планувальних шкіл) «Мрія про більшу Європу» (Відень, 2005), симпозіуму «Урбаністична регенерація» (Шанхай, 2007) та ін.

Як відомий фахівець у галузі компаративного аналізу архітектурних процесів професор Б. С. Черкес протягом 2000 р. працював візитивним професором Дармштадського технічного університету (Німеччина), а з 2001 р. за сумісництвом обіймає посаду візитивного професора Інституту містобудування Віденського технічного університету (Австрія). У 2001 р. Б. С. Черкеса обрали дійсним членом Української академії архітектури, а у 2003 р. — дійсним членом Саксонської академії мистецтв.

У 2006 р. професор Б. С. Черкес успішно захистив у Київському національному університеті будівництва і архітектури докторську дисертацію «Національна ідентичність в архітектурі громадських центрів столичних міст в умовах ідеологічної детермінації» (науковий консультант — доктор архітектури, професор І. О. Фомін), а в 2007 р. його обрали керівником відділення архітектури і містобудування ЗНЦ Національної академії наук України.

Професор Б. С. Черкес є відомим, знаним в Україні, Європі та світі вченим, який присвятив свою наукову, педагогічну й освітньо-організаційну діяльність розвитку теорії архітектури і містобудування, утвердженню української архітектурної науки в європейському й світовому науковому просторі, а також підготовці кадрів вищої кваліфікації для науки і практики.

Цей інститут — одна з найстаріших вищих архітектурних шкіл Європи. Цісарсько-Королівську Технічну академію у Львові, що пізніше стала називатися Львівська політехніка, урочисто відкрили 4 листопада 1844 р. Одним із найважливіших відділень тут було архітектурне. Львівську архітектурну вищу школу, як відомо, було створено на базі кількох навчальних установ.

У Львівському університеті, що діяв як колегія від 1609 року, а в 1661-му офіційно набув статусу академії та згодом звання університету, із 1730 р. розпочалося систематичне навчання архітектури. На початок XIX ст. архітектурна студія університету поступово перетворилася у вищу архітектурну школу повного обсягу, яка готувала потрібних спеціалістів.

1817 р. у Львові було відкрито ще й реальну школу, у якій навчалися фахівці середньої кваліфікації для будівництва, техніки, комерції й торгівлі. Термін навчання студентів становив два або три роки.

У 1835 р. Львівська реальна школа стала Цісарсько-Королівською Реально-Торговою академією. Саме на її базі та деяких кафедр університету 1844 р. було створено Технічну академію. У 1872 р. вона мала три факультети — їх тоді називали «фахові школи»: архітектури, інженерії та хімічно-технологічну. Термін навчання становив п'ять років. 18 жовтня 1877 р. Львівську Технічну академію перейменувують на Цісарсько-Королівську Політехнічну школу.

Починаючи з 1730 р. архітектори навчалися у корпусах університету, що знаходилися на вулиці Театральній. Після створення Технічної академії для неї орендували будинок на розі нинішніх вулиць Театральної та Вірменської. Пізніше заняття з архітектури відбувалися в ратуші та в інших будинках, розташованих в історичному центрі

міста. У 1872 р. було прийняте рішення про зведення нового навчального комплексу на ділянці сучасної вулиці С. Бандери, тобто біля нової магістралі, що формувалася тоді в південному районі міста як доїзд до залізничної станції. Проектантом монументального будинку для Академії був професор Львівської політехніки Юліан-Октавіан Захарієвич. Спорудження розпочали в 1874 році, а влітку 1877-го завершили. У вересні 1880 р. у новозбудованому головному корпусі Львівської політехніки побував цісар Австрії Франц Йосиф I, якому сподобалася його архітектура.

Ця споруда — своєрідний архітектурний посібник, що допомагає виховувати митців та сприяє підготовці майбутніх фахівців. Саме в ньому відтоді завжди знаходилася архітектурна школа.

Автор головного корпусу Політехніки відіграв важливу роль у розвитку цього навчального закладу. Юліан Захарієвич народився 17 липня 1837 р. у Львові, у родині вірменів. Він закінчив Львівську технічну академію, а згодом керував тут кафедрою будівництва із 1871 р. аж до своєї смерті (27 грудня 1898 р.). Очоливши цю провідну кафедру у віці 34 років, він понад чверть століття творчо готував архітекторів. Ю. О. Захарієвича обирали деканом архітектурного факультету і ректором Політехніки. Він зробив дуже вагомий внесок у розвиток Львівської архітектурної

Ю. Захарієвич, професор архітектури, ректор 1877–1878, 1881–1882 рр.

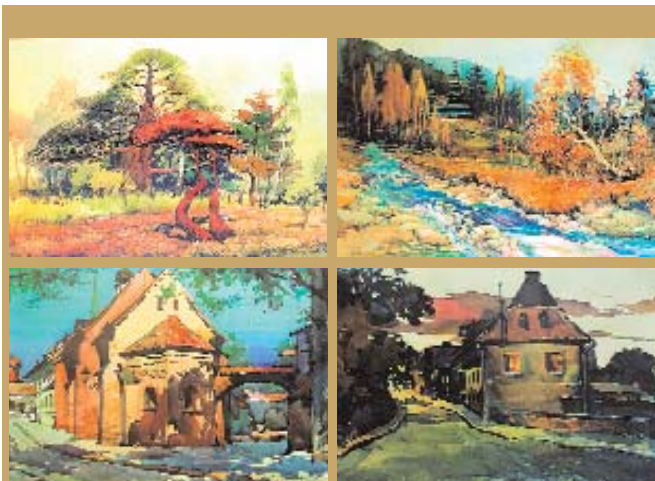
Інтер'єр головного корпусу Львівської політехніки

Макети проектів, студентські роботи

школи і вдало поєднував педагогічну діяльність із проектуванням та будівництвом.

Особливе місце в історії львівської архітектурної школи займає також видатний український архітектор Іван Левинський (1851–1919). Випускник Львівської технічної академії, професор І. Левинський керував кафедрою утилітарного й залізничного будівництва академії майже 20 років. Разом з найближчими соратниками він спроектував і збудував багато споруд у Галичині. Творчість І. Левинського та його співробітників увійшла до скарбниці української архітектури. У травні 1919 р., після перемоги польських військ у війні із Західноукраїнською Народною Республікою, І. Левинський не виконав вимогу адміністрації і не склав присягу на вірність Польській державі. Тоді ухвалою представника уряду його звільнили з посади професора. Проти цієї постанови солідарно виступили у колективній заяві до влади професори архітектурного факультету, які майже всі були поляками.

Роботи студентів-архітекторів (живопис)

У 1921 р. Політехнічна школа у Львові стала називатися Львівська політехніка. Структура факультету і кількість кафедр з роками змінювалися. Перед війною на архітектурному були такі кафедри: інтер'єру та малювання (завідувач — професор В. Гжимальський), історії архітектури та польської архітектури (проф. М. Осінський), архітектури житлових будинків (проф. І. Багенський), архітектури монументальних будинків (проф. В. Мінкевич), урбаністики (проф. С. Філіповський), статички й металевих і залізобетонних конструкцій (проф. Е. Лазорик, декан факультету), нарисної геометрії (проф. К. Бартель), загального будівництва (проф. К. Бартошевич) та утилітарного будівництва (проф. В. Дердацький).

Щорічний набір студентів у 1930-ті роки на архітектурний факультет становив 87–90 осіб.

Восени 1939 р. Західна Україна увійшла до складу СРСР, і Львівська політехніка була реорганізована у Львівський політехнічний інститут. Протягом 1940–1941 рр. архітектурний факультет поступово пристосовувався до нових суспільних і політичних умов, впроваджував методи роботи, властиві для радянської вищої школи. Але викладацькі кадри та склад студентів залишилися тими ж. Різко змінилися лише керівництво й політичні відносини у навчальному закладі. А після окупації Галичини німецькими військами у червні 1941 р. робота Львівського політехнічного інституту припинилася.

Наступні роки були для Західної України часом політичних і державних змін, що мали в основному трагічні наслідки. Багато професорів і студентів львівської архітектурної школи виїхало до Польщі, а саме до Глівіце та Гданська (тому можна вважати, що створені в післявоєнні роки у цих містах архітектурні факультети значною мірою є спадкоємцями традицій Львівської політехніки).

На архітектурному ж факультеті відбувалися на той час складні процеси. Але у повоєнні роки було збережено традиції та методи навчання, історично сформовані у Львівській архітектурній школі протягом століть.

На особливу увагу заслуговує особистість і діяльність професора І. О. Багенського (1883–1967), який протягом 22 років, до грудня 1966-го, очолював кафедру архітектурного проектування. Він народився в Криму, в м. Керч,

В художній майстерні Львівської політехніки

у родині польського нотаріуса. Вчився архітектури у Варшаві та Львові, працював у Львівській політехніці на посаді професора в міжвоєнні роки, деякий час був деканом архітектурного факультету.

Протягом 1950–1960-х років Львівська архітектурна школа діяла в дуже складних умовах. На той час у СРСР потреба в архітекторах була незначною, а простір для їхньої творчої діяльності — дуже обмеженим. На перший курс архітектурної спеціальності приймали щороку лише 25 студентів, а часом навіть закривали набір. Аж до початку 1970-х років архітектурна школа постійно боролася за своє існування, а отже, й за збереження власних традицій. І все ж підготовку архітекторів у Львівському політехнічному тоді вдалося зберегти. Поступово із 1963 р. набір студентів почав збільшуватися, а в жовтні 1971 р. відновили архітектурний факультет. У його складі одразу було чотири спеціальні кафедри — проектування житлових та громадських будинків, містобудування, історії та художніх основ архітектури, архітектурних конструкцій. Згодом організували кафедру реставрації та реконструкції архітектурних комплексів (1992 р.) і кафедру дизайну архітектурного середовища (2003 р.). Посаду декана архітектурного факультету обіймали І. І. Середюк (1971–1977), А. М. Рудницький (1977–1991), Б. С. Черкес (від 1991 р. і дотепер).

Архітектурна школа Львівської політехніки у своїй діяльності спирається на власні традиції та великий досвід. Упродовж багатьох років вона дотримувалася таких засад: спадковість основних науково-методичних, творчих і педагогічних методів, передача їх від покоління до покоління, дотримання принципу багатосторонньої підготовки архітекторів.

Нині Інститут архітектури Львівської політехніки — один із провідних, де готують архітекторів за навчальними планами, спільними для всіх університетів України. Він розвиває співдружність з іншими аналогічними вищими навчальними закладами Європи та світу, діючи в рамках міжнародних угод, і ставить за мету забезпечити співпрацю з університетами інших європейських міст, щоб мати можливість обмінюватися студентами та викладачами, проводити спільні навчальні заняття, конференції та практики.

В Інституті тепер навчається понад 1200 студентів. Переважна частина — на спеціальності «Архітектура», а приблизно одна четверта — на спеціальностях «Дизайн та реставрація творів мистецтва» за двоступеневою системою: бакалавр — магістр (спеціаліст). Усі студенти мають отримати однакову за характером та обсягом підготовку, а після закінчення бакалаврату кожен обирає для себе вужчий напрямок подальшої підготовки. Тобто випускники інституту архітектури мусять бути повноцінними архітекторами, вмючими проектувати довільні архітектурні об'єкти. Для цього їх навчають архітектурної справи на різних

Колектив кафедри архітектурного проектування. Сидять зліва направо: доцент Ю. А. Рочняк, доцент І. О. Данчак, старший викладач Л. І. Лучко, доцент С. М. Лінда, доцент Л. С. Грицюк, доцент У. І. Іваночко, старший лаборант Д. М. Кудін. Стоять зліва направо: старший викладач О. П. Ілляшенко, асистент А. Б. Марчило, доцент В. Б. Якубовський, завідувач кафедри доцент І. П. Гнесь, старший викладач Р. А. Рудик

кафедрах для отримання підготовки широкого діапазону архітектурних галузей. Наприкінці четвертого курсу вони виконують дипломний проект, захищають його та отримують диплом бакалавра.

Далі навчання відбувається вже на рівні програми підготовки магістра (спеціаліста) за вибором студента, з урахуванням конкретного напрямку підготовки під методичним керівництвом профілюючої кафедри. Другий етап теж завершується захистом дипломного проекту та отриманням диплому магістра (спеціаліста).

Інститут архітектури має у своєму складі шість спеціальних кафедр.

Кафедра архітектурного проектування

Цей підрозділ відповідає за навчання з профілю архітектурного проектування монументальних будинків, а також із житлового та утилітарного будівництва.

Очолює кафедру кандидат архітектури, доцент І. П. Гнесь — лауреат Державної премії СРСР, член містобудівної ради м. Львова.

На кафедрі працює понад 20 викладачів, серед них один доктор архітектури, доценти, архітектори. Практично всі викладачі мають великий досвід реального архітектурного проектування, є авторами десятків проектів, реалізованих у будівництві.

Кафедра містобудування

Головне завдання, що стоїть перед колективом цієї спеціальної профілюючої кафедри, — навчити студентів принципів архітектурного вирішення та проектування містобудівних систем і комплексів, засад генеральних планів міст і сіл, паркових об'єктів. Майбутні архітектори вчать ініціативно й пошуково проектувати групи будинків і комплекси, визначати й враховувати вимоги, які мають бути поставлені до проектування будинків і споруд, вимоги щодо розташування їх у місті, їхньої висоти, вигляду тощо.

До навчального процесу кафедри входить проектування міського благоустрою та його елементів, садів і парків, а також транспортних вузлів, автомобільних стоянок, об'єктів обслуговування.

На кафедрі працює 15 осіб, серед них 3 професори, доктори наук і доценти. Очолює кафедру головний архітектор міста Львова, член Української академії архітектури, кандидат архітектури, доцент Ю. І. Криворучко.

Кафедра працює в тісній співдружності з архітектурним керівництвом міста. Тут за участю студентів розробляють пошукові архітектурні проекти, які стають підставою для вирішення питань забудови міста.

Кафедра реставрації та реконструкції архітектурних комплексів

Її було створено у 1992 р. вперше в Україні під керівництвом професора А. Рудницького. З 2002 р. цією профілюючою кафедрою завідує доктор архітектури, професор, віце-президент ICOMOS України М. В. Бевз.

Завдання кафедри — навчити студентів здійснювати проектування в умовах наявності історичного архітектурного оточення та історичної забудови, засвоїти правила та принципи наукової реставрації історичних архітектурних об'єктів, проектування реконструкції історичних міст та історико-архітектурних заповідників. Предметом уваги кафедри також є справа проектування нових архітектурних об'єктів у давньому оточенні, реконструкція та реновація історичних будинків, пристосування старої забудови до сучасних потреб.

Кафедра забезпечена висококваліфікованими викладацькими кадрами: серед них 2 доктори наук, 9 доцентів.

Нині цей підрозділ інституту є осередком проведення науково-дослідних та пам'ятко-охоронних робіт у Західному регіоні України. Зокрема, кафедра здійснює наукове та архітектурно-методологічне керівництво діяльністю архітектурних заповідників у Бучачі, Белзі, Галичі, Бородах, а також проводить наукові конференції, бере участь у наукових семінарах і нарадах. При кафедрі діє науково-дослідна лабораторія.

Кафедра дизайну архітектурного середовища

Вона була створена в 2003 р. як профілююча. Кафедру очолює доктор архітектури, професор В. І. Проскуряков — дійсний член Української академії архітектури, керівник Західного відділення УАА. Викладачі кафедри намагаються навчити студентів

Колектив кафедри містобудування.

Сидять зліва направо: старший викладач Т. М. Максимюк, професор Б. С. Посацький, завідувач кафедри доцент Ю. І. Криворучко, професор А. М. Рудницький, доцент І. В. Русанова. Стоять зліва направо: старший викладач В. В. Дідик, доцент Н. С. Соснова, старший викладач С. П. Тупісь, доцент Г. Є. Бобош, старший викладач Є. І. Король, доцент Г. М. Шульга, доцент А. В. Гоблик, доцент Т. М. Мазур, доцент І. Я. Черняк

застосовувати сучасні методи мистецького та інженерного облаштування архітектурного довкілля, щоб воно стало архітектурно завершеним, сучасним, досконалим, а також проектувати інтер'єри та обладнання житлових, громадських і монументальних будинків, влаштовувати зовнішні архітектурні елементи й рекламу. Особливу увагу співробітники кафедри приділяють архітектурному вирішенню входів в установу, меблям і квітам в інтер'єрі, фасадному та внутрішньому оформленню магазинів, а також влаштуванню виставок і оформленню міського свята. Займаються тут і вирішенням інтер'єрів церкви. Такі проектні роботи виконуються в комплексі з проектуванням власне будинків, споруд, елементів міського благоустрою.

Кафедра забезпечена висококваліфікованими кадрами. При ній працює науково-дослідна лабораторія.

Колектив кафедри дизайну архітектурного середовища.

Зліва направо: старший викладач В. А. Шуляр, доцент М. Б. Яців, асистент Ю. Л. Богданова, завідувач кафедри професор В. І. Проскуряков, доцент Ю. Є. Джигіль, доцент Х. І. Ковальчук, доцент Б. В. Гой, старший викладач І. Я. Черняк

Кафедра дизайну та основ архітектури

Ця основна профілююча кафедра має багатограний комплексний характер, об'єднуючи велику групу професорів, доцентів і викладачів — усього тут працює понад 50 співробітників. Серед них 4 доктори наук, професори, 11 доцентів. Очолює кафедру доктор архітектури, професор Б. С. Черкес.

Головне завдання кафедри — навчити майбутніх архітекторів адекватно розуміти сутність предмету архітектури, прищепити їм здатність володіти принципами й методами архітектурної композиції, а також забезпечити належний рівень підготовки студентів в мистецькому аспекті. На кафедрі зосереджені основні лекційні курси з історії архітектури та мистецтва. Крім того, що кафедра здійснює спеціалізовану професійну підготовку майбутніх архітекторів, вона очолює також навчання студентів за спеціальністю «Дизайн».

Колектив кафедри дизайну та основ архітектури

Кафедра архітектурних конструкцій

У навчальному комплексі інституту архітектури ця спеціальна кафедра, яку очолює доктор технічних наук, професор Р. І. Кінаш, має особливе значення, бо її стратегічне завдання — забезпечити добру підготовку всіх архітекторів з дисциплін, що стосуються всіх видів конструкцій, будівельної технології, економіки, кошторисів, та з інших технічних предметів. Тут дають належний рівень знань студентам, здійснюючи викладання своїми силами, а також шляхом координації діяльності підрозділів, які входять до складу інших факультетів.

Серед 10 викладачів кафедри один доктор наук, професор, 6 доцентів, спеціалісти. При кафедрі працює науково-дослідна лабораторія.

Слід зазначити, що у Львівській політехніці готують архітекторів за принципом багатостороннього навчання. У цьому процесі беруть участь спеціалісти з різних напрямів роботи. Дуже важливо, що в умовах політехнічного університету студенти-архітектори постійно контактують зі своїми ровесниками суміжних інженерно-будівельних та економічних спеціальностей. З іншого боку, створені умови для співпраці й контактів викладачів і студентів з науковою громадськістю загальногуманітарного й мистецького профілю. Інститут архітектури співпрацює із Львівською Академією мистецтв, Національним лісотехнічним університетом України, Львівським державним аграрним університетом та іншими навчальними закладами. У числі штатних працівників Інституту архітектури, крім професорів-архітекторів, працюють професори й доктори наук — спеціалісти з історії, філософії та технічних предметів.

У 1997 р. у Львівській політехніці додатково до підготовки архітекторів було відкрито навчання студентів з напрямку «Мистецтво» спеціальності «Дизайн». З 2007/08 навчального року ще започатковано спеціальність «Реставрація творів мистецтва». Велика ефективність підготовки таких

фахівців саме в Інституті архітектури полягає насамперед у тому, що в таких умовах можна, не знижуючи мистецького рівня навчання, якнайкраще забезпечити потрібні технологічні й методологічні підстави для оволодіння професією. Сучасний дизайн дуже тісно пов'язаний із проектуванням і реалізацією архітектури, часто з питаннями будівництва. Що ж до реставрації творів мистецтва, то така діяльність переважно пов'язана з архітектурними пам'ятками, їхніми інтер'єрами та архітектурними деталями. Те, що підготовка митців зазначених профілів безпосередньо пов'язана з навчальним комплексом технічного університету, забезпечує, з одного боку, належну технологічну підготовку дизайнерів і реставраторів, а з іншого — допомагає посилити в технічному університеті увагу до мистецьких предметів у навчанні архітекторів. Це стосується як студентів, так і викладачів.

Викладачі архітектурної школи Львівської політехніки традиційно беруть активну участь у проектуванні та зведенні будинків і споруд, отримують у цій діяльності схвальні результати.

У новозбудованому Головному корпусі Львівської політехніки від самого початку було розміщено архітектурні кафедри. На цьому місці архітектурна школа політехніки знаходиться й тепер. Дуже суттєво, що будинок, споруджений колись за проектом професора, завідувача кафедри Юліана Захарієвича, весь час служить ніби великим наочним посібником, підручником з архітектурного проектування та архітектурних форм. На прикладі цієї будівлі вчилися професійної майстерності цілі покоління архітекторів, вихованих у Львові.

Пізніше за проектами інших професорів для Львівської політехніки збудований навчальний корпус механічного факультету, Технічна бібліотека (1929–1934 рр., автор — професор Т. Обмінський) із написом: «*Nic mortui vivunt et muti loquuntur*» («Тут мертві живуть, а німі говорять») та інші об'єкти.

Колектив кафедри архітектурних конструкцій.

Сидять зліва направо: інженер Л. І. Лісних, доцент Л. О. Шулдан, старший лаборант І. Є. Давіденко. Стоять зліва направо: завідувач лабораторії І. В. Стасевич, доцент Д. Г. Гладішев, завідувач кафедри професор Р. І. Кінаш, доцент Ю. В. Петренко, старший викладач В. П. Лагуш, старший викладач Е. А. Нестерович, доцент О. М. Печеник, доцент З. М. Рутковський, завідувач лабораторії В. В. Задорожний, доцент М. О. Бродський, доцент Г. В. Казаков, асистент А. Р. Вачко

Упродовж 1964–1978 рр. було зведено нову групу навчальних корпусів Львівської політехніки. Ця забудова здійснювалася в умовах чітких обмежень, і тому архітектура її відповідає вимогам свого часу. Авторами або організаторами цього будівництва були викладачі Політехніки П. П. Мар'єв, Р. М. Липка, І. М. Петришин, А. М. Рудницький, І. В. Русанова, М. Б. Консулова та ін. За це творчий колектив нагородили в 1978 р. премією Ради Міністрів СРСР. Центральне місце у комплексі посідає навчальний корпус № 1, розташований нині біля вулиці С. Бандери, автори якого Р. Липка та А. Рудницький. Ця споруда здобула нагороду на Всеукраїнському конкурсі найкращих будинків 1965 року. За проектами викладачів і студентів архітектурного факультету зведено також багато нових гуртожитків. Проектування та спорудження їх було невід'ємним елементом навчального процесу того часу та демонструвало громадянству і студентам нові методи формування архітектури.

У роки відновлення незалежності Української держави професорсько-викладацький склад університету продовжує поєднувати викладання архітектурних предметів із мистецьким проектуванням і спорудженням будинків, комплексів. Нерідко такі комплекси отримують високе визнання керівників держави та громадськості. Так, за споруджених в Терехівлянському районі на Тернопільщині Музейно-меморіальний комплекс «Рідна хата Блаженнішого Патріарха і Кардинала Йосифа Сліпого в селі Заздрість» автори цього об'єкту — професори А. Рудницький, М. Бевз та доцент Ю. Дубик — були нагороджені Дипломом I ступеня на конкурсі на кращий об'єкт, збудований в Україні у 1999 р.

Професори та викладачі, митці й живописці систематично виставляють свої твори на художніх виставках. Лише протягом останніх років з персональними виставками малярських робіт виступили доценти Я. Г. Шеремета і Г. Ф. Кічула, старші викладачі І. А. Юрченко, І. Ю. Бучковська та ін. Працівники політехніки завжди експонують

власні твори на виставках, які влаштовують мистецькі організації та музеї міста.

Свою архітектурну, творчу й мистецьку діяльність кафедри Інституту архітектури поєднують із науково-дослідною роботою в багатьох напрямках, яка стосується не тільки окремих пам'яток архітектури, але й історичних міст і комплексів. Чимало наукових праць присвячено історії розвитку Львова та формуванню його архітектурних ансамблів. Пошуки не обмежуються виключно тематикою, пов'язаною лише з культурою українського народу. Низку робіт присвячено історії архітектури та формування в містах України забудови дільниць, де проживало юдейське населення (дисертації Х. С. Бойко, Б. В. Гой та ін.), а також плануванню осель німецьких колоністів у XIX ст. (О. П. Олешко, Л. Б. Гнесь та ін.). Безліч праць стосуються проблематики м. Львова, а також дослідження

й реконструкції міст, що стали об'єктом постійної уваги інституту. Це міста — архітектурні заповідники Галич, Белз, Бучач, Терехівля й багато інших містечок регіону.

У комплексі такої наукової тематики інститут виконує важливі фундаментальні наукові дослідження, охоплюючи широку історико-архітектурну проблему в усій повноті. Сюди можна віднести насамперед дослідження І. В. Проскуракова «Архітектура українського театру»; працю Б. С. Черкеса «Національна ідентичність в архітектурі громадських центрів міст в умовах ідеологічної детермінації»; дослідження М. В. Бевза, присвячене проблемі збереження та регенерації заповідних територій у містах Західної України; роботу І. А. Диди, що вивчає екологічні основи мистецьких вирішень традиційної української архітектури; цикл досліджень Б. С. Посацького з питань формування міського краєвиду на підставі розгляду архітектури західноукраїнських міст; монографію М. Л. Долинської «Історична топографія Львова XIV–XIX ст.» тощо.

Другий напрям наукових досліджень, здійснюваних в Інституті архітектури Львівської політехніки, — це загальнотеоретичні проблеми сфери містобудування. Сюди слід віднести, насамперед, дослідження М. М. Габреля «Просторова організація містобудівних систем»; цикл опублікованих праць А. М. Рудницького з питань наукового управління міським середовищем; працю М. С. Станкевича «Автентичність мистецтва. Питання теорії пластичних мистецтв»; роботу С. П. Мигалія «Колір у предметному середовищі» та ряд інших.

Третій напрям стосується дослідження особливо актуальних нині конкретних питань архітектурного проектування сучасних будинків і споруд. Серед них варто назвати проектування і реконструкцію сучасного житла (керівник — І. П. Гнесь), методику та правила проектування сучасної церкви (Ю. І. Криворучко, Р. Б. Гнідець, М. Б. Яців та ін.), питання благоустрою сучасних міст (І. В. Русанова,

Г. М. Шульга) тощо. Дуже важливо, що проводяться спеціальні дослідження з проектування об'єктів, призначених для осіб з обмеженими фізичними можливостями, інвалідів (І. О. Данчак, С. М. Лінда). На кафедрі «Архітектурних конструкцій» виконують роботу «Енергозберігаючі технології в архітектурі». Усі наведені дослідження, окрім наукового і практичного значення, мають загальнометодологічну спрямованість.

Четверту групу наукових праць складають підручники й навчальні посібники для студентів. Вони містять звичайно зроблені викладачем узагальнення та систематизацію навчального матеріалу і мають своє наукове та педагогічне значення. За останні роки були опубліковані зокрема такі посібники: «Однородинний житловий будинок» (І. П. Гнесь, Р. А. Рудик, В. Б. Якубовський, І. В. Якубовський); «Проекційне креслення» та «Геометричне креслення» (Т. М. Клименюк, Л. І. Лучко, О. Й. Ляковський, Я. В. Ракочий); «Історичні архітектурно-містобудівельні комплекси: Наукові методи дослідження» (Г. П. Петришин і колектив авторів); «Технічна експлуатація, реконструкція та модернізація будівель» (Р. І. Кінаш і колектив авторів); «Прийомування житлового середовища до потреб людей з обмеженими фізичними можливостями» (І. О. Данчак, С. М. Лінда); «Образотворчі методи відображення архітектурно-мистецької спадщини та пейзажних мотивів» (Ф. І. Василенко) та цілий ряд інших. 3-посеред науково-методичних видань і підручників, виданих в Інституті архітектури, 5 отримали гриф Міністерства освіти і науки України як такі, що рекомендуються для застосування в усіх університетах. Підготовлена викладачами архітектурного інституту добірка методичних видань, призначених для студентів, постійно поповнюється новими публікаціями.

На окрему увагу заслуговують видання, що випливають із налагодженої вже міжнародної співпраці, яка продовжує інтенсивно розвиватись.

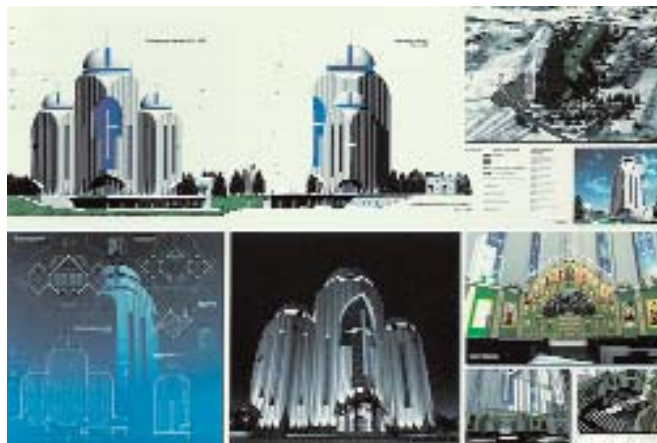
Головною ланкою організації видавничої справи в Інституті архітектури Львівської політехніки є систематичне публікування (практично один раз на рік) збірника наукових матеріалів «Архітектура», поданих до друку його професорами, викладачами й аспірантами. Він визнаний Вищою атестаційною комісією як фахове видання, в якому можуть публікуватися матеріали дисертаційних робіт. Чимало статей, написаних викладацьким складом Інституту архітектури, опубліковано у збірниках наукових праць інших навчальних закладів.

Інститут архітектури має добре укомплектований кваліфікований, визнаний у світі викладацький колектив. Усього тут працює нині 112 осіб. Безпосередньо на кафедрах інституту — 11 докторів наук, професорів, 57 кандидатів наук, доцентів. П'ять чоловік професорського складу мають почесні звання заслужених працівників науки і освіти, мистецтва, архітектури України. 3 професори є дійсними членами Української академії архітектури, а 4 — членами-кореспондентами цієї академії. Серед викладачів є лауреати Державних премій, Всеукраїнських архітектурних конкурсів. Низка провідних професорів університету поєднує свою педагогічну діяльність із роботою в державних і громадських архітектурних органах. Так, доцент Ю. І. Криворучко є головним архітектором м. Львова, професор В. І. Проскура-

ков очолює Західне відділення Української академії архітектури, професор М. В. Бевз — віце-президент Українського комітету Міжнародної ради з питань пам'яток і визначних місць (ICOMOS), професор М. М. Габрель — голова Львівської організації Спілки архітекторів України, професор Б. С. Черкес — член Президії ICOMOS України і спеціалізованої вченої ради Національного університету будівництва та архітектури у Києві.

З метою підготовки висококваліфікованих наукових кадрів, враховуючи великий науковий авторитет архітектурної школи Львівської політехніки, тут створено 1998 р. спеціалізовану вчену раду із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури, яку до 2005 р. очолював професор А. М. Рудницький, а нині — професор М. В. Бевз. До складу ради входять найавторитетніші вчені з даної галузі науки. Тут успішно захистили 28 дисертацій з архітектури та 28 — із будівельних наук. Рада розглядає також дисертації, виконані у навчальних закладах інших міст, і спеціалістами з-за кордону.

Для підготовки кадрів на кафедрах інституту відкрита аспірантура, до якої щороку набирають 4–6 чоловік.

Дипломна робота на тему «Церква на 1000 парафіян у м. Винники», студента П. О. Супруна

В інституті архітектури нині близько 800 студентів. Відповідно до зростаючої в регіоні потреби у архітекторів і художників міського середовища, тут дещо розширюють контингент студентів. У 2008 р. на першому курсі навчається 230 чоловік з напрямку «Архітектура», з напрямку «Дизайн» та 25 чоловік з напрямку «Реставрація творів мистецтва».

Навчальний процес в Інституті здійснюється відповідно до правил, що відповідають сучасним настановам і тим, які традиційно сформувалися у Львівській політехніці. Студентів готують за двохступеневою системою бакалавр — магістр (спеціаліст). Рівень бакалавра забезпечує широкий загальний профіль кваліфікації, а другий — рівень магістра чи спеціаліста — дає студентові спеціалізовану підготовку з обраного ним напрямку. Кожний етап підготовки завершується захистом дипломного проекту на засіданні спеціалізованої комісії за принципом індивідуальної виставки. Над виконанням своїх архітектурних проектів студенти мають змогу працювати у спеціально обладнаних аудиторіях, під керівництвом викладачів. До їхніх послуг архітектурна бібліотека.

Навчання архітекторів пов'язане з проходженням практик. На першому курсі улітку студенти мають практику з архітектурних обмірів будівельних об'єктів та їхніх елементів і практику з геодезичних обмірів, а також із рисунку й живопису. На другому та третьому курсі — практику з будівельної технології.

Інститут сприяє участі студентів у реальному архітектурному проектуванні, для чого кафедри налагодили тісний контакт з науковими і проектними організаціями та залучають до керівництва студентськими проектами архітекторів, що працюють у таких організаціях Львова та інших міст. Результати студентських проектних робіт та наукового пошуку використовуються в конкретних творчих роботах, у розробці державних нормативних документів, генеральних планів міст, публікуються в наукових виданнях. До структури університету входить проектно-конструкторське об'єднання «Політехніка», в якому вже понад 40 років залучають студентів старших курсів до реальної проектно-роботи. Систематично проводяться архітектурні семінари, під час яких студенти виїжджають до інших міст і виконують там пошукові архітектурні проекти на задану тему, беруть участь у їх обговоренні.

Як підрозділ Львівської політехніки Інститут архітектури підтримує тісні наукові й науково-методичні зв'язки з іншими університетами, що готують архітекторів. Традиційні дружні стосунки та співпраця склалися з архітектурними школами Київського національного університету будівництва та архітектури, Академії образотворчого мистецтва і архітектури у Києві, Харківського державного технічного університету будівництва і архітектури, а також із вищими архітектурними навчальними закладами Одеси,

Дніпропетровська, Донецька, Полтави та ін. Спільно з ними влаштовуються огляди студентських дипломних робіт, виставки, наукові конференції. Для проведення захисту студентських дипломних робіт у Львові, участі в роботі спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій тощо завжди запрошують спеціалістів з інших університетів і міст України.

На сучасному етапі діяльності Інституту архітектури велике значення має справа відновлення та нового розвитку традиційних академічних і наукових стосунків з університетами за кордоном. За роки, що минули з часу відновлення незалежності України, зроблено дуже багато. Значно розширено особисті зв'язки професорів і працівників Львівської політехніки із закордонними університетами, насамперед із тими, що розташовані в сусідніх країнах. Нині від проведення наукових зустрічей і семінарів перейшли до спільних заходів щодо навчання студентів, які відбуваються за такими напрямками.

Перший — це обмін лекторами, викладачами. Для читання лекцій та проведення семінарів у Львів запрошують професорів з Австрії, Німеччини, Польщі, Японії, США та інших країн. У свою чергу, професори Львівської політехніки беруть участь у навчанні студентів за кордоном. Так, професор Б. С. Черкес читає лекції в університетах Німеччини та Австрії; йому присвоєно звання Почесного гостьового професора Технічного університету у Відні, а також університетів у Дармштадті, Аугсбурзі (Німеччина) та Нідерландського архітектурного університету. В університетах Польщі систематично проводять навчальні заняття професори Г. П. Петришин, М. М. Габрель, Б. С. Посацький та інші.

Другий напрям — проведення спільних академічних занять і насамперед спільних навчальних практик. Увінчалися успіхом проведення 2007 р. у м. Одесі спільної виїзної практики, поєднаної з проектним семінаром, студентів Львівської політехніки й Технічного університету у Відні, а також огляди та конкурси студентських архітектурних робіт обох університетів.

Третій напрям — стабільне навчання іноземних студентів на постійних засадах для вивчення архітектурної справи. Інститут щороку приймає близько 10 чоловік із країн Близького Сходу, Йорданії, Ємену, Палестини, а також Китаю. Дехто із закордонних студентів пізніше продовжує навчання тут в аспірантурі. Здійснюється також підготовка до обміну студентами з європейськими університетами, що мають із політехнікою традиційні зв'язки, для навчання протягом одного або двох семестрів. Передумовою для цього є уніфікація навчальних планів.

Нарешті, четвертий напрям розвитку міжнародної співпраці — це проведення спільних оглядів студентських архітектурних проектів, проведення міжнародних наукових конференцій, конкурсів і зустрічей, організованих за участю студентів тощо. Усі ці заходи разом допомагають установленню зв'язків та співпраці із закордонними вищими навчальними закладами з архітектури.

Для успішної діяльності Інституту архітектури необхідно налагодити стабільну роботу у сфері підготовки молоді для вступу до університету. Оскільки навчання архітектури має окреслену специфіку, майбутнім студентам потрібна спеціальна довузівська діяльність. Формування контингенту студентів в Інституті архітектури здійснюється перш за все методом професійно-орієнтаційної роботи, яку проводять у загальноосвітніх школах і гімназіях: наприклад, у Львівській академічній гімназії, що з давніх років перебуває під опікою Львівської політехніки, безпосередньо на підготовчих курсах нашого закладу і у Малій академії, яка також сприяє майбутнім абітурієнтам.

Велике значення у справі формування архітектурних кадрів має стабільна співпраця з вищими навчальними закладами, які готують бакалаврів архітектури, але не можуть готувати спеціалістів. Інститут архітектури налагодив таку співпрацю з Чернівецьким політехнічним технікумом, Львівським державним коледжем декоративного й ужиткового мистецтва ім. І. Труша та іншими навчальними установами.

У результаті складного та дуже тривалого розвитку в архітектурній школі Львівської політехніки склалися цінні й вагомі традиції. Школа досягла високого становища в архітектурній освіті — як у контексті української архітектури, так і в міжнародній системі підготовки спеціалістів. Сучасний рівень розвитку будівництва ставить перед Львівською архітектурною школою підвищені вимоги. Насамперед необхідно утримати, а не втратити найважливіші педагогічні, наукові, мистецькі її надбання, що накопичувалися зусиллями професорів і студентів протягом багатьох років. Ці здобутки зібрано за дуже складних часів і їх не завжди можна оцінювати однозначно, але разом вони є надійною базою для діяльності архітектурної школи Львівської політехніки в майбутньому.

У сучасних умовах для Львівської архітектурної школи настала потреба повністю відновити і далі розвинути свій традиційний статус — одного з провідних навчальних закладів з архітектури в Україні та у світі. Для цього є всі необхідні передумови: геополітичне розташування університету, його всебічні зв'язки у регіоні, традиції та сучасний розвиток. Треба забезпечити належні зв'язки з іншими університетами України та Європи, вільний обмін студентами та викладачами. Бо тільки так можна забезпечити гідний рівень всієї роботи школи.

Для розвитку співпраці й подальшого формування високого статусу Львівської політехніки варто ще більше проводити спільних заходів з іншими університетами — семінари й практики, обмін викладацьким складом, читання лекцій; влаштовувати міжнародні та міжуніверситетські виставки студентських архітектурних проектів і мистецьких робіт; проводити архітектурні конкурси, здійснювати пошукове проектування з конкретних питань для порівняння результатів навчання й спілкування викладачів і студентів поміж собою. Планується й надалі розширювати проведення міжнародних, міжвузівських наукових конференцій, обговорень і зустрічей, вирішувати мовне питання для такої співпраці, аби забезпечити можливість вільного спілкування студентів поміж собою та розуміння чужомовних лекцій. Усі ці питання є ключовими для сучасного розвитку архітектурної школи Львівської політехніки.

До основних завдань Інституту архітектури належить також подальше розгортання реального проектування конкретних об'єктів для будівництва за участю професорів і студентів архітектурної школи.

Інститут будівництва та інженерії доквілля

БЛІХАРСЬКИЙ Зіновій Ярославович

Директор

Доктор технічних наук, професор, академік Академії будівництва України, лауреат Державної премії України.

Народився 11 жовтня 1961 р. у м. Жовкві Львівської області. Після закінчення в 1978 р. Жовківської середньої школи вступив на інженерно-будівельний факультет Львівського політехнічного інституту, який закінчив з відзнакою у 1983 р. та отримав кваліфікацію інженера-будівельника за спеціальністю «Промислове та цивільне будівництво».

Трудовий шлях розпочав у рідному інституті — стажистом-викладачем, аспірантом, старшим науковим співробітником, асистентом, доцентом кафедри будівельних конструкцій. У 1990 р. у Білоруському політехнічному інституті захистив кандидатську дисертацію «Міцність, деформативність, втрати напружень попередньо-напружених сталобетонних балок із зовнішньою листовою арматурою». У 2005 р. у Київському національному університеті будівництва та архітектури захистив докторську дисертацію «Напружено-деформативний стан залізобетонних конструкцій в агресивному середовищі при дії навантаження». З 2006 р. — професор кафедри «Будівельні конструкції та мости», з 2007 р. очолює Інститут будівництва та інженерії доквілля.

Під науковим керівництвом доктора технічних наук, професора З. Я. Бліхарського захищають кандидатські дисертації, магістерські роботи та дипломні проекти.

Зіновій Ярославович займається впливом агресивного середовища на напружено-деформативний стан бетонних і залізобетонних конструкцій, досліджує їх міцність, деформативність, надійність, довговічність з прогнозуванням термінів безпечної експлуатації; вивчає реконструкцію та підсилення будівельних конструкцій, будівель і споруд.

Він також бере участь у роботах, пов'язаних з реконструкцією та збереженням центральної історичної частини м. Львова.

Розроблені автором методики діагностики, визначення дійсного технічного стану та залишкової несучої здатності будівельних конструкцій з урахуванням корозійних пошкоджень внаслідок експлуатації при дії навантаження в умовах агресивного середовища були апробовані та впроваджені на підприємствах хімічної промисловості Західного регіону України. Це дозволило виконати реконструкцію низки будівель і споруд із підсиленням несучих конструкцій та відновленням їх експлуатаційної придатності.

Зіновій Ярославович — автор понад 100 наукових праць, патентів і винаходів, навчальних посібників.

Він читає курси лекцій з дисциплін «Залізобетонні та кам'яні конструкції», «Реконструкція будівель і споруд», які є базовими в підготовці бакалаврів, спеціалістів та магістрів будівельних спеціальностей.

У 1988 р. за розробку нового виду армування зовнішньої арматури періодичного профілю, виготовленої промисловим методом шляхом прокатування, З. Я. Бліхарський нагороджений срібною медаллю ВДНГ СРСР. У 2007 р. Зіновій Ярославович став лауреатом Державної премії України в галузі архітектури (Указ Президента України від 27 червня 2007 р. № 573/2007) за реставрацію та пристосування пам'ятки архітектури XIV–XVIII століть — житлового будинку № 2 на площі Ринок (палац Бандінеल्ली) в м. Львові.

З. Я. Бліхарський — член спеціалізованої вченої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій в Національному університеті «Львівська політехніка», експерт державної акредитаційної комісії України, член Вченої ради Національного університету «Львівська політехніка», голова Вченої ради Інституту будівництва та інженерії доквілля.

Інститут будівництва та інженерії довкілля створено в 2001 р. на базі інженерно-будівельного факультету — одного з найстаріших у Львівській політехніці. Інститут структурно складається з двох навчальних відділень: деканату базової вищої освіти, що випускає бакалаврів, та деканату повної вищої освіти, який випускає магістрів і спеціалістів.

Ще в 1844 р. у Львівській технічній академії, що виникла на базі Реальної школи, існувала профільна кафедра будівництва, яка займалася підготовкою інженерів-будівельників та архітекторів. Перші кроки в навчанні спеціалістів-будівельників були здійснені під керівництвом професора Ю. Захарієвича, діяльність якого безпосередньо пов'язана з проектуванням (1872 р.) і будівництвом (1873–1877 рр.) головного корпусу Львівської політехніки. У цей же період на інженерному відділенні Львівської технічної академії була створена профільна кафедра будівництва доріг і мостів, яку очолив професор Й. Йогенман. Починаючи з 1872 р., на інженерному та архітектурному відділах Львівської політехнічної академії готували будівельників, архітекторів і дорожніх інженерів.

З огляду на наявність спеціалізованих кафедр, 1872-й можна вважати роком становлення інженерно-будівельного факультету.

За час існування інженерно-будівельного факультету (а згодом інституту) були сформовані його прогресивні традиції, наукові напрями і школи, завдяки діяльності видатних учених — професорів М. Тулле, С. Брили, К. Губера, Я. Богуцького, І. Ріхтера. Велику роль відіграли наукові праці вчених, які в різні періоди очолювали будівельні кафедри: С. Бжозовського, А. Курило, Т. Обмінського, В. Мінакевича, Ю. Лозового.

Ю. Захарієвич, професор архітектури, ректор 1877–1878, 1881–1882 рр.

Висока майстерність викладання, багатогранна наукова та інженерна діяльність, постійна увага до поліпшення підготовки фахівців-будівельників, забезпечення їх високої кваліфікації, виховання студентів в атмосфері творчості, в дусі патріотизму і моральності — це традиції інституту будівництва, що передаються з покоління в покоління, від учителів до учнів. Такими вчителями, вченими є професори, доктори технічних наук Ф. Є. Клименко, Б. Г. Гнідець, В. Г. Кваша, М. А. Саницький.

Нині інститут об'єднує шість кафедр, на яких працює понад 110 викладачів, серед них — 10 докторів наук, професорів; понад 65 кандидатів наук, 59 доцентів, 17 старших викладачів, 23 асистенти.

Інститут має 5 галузевих, 6 кафедральних науково-дослідних лабораторій, державний орган із сертифікації будівельних матеріалів, виробів і конструкцій «ЛьвівСЕПРОбуд» та 3 випробувальні лабораторії, акредитовані в системі УкрСЕПРО.

В інституті створені належні умови для підготовки фахівців, які відповідають вимогам сучасного будівництва,

Вручення З. Бліхарському президентом України В. Ющенком Державної премії України в галузі архітектури, 2007 р.

а також для удосконалення й перепідготовки наукових кадрів. Заклад оснащений комп'ютерними класами, забезпеченими необхідними програмними комплексами з розрахунків та проектування будівельних конструкцій, доріг, інженерних мереж.

Науковий напрям інституту пов'язаний з новітніми досягненнями в галузі будівельних конструкцій, будівель і споруд, ресурсощадних технологій та прогресивних матеріалів, а також розробками в галузі інженерного забезпечення будівництва.

Кафедра будівельних конструкцій та мостів

Наука будується із фактів, як дім із цегли; однак нагромодження фактів — ще не наука, так само як купа цегли — ще не дім

А.Пуанкаре

Заснована в 1844 році.

У різні роки очолювали кафедру такі відомі вчені, як Ю. Захарієвич, К. Скибінський, М. Тулле, О. Надольський, А. Курило, Ф. Клименко, Б. Гнідець. Зараз завідує кафедрою Б. Демчина.

Колектив підрозділу нині нараховує 25 викладачів. Серед них 3 професори, 16 доцентів, 4 старших викладачі та 2 асистенти.

На кафедрі засновано наукові школи, які багаті учнями, традиціями, і послідовниками та розвиваються лише за умови припливу молодих спеціалістів, постійних і напружених зусиль різних за характером і темпераментом дослідників, об'єднаних ідеями, методиками, принципами роботи.

Наукову школу сталобетонних конструкцій очолює доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, почесний професор Національного університету «Львівська політехніка» Ф. Є. Клименко. Вчений є автором першого підручника «Металеві конструкції» українською мовою.

Школу вогнестійкості конструкцій очолює доктор технічних наук, професор Б. Г. Демчина. Він уперше у натурному вогневому експерименті застосував метод акустичної емісії, яким підтвердив наявність перерозподілу зусиль при пожежі між окремими конструктивними елементами споруди. Створив нову контрольно-вимірвальну апаратуру для заміру, реєстрації, аналізу показів термопар та нові

*Колектив кафедри будівельних конструкцій та мостів.
Зліва на право, перший ряд: З. Я. Бліхарський, Г. М. Олексин, Б. Г. Демчина,
Т. М. Рибяк, Р. В. Лісоцький, О. В. Крочак, Я. В. Сорока, М. М. Шпак;
другий ряд: В. М. Барабаш, П. П. Цібеленко, Р. А. Шуляр, П. Ф. Холод,
Р. В. Вашкевич, Р. Є. Хміль, С. С. Була, В. М. Канюк*

експрес-методики дослідження вогнезахисних покриттів, бетонів і металів на високотемпературну дію, увів поняття межі вогнестійкості за ознакою токсичності для багатопарових конструктивних систем з використанням енергоефективних горючих утеплювачів, успішно займається вивченням залізобетонних конструкцій.

Доктор технічних наук, професор, лауреат Державної премії України в галузі архітектури З. Я. Бліхарський заснував школу з проблем дослідження роботи залізобетонних конструкцій в агресивному середовищі. Особливістю наукових пошуків є вивчення впливу корозійних явищ та підсилення конструкцій при дії навантаження, що реально відповідає роботі конструктивних елементів, будівель та споруд.

Крім вище названих шкіл, викладачі кафедри займаються пошуками в інших наукових напрямках: зокрема дослідження конструкцій ребристих куполів; вивчення арматури в стиснутих залізобетонних елементах; розробка методів технічної діагностики стану будівельних конструкцій; вивчення роботи тонкостінних просторових залізобетонних висотних споруд; дослідження і робота багатопарових залізобетонних конструкцій; дослідження залізобетонних конструкцій зі змішаним і комбінованим армуванням; мостові конструкції та їх надійність.

Ці дослідження лягли в основу виконання докторських дисертацій доцентів Т. М. Шналя, І. І. Кархута, Г. М. Гладішева, П. М. Коваля, І. З. Рутковської.

Практичні результати колективу кафедри втілені при будівництві навчальних корпусів і студентського містечка Львівської політехніки, критих ринків в м. Хмельницькому, м. Івано-Франківську, готельних комплексів «Бескид», «Кришталевий палац» у м. Трускавці, церкви Св. Володимира і Ольги, спорткомплексу «Україна», будинку податкової інспекції у м. Львові та інших споруд, що стали окрасою нашого міста.

Вчені кафедри з честью представляють здобутки колективу на міжнародних конференціях, симпозиумах та наукових семінарах найвищого рівня.

Кафедра «Будівельних конструкцій та мостів» веде підготовку спеціалістів за такими спеціальностями: «Промислове та цивільне будівництво» (спеціалізації «Проектування та спорудження об'єктів нафтогазовидобувного комплексу», «Сільськогосподарське будівництво») і «Пожежна безпека».

До послуг студентів обладнані аудиторії, найсучасніша комп'ютерна техніка та програмне забезпечення, лабораторії, оснащені сучасним випробувальним обладнанням та приладами. Персональні заняття з комп'ютерної графіки та машинних розрахунків дозволяють на найсучаснішому рівні освоювати новітні технології користуючись послугами Internet.

Кращі студенти проходять виробничі та ознайомчі практики в будівель-

них фірмах України, Німеччини та Польщі, залучаються до реального проектування споруд і науково-дослідних робіт у науково-дослідній лабораторії кафедри — НДЛ-23.

2000 року створено навчально-науковий комплекс «Пожежна безпека» на базі НУ «Львівська політехніка» та Львівського пожежно-технічного училища.

В інституті діє спеціалізована вчена рада із захисту кандидатських та докторських дисертацій «Будівельні конструкції, будівлі та споруди», членами якої є професори кафедри: Ф. Є. Клименко, Б. Г. Демчина, З. Я. Бліхарський та доцент П. Ф. Холод.

Кафедра тісно співпрацює з Варшавською політехнікою (відділ інженерії будівництва) та Люблінською політехнікою.

Науково-дослідна лабораторія НДЛ-23 проводить широкий спектр робіт у галузі будівництва, включаючи завершений цикл від обстеження до виконання запроєктованих рішень.

*Працівники кафедри будівельних конструкцій та мостів.
Зліва на право Т. М. Шналь, М. І. Стасюк, І. З. Рутковська,
А. Б. Пелех, Г. М. Гладішев, І. Д. Кавецюк*

Основні напрямки НДЛ-23:

- моніторинг технічного стану будівель, споруд і мережі (БСМ); технічна експертиза БСМ;
- розроблення проектів реконструкції, підсилення і модернізації БСМ;
- розроблення проектів першочергових протиаварійних заходів щодо захисту БСМ;
- розроблення проектів з технології зведення, реконструкції, розбирання БСМ;
- експертиза проектів та нормативної документації; авторський технічний нагляд при виконанні робіт;
- консультаційні послуги та розробка ТУ на продукцію будівельного профілю;
- сертифікаційні, контрольні та інші види випробувань конструкцій та виробів; виконання спеціальних видів робіт з підсилення конструкцій;
- підвищення кваліфікації кадрів проектних, будівельних та експлуатаційних організацій.

Всі ці та інші види діяльності виконуються в межах Державних ліцензій на виконання спеціальних видів робіт у проектуванні та будівництві та на основі Атестації акредитації в Системі сертифікації УкрСЕПРО від 28.02.2000 № Уа 6.001.Т.588.

Розвинута матеріальна база лабораторії, що включає найсучасніші комп'ютерні технології, унікальні випробувальні стенди та обладнання загальною вартістю понад 1 млн. гривень дозволяє на найвищому рівні та в стислі терміни виконати вказані роботи. Висококваліфікований колектив з величезним досвідом має в своєму доробку проектування підсилення Оперного театру та драмтеатру ім. М. Заньковецької, інших пам'яток архітектури, несучих конструкцій пам'ятників Т. Шевченку й працівникам міліції, що загинули при виконанні службового обов'язку, та багато інших.

Навчально-наукова лабораторія випробування будівельних конструкцій

Колектив кафедри мостів і будівельної механіки.
Перший ряд: ст. лаб. О. М. Гарда, ст. лаб. О. Й. Мацелюк, асист. Л. В. Салійчук, інженер О. І. Яворська, асист. Т. П. Ковальчук;
другий ряд: доц. О. Р. Давидчук, зав. лаб. В. М. Полець, доц. І. З. Бутринський, асист. А. Я. Мурін, проф. Б. Г. Гнідець, доц. В. К. Шиндер, зав. каф. В. Г. Кваша, ст. викл. П. А. Ткаченко, доц. Б. М. Ониськів

Кафедра мостів та будівельної механіки

Сучасна кафедра мостів і будівельної механіки утворена внаслідок реорганізації у 2004 р. кафедри «Будівельна механіка», одночасно є і « правонаступницею » званої інженерної та наукової школи однієї з найстаріших кафедр Львівської політехніки — кафедри мостів, заснованої 1886 року.

Протягом 40-річної її сучасної історії кафедру очолювали професор, д. т. н. Ю. І. Лозовий; доцент, к. т. н. С. М. Бровченко; професор, д. ф.-м. н. Т. Л. Мартинович; професор, д. ф.-м. н. Р. М. Тацій.

Нову кафедру в 2004 р. очолив доктор технічних наук, професор Віктор Григорович Кваша. Вона стала випускаючою із спеціальності «Мости та транспортні тунелі».

Нині тут працюють 14 висококваліфікованих викладачів.

Науковий напрям кафедри — розробка ефективних систем розширення та підсилення залізобетонних прольотних будов існуючих автодорожніх мостів; експериментально-теоретичні дослідження роботи існуючих і розширених прольотних будов автодорожніх мостів при статичних і багаторазових навантаженнях; розробка нових методів розрахунку та дослідження статички, динаміки та стійкості конструктивних елементів споруд із неоднорідних матеріалів.

На кафедрі ефективно працюють і збільшують свій доробок наукові школи та такі наукові напрями:

мости та будівельні конструкції

- експериментально-теоретичне дослідження залізобетонних прольотних будов автодорожніх мостів; розробка теоретичних основ розширення та експлуатації автодорожніх мостів; підсилення залізобетонних елементів композитними матеріалами — проф. В. Г. Кваша;

- збірно-монолітні статично-невизначені залізобетонні конструкції з попередньо-напруженими стиками та регулюванням зусиль — проф. Б. Г. Гнідець;

- дослідження збірно-монолітних нерозрізних прогонових будов із балочних елементів, об'єднаних попередньо-напруженими стиками, — доц. В. Ю. Сало;

- розробка і дослідження ефективних залізобетонних конструкцій прогонових будов, опор і фундаментів для автодорожніх мостів та естакад — доц. Б. М. Ониськів;

- оптимізація бетонних і залізобетонних конструкцій порожнино-утворенням; дослідження складного напружено-деформованого стану перерізів порожнинами — доц. І. В. Мельник;

будівельна механіка та механіка деформованого твердого тіла

- скінченно-елементний аналіз конструкцій, нелінійне моделювання та оптимізація конструкцій з тонкостінних елементів; розробка аналітико-числових методів розрахунку елементів конструкцій з ускладненими властивостями — доц. І. З. Бутринський;

- розробка нових методик розрахунку на динамічні впливи та на стійкість стержневих систем із дискретно неперервним розподілом параметрів — доц. О. Р. Давидчак;

- нові методи розрахунків та дослідження взаємовпливу фізико-механічних полів в неоднорідному анізотропному середовищі та конструктивних елементах із композитних матеріалів — доц. В. К. Шиндер;

- методика розрахунку та дослідження просторових систем — ст. викл. П. А. Ткаченко.

На кафедрі проводиться підготовка і випуск інженерів, а також здійснюється магістерська підготовка за спеціальністю «Мости та транспортні тунелі». Діє науково-дослідна лабораторія «НДЛ-46. Просторові конструкції», навчальна лабораторія.

При кафедрі функціонує аспірантура за спеціальностями: «Будівельні конструкції, будівлі та споруди»; «Будівельна механіка»; «Диференціальні рівняння»; «Механіка деформованого твердого тіла».

Кафедра постійно підтримує та розвиває контакти із зарубіжними партнерами: політехнічними інститутами у містах Жешув, Краків, Варшава, Вроцлав, Люблін, Глівіце (Польща); будівельним факультетом Технічного університету м. Кошице (Словаччина); технологічним інститутом у м. Нікосія (Кіпр).

Практична діяльність колективу кафедри зосереджена на таких напрямках: експериментально-теоретичне дослідження залізобетонних прольотних будов автодорожніх мостів при статичних і багаторазових навантаженнях; розробка теоретичних основ розширення та експлуатації автодорожніх мостів; розробка та дослідження систем каркасів, перекриттів будинків, інженерних споруд та нерозрізних прольотних будов мостів з напруженими стиками і регулюванням зусиль; розробка методів розрахунку та дослідження дискретно-неперервних задач будівельної механіки; розробка методів розрахунку і

дослідження напружено-деформованого стану в анізотропних тілах з вирізами та включеннями із врахуванням взаємодії фізико-механічних полів.

Студенти — випускники кафедри стабільно працевлаштовуються в будівельних організаціях України.

Реструктуризація будівельної галузі та зміни в інвестиційній політиці в будівництві, розширення міжнародних зв'язків і включення у європейську систему виконання проектних і будівельних робіт вимагають впровадження сучасних технологій мостобудівного й будівельного напрямку, ефективних методів розрахунку будівельних конструкцій і споруд. Все це свідчить про значиму та актуальну роль кафедри «Мости та будівельна механіка» в підготовці фахівців даної спеціальності.

Кафедра автомобільних шляхів

Відлік історії сучасної кафедри автомобільних шляхів Національного університету «Львівська політехніка» починається з 9 січня 1887 року. В той час вона називалася кафедрою «Будівництво доріг, залізничних колій та тунелів». Першим завідувачем був професор К. Скібінський, з 1925 року кафедру очолив Е. Братро.

В 1945 році кафедру прийняв референт дирекції державних залізниць професор Т. К. Шуберт. В період 1971–1982 рр. кафедру очолював доцент В. І. Астаф'єв, який захистив кандидатську дисертацію у Московському автодорожньому інституті.

У 1982 р. кафедру очолив її випускник, доцент Броніслав Іванович Усов (1938–2004). Упродовж 1966–1967 рр. він перебував на науковому стажуванні в Парижі, де під керівництвом відомого професора Дантью виконав і в 1968 р. захистив кандидатську дисертацію. Протягом 1968–1969 рр. Б. І. Усов працював професором Гвінейського Політехнічного інституту (м. Конакрі), у 1972–1975 рр. — професором, завідувачем кафедри, деканом Вищої інженерної школи Тунісу, протягом 1975–1992 рр. — декан інженерно-будівельного факультету Львівського політехнічного інституту. Броніслав Іванович — автор понад

Колектив кафедри автомобільних шляхів. Зліва направо перший ряд: С. М. Добрянська, Н. О. Балаян, Г. Я. Шевчук, Х. С. Соболев, О. Л. Дегтяренко, Н. В. Гук, Т. С. Марків; другий ряд: П. В. Новосад, Ю. Л. Новицький, С. Й. Солодкий, М. А. Саницький, І. Ю. Думич, М. І. Мовчан, Г. Г. Бігун, С. М. Стечишин, Б. В. Федунь

Загальний вигляд випробувальної установки дослідження тріщиностійкості дорожніх бетонів методами механіки руйнування

Доцент кафедри автомобільних шляхів Р. Я. Лівша та асистент Н. О. Васьків в лабораторії випробування бетонів

100 публікацій, член-кореспондент Академії будівництва України.

Із 1998 р. кафедрою завідував Р. Я. Лівша — її колишній випускник (1967 р.), який працював у Стрийському ДЕУ № 891, а з 1971 р. — на кафедрі «Автомобільні шляхи». У 1984 р. Р. Я. Лівша захистив у ВЗІБІ (Москва) кандидатську дисертацію. Він автор понад 80 публікацій. Основний напрям його наукової діяльності — проектування та будівництво збірного залізобетонного і монолітного бетонного дорожнього покриття.

Викладачами кафедри захищено 15 кандидатських дисертацій: В. І. Астафьев, З. А. Крицук, В. І. Усов, М. І. Ращинський, К. М. Гурей, Р. Я. Лівша, І. Ю. Думич, М. І. Мовчан, О. М. Львов, І. В. Коник, І. Г. Романський, С. Й. Солодкий, В. І. Хоржевський, Г. Г. Бігун, М. М. Жук. У 1992 році доцент Ю. І. Орловський на вченій раді Харківського інженерно-будівельного інституту захистив докторську дисертацію. Викладачі займаються підготовкою кваліфікованих кадрів не лише для України. Так, доцент К. М. Гурей працював у Гвінеї, доцент В. І. Усов — у Гвінеї та Тунісі. Ю. І. Орловський був професором Вармінсько-Мазурського університету (м. Ольштин, Польща).

Після реорганізації у 2007 р. до кафедри увійшла секція «Будівельні матеріали та виробы» і кафедру очолив д.т.н., професор М. А. Саницький — відмінник освіти України, академік Академії будівництва України (з 1994 р. керівник Львівського територіального відділення «Будівельні матеріали»), академік АН ВШ (з 1997 р., відділення проблем будівництва і архітектури). В період 2001–2006 рр. він був директором Інституту будівництва та інженерії довкілля.

На кафедрі працюють 3 доктори технічних наук, професори, 11 кандидатів технічних наук, доцентів, 2 старших викладачі, 5 асистентів. Вони здійснюють підготовку і випуск спеціалістів та магістрів за спеціальністю «Автомобільні дороги та аеродроми». Студенти — випускники

кафедри мають стабільне працевлаштування в дорожньо-будівельних організаціях України.

Кафедра підтримує наукові зв'язки в рамках договорів про співпрацю з технічними університетами Польщі, Німеччини, Словаччини. Провідні працівники кафедри регулярно приймають участь у Міжнародних науково-технічних конференціях.

При кафедрі функціонує аспірантура та докторантура за спеціальністю «Будівельні матеріали та виробы».

Проф. М. А. Саницький захистив кандидатську (1978 р.) та докторську (1991 р.) дисертації. Він автор понад 300 наукових праць, зокрема: 8 монографій, понад 25 патентів та авторських свідоцтв. Підготував 19 кандидатів технічних наук та є науковим консультантом докторської дисертації. Він очолює випробувальну лабораторію будівельних матеріалів і виробів. Під керівництвом проф. М. А. Саницького сформована наукова школа «Розробка ресурсо- та енергоощадних технологій монолітних і збірних залізобетонних конструкцій, а також ефективних дорожньо-будівельних матеріалів на основі сучасних цементних композиційних в'язучих і комплексних модифікаторів нової генерації».

У 2006 році Х. С. Соболев захистила докторську дисертацію на тему «Модифіковані композиційні цементы з додатками поліфункціональної дії». На даний час вона працює на посаді професора кафедри автомобільних шляхів та виконує обов'язки декана повної вищої освіти ІБД. Основний напрям наукової діяльності — розробка малоенергомістких композиційних цементів та бетонів на їх основі. Автор і співавтор 120 наукових праць, 2 монографій, 3 патентів та 8 авторських свідоцтв.

Науковий напрям докторанта, доцента кафедри С. Й. Солодкого — механіка руйнування бетонів на модифікованих цементах. Під його керівництвом захищено 2 кандидатські дисертації. Йому належить понад 80 наукових праць.

Монтаж металевої труби на автомобільній дорозі Київ — Львів

При кафедрі Автомобільних шляхів в структурі науково-дослідної лабораторії НДЛ-26, функціонує регіональна випробувальна лабораторія (РВЛ-26), яка здійснює випробування матеріалів, виробів, конструкцій дорожнього призначення в лабораторних і польових умовах згідно із Ліцензією НУ «Львівська політехніка» (керівник — доцент Солодкий С. Й.)

Випробувальна лабораторія будівельних матеріалів та виробів також є структурним підрозділом науково-дослідної лабораторії НДЛ-26 кафедри автомобільних шляхів. Вона атестована Львівським регіональним державним центром стандартизації, метрології та сертифікації на право проведення вимірювань у сфері поширення державного метрологічного нагляду відповідно до Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» та «Правил уповноваження та атестації у державній метрологічній системі».

Головна мета ВЛБМВ — забезпечення якості випробувань будівельних матеріалів, досягнення й підтримка високого рівня організації проведення вимірювань, що зазначені в галузі атестації, оформлення їх результатів для отримання об'єктивної та достовірної інформації про фактичні значення показників досліджуваних об'єктів. Кваліфіковані спеціалісти лабораторії за допомогою сучасного атестованого обладнання, стандартних методів досліджень і випробувань допоможуть проконтролювати якість будівельних матеріалів та виробів.

Керує ВЛБМВ завідувач кафедри автомобільних шляхів професор М. А. Саницький.

Тел.: (032) 258-25-66, 258-24-01, e-mail: msan@polynet.lviv.ua

У 2004 р. в складі науково-дослідної частини Національного університету «Львівська політехніка» при Інституті будівництва та інженерії довкілля була створена Галузева науково-дослідна лабораторія з діагностики технічного стану автомобільних доріг, аеродромів і супутніх їм інженерних споруд (ГНДЛ-108), керівником якої є старший викладач кафедри Автомобільних шляхів Степан Михайлович Стечишин. Згідно з Ліцензією НУ «Львівська політехніка»

Натурні експериментальні дослідження штучної основи, підготовленої під покриття підлоги торгового центру «Арсен» (м. Стрий Львівської області)

ця лабораторія виконує польові випробування ґрунтів і ґрунтових, щебневих та інших основ, а також дорожніх і аеродромних одягів, промислових підлог та встановлює їхню міцність та експлуатаційну придатність; інженерні розрахунки будівельних конструкцій, будівель і споруд; проводить комплексні обстеження й оцінку технічного експлуатаційного стану автомобільних доріг, аеродромів, супутніх їм інженерних споруд і промислових підлог та випробування нових мостів і мостів, що знаходяться в експлуатації; розробляє проектну документацію на будівництво, ремонт, підсилення і реконструкцію будівель та інженерних споруд; забезпечує науково-технічний супровід проектування й будівництва.

Кафедра будівельного виробництва

Це одна з найстаріших кафедр університету. З 1844 р. у Львівській технічній академії розпочато підготовку інженерів-будівельників. Кафедра будівельного виробництва існує з 1939 р. У різні роки нею керували відомі вчені: С. В. Бляшенко, Ю. І. Лозовий, І. Д. Передерієнко, Я. Ф. Погребний, В. В. Бойчук, А. Г. Клочков. З 1996 р. кафедрою завідує кандидат технічних наук, доцент М. В. Гоголь.

Нині тут працює 20 викладачів, серед них — 1 доктор та 11 кандидатів технічних наук.

За останні п'ять років захищено 1 докторську та 3 кандидатські дисертації. Підготував до захисту докторську роботу завідувач кафедри М. В. Гоголь. Над кандидатськими дисертаціями працюють асистенти: Б. З. Парнета, О. В. Петренко, О. М. Гайда, А. Я. Пенцак.

За час існування кафедри сформувалися такі наукові школи:

1) розробка оптимальної технології електротермічного способу натягу арматури при виготовленні залізобетонних попередньо напружених конструкцій — її запропонувала група працівників факультету під керівництвом професора Ю. Лозового (відзначена Державною нагородою);

Колектив кафедри будівельного виробництва. Зліва направо, перший ряд: к.т.н., доц. Я. Й. Коцій, ас. І. Б. Мудрий, к.т.н., доц. В. О. Каганов, к.т.н., доц. М. Р. Більський, к.т.н., зав. каф. М. В. Гоголь, д.т.н. проф. М. М. Гивлюд, ас. Б. З. Парнета; задній ряд: ас. А. Я. Пенцак, к.т.н., доц. М. В. Котів, к.т.н., доц. І. Д. Пелешко, інж. Ю. Ю. Вибранець, інж. Р. В. Пожар, к.т.н., доц. І. В. Маргаль

2) розробка нових методів проектування та розрахунку комбінованих систем з регулюванням зусиль та вдосконалення технології посилення металевих конструкцій (кандидат технічних наук, доцент М. В. Гоголь);

3) розробка методів розрахунку поздовжньо стиснутих сталевих конструкцій, посиленних під експлуатаційним навантаженням (кандидат технічних наук, доцент М. Р. Більський);

4) розробка та впровадження в будівництво нових оздоблювальних матеріалів (доцент М. В. Гоголь).

Працівниками кафедри отримано 70 авторських свідоцтв та 5 патентів на винахід.

Кафедра Будівельного виробництва є однією з випускаючих кафедр інституту. На ній проводиться підготовка і випуск інженерів таких спеціальностей: «Технологія будівельних конструкцій, виробів і матеріалів», «Міське будівництво та господарство», спеціалізації «Реконструкція та утримання міського господарства». Ця спеціалізація була затверджена Вченою радою Національного університету «Львівська політехніка» у результаті опитування, проведеного з метою визначення потреби у фахівцях даного профілю, яке показало необхідність підготовки кафедрою таких. За укладеними договорами щорічна потреба у фахівцях за даною спеціалізацією становить 50 чоловік.

На кафедрі готують магістрів за спеціальностями «Міське будівництво та господарство» і «Технологія будівельних конструкцій, виробів і матеріалів».

Враховуючи необхідність впровадження сучасних світових технологій в Україні, важливість підготовки спеціалістів з названих спеціальностей відповідного рівня, роль кафедри буде постійно зростати. Вона розширює зв'язки з виробництвом, за активної участі працівників кафедри на будовах України впроваджуються нові технології й матеріали.

Підрозділ постійно підтримує та розвиває контакти із зарубіжними партнерами: політехнічні інститути в містах Жешув, Краків, Варшава, Вроцлав (Польща); будівельний інститут у м. Кошице (Словаччина); фірма «Віолент», м. Ченстохова, (Польща); фірма «Газстрой», м. Сургут (Росія), фірма «Шомбург», м. Детмольд (Німеччина), фірма «Пагель», м. Ессен (Німеччина).

Діяльність працівників кафедри зосереджена на таких напрямках: енергоощадні технології виробництва будівельних матеріалів і виробів: розробка та дослідження ефективних технологій огорожувальних конструкцій, стін і утеплення існуючих; удосконалення технології виробництва будівельних конструкцій; дослідження і впровадження в будівництво нових матеріалів та виробів, експлуатація, реконструкція та посилення будівель і споруд, науково-технічна експертиза аварій, проектів реконструкції споруд та посилення конструкцій; дослідження придатності об'єктів до подальшої експлуатації; розробка способів та технологій посилення конструкцій і реконструкції підприємства; технологія

будівництва; дослідження прогресивних конструкцій та методів зведення будівель і споруд, розробка технологічних конструктивних рішень зведення будівель і споруд та їх елементів; розробка ресурсощадних технологій зведення будівель шляхом комплексного вибору конструктивних та організаційно-технологічних рішень; проектування технології та організації будівельного виробництва із застосуванням ПК; дослідження конструктивних систем у будівництві, що саморегулюються. Проводиться розробка технології щодо санації старої забудови та пам'яток архітектури, що включає в себе також питання влаштування та відновлення гідроізоляцій, осушення стін та фундаментів. Дані розробки знаходять впровадження на конкретних об'єктах, а також в навчальному процесі.

З 1998 р. на кафедрі відкрита постійно діюча виставка «Нові оздоблювальні й покрівельні матеріали та впровадження нових технологій у будівництві». Діяльність науковців привертає постійну увагу виробничників, а це дає підставу сподіватися на подальше поглиблення зв'язків кафедри з практикою будівництва.

Студенти-випускники без перешкод працевлаштовуються в будівельних організаціях різної форми власності. При цьому підприємства будіндустрії, як правило, зацікавлені в підготовці кадрів зі спеціальності «Технології будівельних конструкцій, виробів і матеріалів», а комунальні служби та структури майнових фондів зацікавлені в інженерах-будівельниках за фахом «Міське будівництво і господарство» та «Технічне обслуговування, ремонт і реконструкція будівель».

Науковий напрям кафедри — розробка та впровадження нових матеріалів, технологій виготовлення і використання, прогресивні конструктивні елементи будівель і споруд, методи оптимального проектування, сучасного будівництва, експлуатації, реконструкції та посилення.

Кафедра теплогазопостачання і вентиляції

Спеціальність «Теплогазопостачання і вентиляція» заснована в 1961 р. на інженерно-будівельному факультеті. Контингент студентів — одна академічна група стаціонарної

Колектив кафедри теплогазопостачання і вентиляції. Зліва направо: доц. Ю. С. Юркевич, ст. лаб. О. Б. Марко, доц. В. М. Желих, інж. Г. М. Клименко, доц. Г. І. Шпак, інж. І кат. Р. В. Рудник, ст. лаб. Л. В. Проскурницька, доц. І. С. Балінський, доц. В. Й. Лабай, ст. викл. О. М. Довбуш, зав. каф., доц. О. Т. Возняк, ст. викл. В. Ю. Ярослав

форми навчання. Завідувачем кафедри був доцент О. Т. Бедило. Перший випуск студентів відбувся в 1966 р., а у 1970 р. — перший випуск студентів-заочників. Того ж року ця спеціальність переведена на кафедру «Термодинаміка і теплотехніка» щойно створеного теплотехнічного факультету. Вже набирали 2 академічні групи на стаціонар. Із 1974 р. відкрита підготовка інженерів вечірньої форми навчання. Завідував кафедрою тоді доцент Я. Т. Стасиків.

У 1977 р. створено окрему кафедру «Теплогазопостачання і вентиляція» у складі теплотехнічного факультету. Контингент студентів — 4 академічні групи стаціонарної форми навчання, 2 групи заочної, 1 група вечірньої форми навчання. Завідувачем кафедри був доцент Є. М. Зіванусь. З 1999 р. кафедру очолює доцент О. Т. Возняк.

Нині у підрозділі працює 15 штатних викладачів, серед яких 11 доцентів, 2 старші викладачі, 2 асистенти, 1 викладач є доктором наук, 8 — кандидати наук.

Згідно з планом над докторськими дисертаціями працюють кандидати технічних наук, доценти О. Т. Возняк, В. М. Желих, І. С. Белінський; над кандидатськими — В. Ю. Ярослав, О. М. Довбуш, О. О. Савченко, Х. В. Миронюк, А. І. Цибуляк, Ю. Я. Баковський, А. О. Четербок, Г. М. Клименко.

За час існування кафедри сформувалися наукові школи: аеродинаміка вентиляційних струменів об'єктів малих об'ємів, що була запронована доцентом О. Т. Бедило (кандидатські дисертації захистили В. І. Парфьонов, С. С. Жуковський, О. Т. Возняк, В. М. Желих); енерго-ресурсозбереження, використання вторинних енергетичних ресурсів (кандидатські дисертації захистили Т. Т. Макаревич, В. С. Латик, Г. І. Шпак, Ю. С. Юркевич); енергетичний аудит будинків не-виробничого призначення (кандидати технічних наук, доценти О. Т. Возняк, Ю. С. Юркевич); застосування нетрадиційних джерел енергії (кандидат технічних наук, доцент В. М. Желих); енергетичне розділення природного газу (кандидат технічних наук, доцент І. С. Балінський, асистент О. О. Савченко).

Кафедра Теплогазопостачання і вентиляції була залучена до проведення таких науково-технічних конференцій та семінарів: ІХ Міжнародна наукова конференція Львів — Кошице — Жешув «Актуальні проблеми будівництва та інженерії довкілля» (м. Жешув, 3–4 вересня 2004 р.); I Konferencja ciepłowników w Solinie. Politechnika Rzeszowska «Зменшення споживання енергії в системах опалення» (м. Соліна-Бистре, 3–5 березня 2005 р.); X Міжнародна наукова конференція Львів—Кошице—Жешув. «Актуальні проблеми будівництва та інженерії довкілля» (м. Кошице, 11–13 вересня 2005 р.); науково-технічна нарада «Котли малої потужності» спільно з НВФ «Укрінтерм» м. Львова (19 травня 2005 р., Львів).

Наукові статті вчених кафедри публікуються у вісниках «Теплоенергетика. Інженерія довкілля. Автоматизація» та «Теорія і практика будівництва», журналах «Ринок інсталяцій», науково-технічний збірник КНУБА, «Український фізичний журнал».

Викладачі кафедри видали 7 навчальних посібників.

Кафедра проводить роботу за госпдоговірними темами.

Науковці кафедри теплогазопостачання і вентиляції постійно надають технічну допомогу підприємствам, установам й організаціям м. Львова та області.

Крім того, цей науковий підрозділ університету активно залучає студентів до науково-дослідної роботи, результати якої доповідаються на студентських науково-технічних конференціях. Кращі роботи відзначаються преміями та грамотами. Студенти беруть участь у щорічних Всеукраїнських олімпіадах зі спеціальностей, що проходять у Київському Національному університеті будівництва і архітектури (КНУБіА, м. Київ). Вони були нагороджені грамотами за хороші командні результати та за ІІІ місце в індивідуальному заліку.

З елементами НДРС виконуються кваліфікаційні магістерські роботи та дипломні проекти (з використанням комп'ютерної техніки). За результатами науково-дослідних робіт студенти залучаються до наукових публікацій у спів-авторстві та до виступів на конференціях.

Зазвичай на кафедрі Теплогазопостачання і вентиляції щорічно 100 відсотків випускників працевлаштовуються.

Функціонує комп'ютерний клас, що налічує 11 сучасних персональних комп'ютерів. Лабораторії кафедри обладнуються новими установками та модернізованими існуючими стендами. Методичний кабінет кафедри постійно поповнюється новою науково-технічною літературою.

Перед кафедрою стоять такі першочергові завдання: активізувати наукову роботу з метою пришвидшення захисту викладачами докторських і кандидатських дисертацій; поліпшити методичне забезпечення навчального процесу за рахунок збільшення випуску конспектів лекцій; організувати міжнародний обмін студентами для навчання та проходження виробничої практики за кордоном; активізувати господарсько-договірну діяльність.

Науковий напрям кафедри — це розроблення і впровадження нових високоефективних і енергоощадних процесів і пристроїв у системах теплогазопостачання і вентиляції.

Кафедра гідравліки та сантехніки

Історія цього наукового підрозділу починається в 1924 р., коли на комунікаційному факультеті Львівської політехніки було створено кафедру водного будівництва. У 1944 р. після реорганізації структури навчального закладу відкрили загальноінститутську кафедру гідравліки; у 1964 р. її переіменували на кафедру гідравліки та сантехніки. Кафедрою керували відомі в Україні вчені: доценти С. О. Курсін (1945–1951), Є. Шелепін (1951–1952), професор В. П. Лисков (1952–1953), доценти

Комплексна лабораторія гідравліки і сантехніки

О. І. Базилевич (1954–1970), Б. Ф. Левицький (1970–1982), Н. П. Лещій (1982–1987), професори А. Д. Молчанов (1987–1992), С. С. Шнерх (1992–1993), доцент В. В. Чернюк (1993–2001). З 2001 року кафедру очолює доцент В. М. Жук.

Сьогодні на кафедрі гідравліки та сантехніки працює 12 викладачів, з них 10 — кандидати наук. При кафедрі діє аспірантура за спеціальністю «Гідравліка та інженерна гідрологія», яку за останні 10 років закінчили 6 працівників підрозділу, з них 5 захистили кандидатські дисертації.

Колектив кафедри забезпечує викладання навчальних дисциплін для студентів п'яти інститутів Львівської політехніки. Кафедра є випускною, готує бакалаврів з базового напрямку «Водні ресурси», а також спеціалістів і магістрів зі спеціальності «Водопостачання та водовідведення». Це перспективна спеціальність екологічного профілю. Наші випускники працюють в міських Водоканалах, у підрозділах Мінекоресурсів та Держводгоспу України, в проектних інститутах і фірмах, у будівельно-монтажних організаціях, в житлово-комунальному секторі. Кожне сучасне підприємство від будівельно-монтажного управління і автотранспортного парку до теплової чи атомної електростанції потребує інженерів-будівельників за спеціальністю «Водопостачання і водовідведення».

Наукові напрями кафедри:

- 1) регулювання гідравлічних параметрів напірних потоків за допомогою гідродинамічно-активних додатків (керівник доцент В. В. Чернюк) — захищені 4 кандидатські дисертації;
- 2) удосконалення методів проектування мереж та споруд дощового водовідведення (доцент В. М. Жук) — захищена 1 кандидатська дисертація;
- 3) очищення природних і стічних вод (доценти І. А. Тихонова, О. О. Мацієвська) — захищена 1 кандидатська дисертація;
- 4) знешкодження та утилізація осадів стічних вод (доцент О. В. Вербовський) — захищена 1 кандидатська дисертація.

Колектив кафедри гідравліки та сантехніки. Зліва направо у першому ряді: М. І. Рутковська, І. А. Тихонова, В. Б. Куляк, Н. М. Тазалова, Л. І. Вовк; у другому ряді: М. П. Босак, В. І. Орел, І. Ю. Попадюк, А. С. Пасічнюк, Б. В. Завойко, В. М. Жук, Б. С. Піцишин, В. В. Чернюк, О. В. Вербовський, Б. М. Ільницький

Основою матеріально-технічної бази кафедри є комплексна лабораторія гідравліки і сантехніки та лабораторія очищення природних і стічних вод.

Спеціалісти НДЛ-27 кафедри гідравліки та сантехніки виконують господарсько-договірні роботи: розробляють нормативно-технічні документи у галузі водопостачання і водовідведення; виконують обстеження стану мереж і споруд систем водопостачання і водовідведення; розробляють проекти будівництва нових та реконструкції існуючих систем водопостачання і водовідведення; розробляють проекти внутрішнього сантехнічного обладнання будівель; налагоджують раціональне водокористування на діючих промислових підприємствах.

Кафедра співпрацює з кафедрою «Якості води та відходів» Технічного університету Мюнхена (Німеччина) у рамках угоди про співпрацю між Інститутом будівництва та інженерії доквілля НУ «Львівська політехніка» та Факультетом будівництва і геодезії ТУ Мюнхена, підписаною у 2005 році. Також підтримуються контакти з Жешувською і Вроцлавською політехніками (Польща), Технічним університетом м. Кошице (Словаччина).

При кафедрі з 2008 року діє Центр інженерії доквілля та водокористування, створений спільно з компанією Josa Ingenieria y Construcciones, S.A. (Іспанія).

Фізична модель системи оборотного водопостачання АЕС

Інститут геодезії

ТРЕТЯК Корнилій Романович

Директор

Випускник геодезичного факультету (1979 р.). Доктор технічних наук, професор. Народився 13 квітня 1958 р. у м. Львові. Після закінчення Львівської політехніки за спеціальністю «Прикладна геодезія» розпочав трудову діяльність у стінах рідного інституту в галузевій науково-дослідній лабораторії геодезичного моніторингу та рефрактометрії. Працював на посадах інженера, молодшого та старшого наукового співробітника. У 1992 р. захистив кандидатську дисертацію «Оптимальне проектування планових геодезичних побудов». У 1993 р. перейшов на викладацьку роботу на посаду асистента кафедри вищої геодезії та астрономії Львівської політехніки, а протягом 1994–2000 рр. обіймав посади старшого викладача й доцента цієї ж кафедри. У 2001 р. Корнилій Романович вступив до докторантури, а через три роки захистив дисертацію «Оптимізація кінематичних геодезичних мереж». Після дострокового завершення навчання в докторантурі він повернувся на кафедру вищої геодезії та астрономії. У 2006 р. йому присвоєно вчене звання професора. За результатами конкурсу в 2007 р. К. Р. Третяка обрали директором Інституту геодезії.

Корнилій Романович виконує значну навчально-методичну та наукову роботу. На високому теоретичному й методичному рівні він викладає професійно-орієнтовані дисципліни для магістрів спеціалізації «Космічна геодезія», керує магістерськими дипломними роботами, аспірантами. Понад 10 років активно працює над вихованням молодих науковців і підготовкою педагогічних кадрів.

З 2006 р. К. Р. Третяк очолює галузеву науково-дослідну лабораторію геодезичного моніторингу та рефрактометрії, керує багатьма бюджетними й госпдоговірними темами.

Професор Третяк був учасником 8-ої та 10-ої антарктичних експедицій і заснував у районі української станції

«Академік Вернадський» високоточну геодезичну мережу. Під його безпосереднім керівництвом проведено два цикли повторних GPS-вимірів на цій мережі, за результатами яких уточнено місцезнаходження тектонічного розлому протоки Пенола та розроблена його геодинамічна модель, визначено локальні швидкості руху земної кори у регіоні архіпелагу Аргентинські острови. Під керівництвом К. Р. Третяка було встановлено складові векторів зміщень Антарктичної тектонічної плити.

Іншим напрямом наукових досліджень професора є визначення та прогноз деформацій інженерних споруд АЕС, ТЕС та ГЕС. Ці пошуки включені до Державної науково-технічної програми (ДНТП 2002) Міністерства освіти і науки України як «Розробка технологій для подовження ресурсу, підвищення рівня безпеки та енергоефективності потужних енергоблоків ТЕС, ГЕС і АЕС».

Наукові дослідження К. Р. Третяка опубліковані у понад 150 наукових працях, двох монографіях, захищені 8 авторськими свідоцтвами і патентами.

Корнилій Романович є головою спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій за спеціальностями «Геодезія, фотограмметрія та картографія» і «Кадастр та моніторинг земель», головою вченої ради Інституту геодезії і членом вченої ради Національного університету «Львівська політехніка», заступником голови науково-методичної комісії напряму «Геодезія, картографія та землеустрій» Міністерства освіти і науки України, головним редактором міжвідомчого науково-технічного збірника «Геодезія, картографія і аерофотознімання», заступником головного редактора наукового журналу «Геодинаміка» та членом редколегії науково-технічних журналів «Вісник геодезії та картографії», а також «Інженерна геодезія».

Інститут веде свій вік від 24 січня 1945 р., коли було засновано геодезичний факультет Львівського політехнічного інституту, що продовжив кращі традиції львівської геодезичної школи, започатковані ще у XVIII ст.

У Львівській політехніці викладання геодезії розпочалося з 1844 р.

Усього протягом 1896–2008 рр. випущено близько 8000 фахівців. Серед них видатні вчені Е. Вількевич, М. Пашкевич, Ю. Кожуховський, Т. Каліш, М. Врона, Ч. Камеда, Т. Блахут, К. Вайгель, І. Ф. Монін, А. Л. Островський, Я. С. Яцків, В. С. Кислюк, М. Р. Андронатій, Й. В. Джунонь, П. І. Баран, Я. М. Костецька, П. В. Павлів, О. Л. Дорожинський, Б. М. Джуман, О. М. Марченко, Л. М. Перович, П. М. Зазуляк, І. С. Тревого, П. Г. Черняга, П. Д. Двуліт, Ф. Д. Заблоцький, О. І. Мороз, Х. В. Бурштинська, К. Р. Третьак, С. Г. Савчук, В. М. Глогов.

Понад 60 відсотків керівників геодезичних підприємств колишнього СРСР були випускниками геодезичного факультету: А. Л. Боднар, П. О. Романишин, Ф. В. Кость, О. М. Колісник, А. В. Шах, Л. Л. Мазуркевич, П. Ю. Бурбан, О. В. Юськевич, В. Г. Гулкевич, Ю. В. Попов, В. М. Гнатишин, М. Г. Хемій, М. Д. Шевня, Г. С. Таразевич, П. І. Похальчук, О. П. Нікітенко. Нині в Україні 50 відсотків геодезичних підприємств також очолюють його випускники: В. І. Гончаренко, І. В. Калинич, І. І. Продавець, Б. Ф. Малюга, Б. І. Романюк, Ю. С. Шестопал, В. Б. Лемик, А. М. Приймак, М. Д. Костів, І. М. Смілка, В. К. Тягур, В. М. Маніліч, О. Ф. Ладан, І. М. Заєць.

Значний внесок у розвиток львівської школи геодезії зробили декани геодезичного факультету та директор Інституту геодезії: доцент А. Д. Моторний (1945–1951), професор М. К. Мигаль (1951–1957), доценти О. В. Завадовський, (1957–1961), В. О. Коваленко (1961–1966), Т. Н. Чалюк (1966–1978), Д. І. Масліч (1978–1981), М. І. Кравцов (1981–1992), професор П. М. Зазуляк (1992–2007).

Нині в інституті працюють 16 докторів наук, професорів і 29 кандидатів наук, доцентів. Загальна кількість докторів наук становить понад 60 відсотків від загальної кількості працюючих в Україні докторів наук за спеціальностями «Геодезія, фотограмметрія та картографія» і «Кадастр та моніторинг земель». В Інституті геодезії навчається понад 600 студентів денної та заочної форми навчання. Їх підготовку забезпечують шість кафедр: геодезії (професор О. І. Мороз), теорії математичної обробки геодезичних вимірів (професор П. М. Зазуляк), вищої геодезії та астрономії (професор Ф. Д. Заблоцький), інженерної геодезії (профе-

сор Я. М. Костецька), фотограмметрії та геоінформатики (професор О. Л. Дорожинський), кадастру територій (професор Л. М. Перович).

Інститут геодезії готує бакалаврів, спеціалістів і магістрів базового напрямку «Геодезія, картографія і землеустрій» за спеціальностями і спеціалізаціями: геодезія (геодезія, космічна геодезія), фотограмметрія, геоінформаційні системи, землеустрій та кадастр (оцінка землі та нерухомого майна, земельні та майнові відносини, управління територіями).

Кафедра геодезії

Це найстаріша геодезична кафедра в Україні, яка створена ще у 1871 р. Першим завідувачем її був асистент Чеського вищого технічного училища у м. Празі Домінік Зброжек.

З надбанням наукового та педагогічного потенціалу кафедра геодезії та сферичної астрономії у 1894 р. поділяється на кафедру геодезії (з такою назвою існує й сьогодні) та кафедру сферичної астрономії і вищої геодезії, які очолили відповідно професори С. Відт та В. Ласка. В цей період починають виходити перші підручники з геодезії.

У 1912 р. кафедру геодезії очолив один з найвідоміших учених-геодезистів Західної України того часу — професор К. Вайгель і завідував нею майже 30 років.

Починаючи з 1952 р., коли колектив кафедри поповнився молодими викладачами–випускниками факультету, за пропозицією А. Д. Моторного тут почали вивчати проблеми впливу зовнішнього середовища на результати геодезичних вимірювань (Д. І. Масліч, А. Л. Островський, Л. С. Хижак, М. К. Дрок, І. Н. Кметко, С. І. Плахотний, М. І. Кравцов, Р. М. Тартачинський та інші).

У 1966 р. було створено першу галузеву лабораторію з вивчення атмосферних впливів на астрономо-геодезичні вимірювання. Першим науковим керівником лабораторії став професор М. К. Мигаль, а теми вели доценти Д. І. Масліч, А. Л. Островський та Л. С. Хижак.

Наприкінці 70-х — початку 80-х років спостерігалось поживлення наукової діяльності кафедри: кількість

Колектив кафедри геодезії. Зліва направо стоять: В. М. Новосад, В. Л. Тарнавський, В. І. Муха, Ж. Ю. Муха, Ж. С. Канарська, І. Н. Кметко, О. І. Мороз, А. Л. Островський, І. С. Тревого, І. Ф. Гарасимчук, В. О. Літинський, С. Г. Власенко. Сидять: В. І. Ващенко, Т. Г. Шевченко, О. М. Грабазей, В. М. Колгунов, Е. М. Євсєєва, О. В. Кіселик

госпдоговірних тем розширилась до 10, обсяг робіт сягав 200–250 тис. крб. на рік. У 1975 р. науковим керівником галузевої лабораторії став професор А. Л. Островський і відтоді вона стає невід’ємною частиною кафедри геодезії. За час свого існування ГНДЛ-18 виконала понад 200 госпдоговірних науково-дослідних тем. Серед замовників лабораторії були ГУГК СРСР, Академія наук СРСР, Міністерство оборони, Міністерство освіти, Державний комітет з науки та техніки, підприємства Міністерства енергетики, атомної енергетики, ГАЗпрому та ін. Кількість штатних працівників досягла 18 осіб.

Зі становленням України як незалежної самостійної держави, внаслідок економічних і соціальних змін зазнала певної трансформації наукова тематика лабораторії. Перед новоствореним ГУГК України постали невідкладні державні завдання, пов’язані з приватизацією земель, створенням сучасних супутникових геодезичних мереж, розробленням новітніх технологій топографічного знімання, створенням банку даних та багато інших.

Все це зумовило необхідність реорганізації лабораторії, що на сьогодні має статус інститутської і називається «Лабораторія геодезичного моніторингу та рефрактометрії». Тут розроблені методичні вказівки «Створення геодинамічних полігонів на АЕС» та виконано низку важливих наукових госпдоговірних тем. На сьогодні, у зв’язку з успіхами лабораторії можна впевнено говорити про народження нової наукової школи, а саме — школи математичної оптимізації класичних і просторових (супутникових) мереж.

За останні роки кафедра досягла значних успіхів у галузі розробки методів і засобів геодезичного забезпечення монтажу та ремонту великогабаритного технологічного обладнання. Виявилось, що геодезичні методи не тільки дозволяють ставити технологічне обладнання в проектне положення, але й прогнозувати його тривалість, працездатність. А це — новий, перспективний напрямок в інженерній геодезії.

Нині на кафедрі працюють 4 доктори та 4 кандидати наук. Співробітники підрозділу готують спеціалістів у трьох інститутах Львівської політехніки: інституті геодезії, інституті будівництва та інженерії довкілля, інституті архітектури. Вони читають курси лекцій з «Топографії», «Геодезії», «Топографічного креслення», «Інженерної геодезії», «Геодезичних приладів».

Пріоритетним напрямом наукової діяльності кафедри є врахування атмосферних впливів на точність астрономо-геодезичних вимірювань. Львівська «школа рефракції», започаткована професором А. Л. Островським, визнана не лише в Україні, а й в усьому світі. Її засновник заслужено став відомим ученим, що досяг успіхів у вирішенні однієї з найскладніших геодезичних проблем. Під редакцією професора А. Л. Островського, за участю професора

О. І. Мороза та аспіранта В. Л. Тарнавського видано підручник «Геодезія».

Завдяки професорові Т. Г. Шевченку, який має понад 30 авторських свідоцтв, кафедра досягла значних успіхів у галузі розробки методів і засобів геодезичного забезпечення монтажу та ремонту великогабаритного технологічного обладнання.

Значний вклад у розробку найвигідніших методів побудови геодезичних мереж у міських умовах вніс професор І. С. Тревого. За його ініціативи на Яворівському військовому полігоні створений один з найточніших в Україні еталонних базисів для атестації сучасних геодезичних приладів.

За редакцією доцента В. О. Літинського на кафедрі вперше в Україні підготовлено та видано «Геодезичний енциклопедичний словник».

Доценти І. Ф. Гарасимчук, В. І. Муха, старший викладач В. М. Колгунов, асистенти О. В. Кіселик, В. Л. Тарнавський, Н. П. Ярема гідно продовжують кращі традиції своїх попередників у науковій та педагогічній роботі.

За весь час на кафедрі підготовлено та захищено 53 докторські та кандидатські дисертації, опубліковано 26 монографій і підручників та понад 700 наукових статей. Більше 20 років кафедра є опорною для геодезичних кафедр Західного регіону України.

Кафедра вищої геодезії та астрономії

28 грудня 1894 р. із кафедри геодезії і сферичної астрономії відокремилась кафедра сферичної астрономії і вищої геодезії, яку очолив В. Ляска — астроном, геодезист, геофізик, сейсмолог. З 1899 р. при кафедрі почала функціонувати астрономічна обсерваторія і метеорологічна станція, а з 1901 р. запрацювала сейсмічна станція. Упродовж 1909–1941 рр. кафедру очолював професор Л. Грабовський — відомий геодезист і астроном. Наступним завідувачем кафедри став професор Ю. Різнер — геодезист і астроном. Протягом 1941–1944 рр. він керував обсерваторією і сейсмічною станцією.

Колектив кафедри вищої геодезії та астрономії.
Зліва направо: І. М. Цюпак, О. М. Баланда, К. Р. Третяк, П. Д. Дзуліт,
Б. Б. Паляниця, Ф. Д. Заблоцький, О. М. Марченко, С. Г. Савчук, О. М. Денисов

Супутникові геодезичні виміри на архіпелагу Аргентинські острови (Антарктида) проводить професор К. Р. Третяк

У 1945 р. у Львівському політехнічному інституті організовано геодезичний факультет. Кафедру астрономії та вищої геодезії очолив професор О. Кобилін. У 1949 р. завідувачем кафедри став професор М. Мигаль. У 1968 р. кафедра астрономії і вищої геодезії була розділена на дві: вищої геодезії і гравіметрії, яку очолив М. Мигаль, та космічної геодезії і астрономії (завідувач професор А. Буткевич). Одночасно до кафедри космічної геодезії і астрономії приєднано геологічну секцію.

У 1974 р. ці кафедри знову об'єднали в одну — вищої геодезії і астрономії. Очолив створену кафедру доцент В. Коваленко. З 1985 р. нею керує професор Ф. Заблоцький.

На сьогоднішній день кафедра вищої геодезії та астрономії випускає фахівців за спеціалізацією «Космічна геодезія» спеціальності «Геодезія». Навчальний процес і науково-дослідні роботи тут забезпечують 5 професорів, докторів наук і 3 доценти, кандидати наук. Кафедра веде низку основних курсів: «Геодезична астрономія», «Космічна геодезія», «Супутникова геодезія», «Вища геодезія», «Гравіметрія», «Основи морської геодезії та навігації», «Фізична геодезія», «Фізика Землі з основами геодинаміки», «Сучасні методи визначення топографічної поверхні Світового океану», «Створення геодезичних мереж сучасними космічними технологіями» тощо.

Основним науковим напрямом кафедри є дослідження фігури і гравітаційного поля Землі та їхні зміни з часом на основі обробки високоточних астрономогеодезичних, супутникових і гравіметричних вимірів.

Завідувач кафедри професор Федір Дмитрович Заблоцький працює на викладацькій роботі в університеті з 1971 р. на кафедрі геодезії. У 1985 р. очолив кафедру вищої геодезії та астрономії. У 2002 р. захистив докторську дисертацію «Моделювання впливу атмосфери на астрономо-геодезичні виміри в полярних регіонах». Опублікував понад 220 наукових праць.

Професор кафедри Третяк Корнилій Романович працює в університеті з 1979 р., на кафедрі — з 1993 р. Опублікував понад 150 наукових праць та підготував трьох кандидатів наук.

Професор кафедри Петро Дмитрович Двудіт працює в університеті з 1966 р. У 2000 р. захистив докторську дисертацію «Методи врахування впливу геофізичних факторів на варіації гравітаційного поля Землі». Опублікував понад 110 наукових праць, один підручник і конспект лекцій. Наукові роботи присвячені дослідженню визначення фігури та зовнішнього гравітаційного поля Землі. Тривалий час був членом Міжвідомчої комісії при Президії Академії наук колишнього СРСР з вивчення неприливних змін прискорення вільного падіння.

Професор кафедри Олександр Миколайович Марченко працює в університеті з 1974 р., з 2003 р. — на кафедрі вищої геодезії та астрономії. У 1991 р. захистив докторську дисертацію «Моделювання зовнішнього гравітаційного поля Землі на основі теорії потенціалів нецентрального мультиполів». Підготував 7 кандидатів і доктора наук, опублікував монографію та майже 200 наукових праць, третина з яких видана за кордоном.

Професор кафедри Степан Григорович Савчук працює тут із 1990 р. У 2005 р. захистив докторську дисертацію «Основи формування геодезичної референційної системи України». Опублікував 150 наукових праць, автор двох підручників спільної монографії, підготував одного кандидата наук.

Доцент, заступник завідувача кафедри Олександр Миколайович Денисов працює в університеті з 1974 р., на кафедрі — з 1975 р. У 1989 р. захистив кандидатську дисертацію «Визначення азимута з польових фотографічних спостережень Сонця». Йому належить понад 60 наукових праць і конспект лекцій.

Доцент Ігор Михайлович Цюпак працює в університеті з 1981 р., а на кафедрі — з 1990 р. У 2000 р. захистив кандидатську дисертацію «Визначення параметрів обертання Землі та їх похідних за лазерними спостереженнями ШСЗ». Опублікував понад 40 наукових праць.

Доцент Богдан Борисович Паляниця після закінчення Львівського політехнічного інституту протягом 1990–1993 рр. навчався в аспірантурі на кафедрі вищої геодезії та астрономії, упродовж 1993–1995 рр. працював молодшим науковим співробітником ГНДЛ-93 Львівської політехніки, з 1995 р. — на кафедрі. У 2004 р. захистив кандидатську дисертацію «Методи визначення атмосферної поправки у супутникові виміри в оптичному та радіодіапазонах». Опубліковано ним 40 наукових та науково-методичних праць.

Кафедра інженерної геодезії

Організована в 1952 р. з працівників кафедри астрономо-геодезії, які вели дисципліни, передбачені навчальним планом підготовки фахівців з інженерної геодезії. Першим завідувачем кафедри був доцент Олександр Васильович Заводовський, який мав великий досвід створення державних геодезичних мереж, займався науковими дослідженнями з цієї тематики та викладав розділи геодезії, де розглядаються питання створення державних планових та висотних мереж. За ініціативи О. В. Заводовського на кафедрі відкрили нову спеціальність — «Аерофотогеодезія», і в 1956 р. на цю спеціальність проведено перший набір студентів. Згодом (1963 р.) від

*Колектив кафедри інженерної геодезії.
Зліва направо стоять: Б. І. Волосецький, А. Л. Церклевич, С. Л. Петров,
Ю. П. Дейнека, Ю. О. Ситник, І. М. Торопа, М. Г. Оліяр, Р. Б. Грималюк,
сидять: О. М. Смірнова, Л. М. Янків-Вітковська, Я. М. Костецька, Г. Печенкіна*

кафедри інженерної геодезії відокремилася кафедра, що готувала фахівців цієї з аерофотогеодезії.

У 1962 р. кафедру інженерної геодезії очолив доцент Іван Федорович Монін, який у 1967 р. захистив докторську дисертацію. У 1993 р. І. Ф. Монін видав перший україномовний підручник «Вища геодезія», яким користуються студенти й сьогодні.

1966 року доцента кафедри інженерної геодезії Тимофія Никифоровича Чалюка обрали деканом геодезичного факультету. За його ініціативи та керівництва був створений новий навчально-дослідний полігон у м. Бережани.

У 1985 р. кафедру очолив доцент Роман Максимович Тартачинський. Йому вдалося суттєво поліпшити оснащення лабораторій кафедри, створити нові навчальні лабораторії.

Із 1994 р. кафедрою став керувати професор Л. М. Перович, який був ініціатором відкриття нової спеціальності — «Землепорядкування і кадастр». У 2002 р. на виконання ухвали Вченої ради університету від кафедри відділилася кафедра кадастру територій, а базовій кафедрі залишено попередню назву — кафедра інженерної геодезії. Її очолила доктор технічних наук, професор Ярамира Михайлівна Костецька.

Нині на кафедрі працюють доценти Ю. П. Дейнека, С. А. Клим, О. М. Смірнова, І. М. Торопа, А. Л. Церклевич, Б. І. Волосецький, Л. М. Янків-Вітковська, А. Я. Кульчицький та В. М. Верніковський; кандидат технічних наук, ст. викл. О. С. Заєць, асистент С. Л. Петров та викладач-стажист Ю. І. Голубінка.

Професор Я. М. Костецька у 1968 р. захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук «Оцінка точності суцільних геодезичних мереж трилатерації», а в 1988 — докторську дисертацію «Методика створення мереж трилатерації підвищеної точності». Вона автор близько 100 наукових публікацій.

Доцент Ю. П. Дейнека у 1977 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук

«Використання супутникових, геодезичних та астрономічних даних для створення глобальних механічних моделей Землі». Займається вивченням гравітаційного поля Землі та використанням його параметрів для визначення тривимірного розподілу густини в земних надрах. У нього близько 70 наукових статей.

Кандидат технічних наук, доцент Б. І. Волосецький у 1972 р. захистив дисертацію «Кінематичні та динамічні характеристики поверхневих сейсмічних хвиль і будова земної кори Карпатського регіону». Нині проводить дослідження з моніторингу динаміки руслових процесів на ріках Карпатського регіону, опублікував близько 60 статей.

Доцент А. Л. Церклевич у 1980 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук «Дослідження гравітаційного поля, фігури та внутрішньої будови Марса за даними космічних досліджень». Працює над докторською дисертацією «Розробка методів і моделей вивчення гравітаційного поля, напружено-ізостатичного стану та горизонтального розподілу густини в надрах Землі та планет». Опублікував близько 90 статей.

Доцент С. А. Клим у 1985 р. захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук — «Геодезична рефрактометрія для тригонометричного нівелювання з використанням еквівалентних висот». У доробку має близько 40 статей.

Доцент Л. М. Янків-Вітковська у 1999 р. захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук «Дослідження постійної загасання фраунгофферових ліній атмосфери Сонця». Нині досліджує вплив діяльності Сонця на результати телеметричних вимірювань. Має близько 30 статей.

Кандидат технічних наук, доцент О. М. Смірнова у 2002 р. захистила дисертацію «Оптимізація карт градієнтів сучасних вертикальних рухів земної поверхні гірських систем Східної Європи». Продовжує досліджувати динаміку просторових рухів земної поверхні та моніторинг руслових процесів рік Карпатського регіону. Опублікувала близько 25 статей.

Доцент І. М. Торопа у 2005 р. захистив дисертацію «Вплив регіональних властивостей тропосфери на результати GPS-спостережень» і здобув науковий ступінь кандидата технічних наук. Продовжує дослідження для вдосконалення методики супутникових спостережень при виконанні інженерно-геодезичних робіт. Має 15 публікацій.

Доцент А. Я. Кульчицький у 1986 р. захистив дисертацію «Геологія та умови утворення соленосних мас Передкарпатського та Закарпатського неогенових прогинів», кандидат геолого-мінералогічних наук.

Доцент В. М. Верніковський у 1976 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата геолого-

мінералогічних наук «Доордовицькі відклади Львівського палеозойського прогину і умови їх осадоногодження». Досліджує розповсюдження, мінеральний склад та умови утворення доордовицьких відкладень для прогнозу перспектив нафтогазоносності Львівського палеозойського прогину. Опублікував 40 статей.

Асистент О. С. Заяць у 2006 р. захистив дисертацію «Моделювання топографії, будови та внутрішнього гравітаційного поля Місяця» та здобув науковий ступінь кандидата технічних наук. Опублікував 25 статей.

Асистент С. Л. Петров займається метрологічними дослідженнями геодезичних приладів. Має 8 публікацій.

При кафедрі діє галузева науково-дослідна лабораторія ГНДІ-102, створена за ініціативи професора Я. М. Костецької в 1994 р. з метою впровадження супутникових спостережень в інженерно-геодезичні роботи.

Науковці кафедри беруть участь в організації та проведенні всеукраїнських і міжнародних наукових конференцій, виступають з цікавими доповідями на зібраннях, що проводяться в Україні та за її межами.

Кафедра згідно з підписаними умовами співпрацює з науковцями Центру космічних досліджень Польської Академії наук, Природознавчого університету м. Вроцлава (Польща), Ризького технологічного університету (Латвія) та ін.

Кафедра фотограмметрії та геоінформатики

Становлення фотограмметрії як науки й широке її застосування для створення топографічних карт та розв'язання різноманітних наукових і прикладних завдань розпочалося в Національному університеті «Львівська політехніка», як і в наукових закладах інших країн світу, в кінці XIX — на початку XX ст. У Львові розвиток фотограмметричних методів пов'язаний насамперед з іменами професорів В. Ласки і К. Вайгеля. У 1899 р. тут видано книгу В. Ласки «Фотограмметрія» — одну з перших праць у цій галузі в Європі. Ентузіастом та пропагандистом фотограмметричних методів у Львівській політехніці був професор К. Вайгель, який 1912 р. очолив кафедру геодезії, відкриту в Політехніці ще в 1871 р. Під його керівництвом у 20–30-х роках виконувалися аерофотознімальні роботи, на основі яких складено топографічну карту Польщі. На кафедрі геодезії працював також професор Є. Вільчевич (згодом завідувач цієї кафедри), предметом наукових зацікавлень якого також стали фотограмметричні методи отримання інформації про об'єкт. У 1946 р. професора Є. Вільчевича було звільнено з посади завідувача кафедри, а його місце зайняв доцент М. Груздьов. Професор Є. Вільчевич виїхав до Польщі й там організував підготовку фотограмметристів.

Із бібліографічних каталогів, виданих Львівською політехнікою до

війни, дізнаємось про значну видавничу діяльність її професорів. Зокрема, К. Вайгель видавав наукові праці польською, німецькою, французькою мовами. Це сприяло широким контактам Політехніки з відомими навчальними закладами Європи.

Після приходу радянської влади Політехніка була реорганізована у Львівський політехнічний інститут. У січні 1945 р. на базі геодезичних кафедр було відкрито єдиний в Україні геодезичний факультет із спеціальностями «Геодезія» та «Картографія». На факультеті функціонували кафедри геодезії, вищої геодезії, астрономії, фотограмметрії, картографії, геофізики та геофізичних методів розвідки. Розвиток кафедр післявоєнного періоду пов'язаний з геодезистами: професором М. К. Мигалем, доцентом А. Д. Моторним, який став деканом факультету, доцентом М. І. Груздьовим та ін. З 1952 по 1957 р. факультет очолював професор М. К. Мигаль.

У 1947 р. кафедру об'єднали з кафедрою геодезії, а кафедру картографії — з кафедрою астрономії. У 1950 р. замість «картографів» починають випускати спеціалістів з інженерної геодезії. У 1951 р. геодезичний факультет об'єднали із геологорозвідувальним, а через рік тут створено кафедру інженерної геодезії, куди увійшли дисципліни фотограмметричного профілю.

Розвиток фотограмметрії у Львівській політехніці кінця 50-х — початку 60-х років насамперед пов'язаний з іменем доцента, кандидата технічних наук Юрія Миколайовича Панкратьєва — учня видатного фотограмметриста СРСР професора О. С. Скірідова. Випускник Московського інституту інженерів геодезії, аерознімання й картографії, вмілий педагог, Ю. М. Панкратьєв з 1957 р. читав фотограмметрію на всіх курсах, а також прислужився до створення ряду спеціальних лабораторій: фототрансформування, топографічних стереометрів, лабораторії універсальних приладів.

За рекомендацією Ю. М. Панкратьєва на запрошення Політехніки на викладацьку роботу з м. Куйбишева приїхав фахівець-фотограмметрист, кандидат технічних наук, доцент Борис Сергійович Пузанов. Його наукові

Викладачі кафедри фотограмметрії та геоінформатики зі студентами

зацікавлення були пов'язані з методикою фототрансформування аерознімків і фототеодолітним зніманням.

На кафедрі інженерної геодезії була організована «фотограмметрична група», до якої належали згадані Ю. М. Панкрат'єв, Б. С. Пузанов, а також кандидат технічних наук Орест Степанович Макар, старший викладач Григорій Устинович Кравченко, асистент Віктор Михайлович Сцельников і доцент Володимир Іванович Кибальников — фахівець з наземного фототеодолітного знімання, який почав працювати на кафедрі з 1952 р.

У 1959 р. на основі геодезичних кафедр знову створили геодезичний факультет. Перший випуск аерофотогеодезистів здійснено в 1961 р. Тоді кваліфікацію інженерів-аерофотогеодезистів здобули нинішній професор Московського державного університету ім. Ломоносова, доктор технічних наук Б. А. Новаковський, доктор технічних наук, професор Я. М. Костецька, професор Х. В. Бурштинська (Національний університет «Львівська політехніка»), головний спеціаліст «Укргеодезкартографії» Б. М. Онисько та ін.

У жовтні 1963 р. було створено кафедру аерофотогеодезії. Її очолив картограф, кандидат технічних наук, доцент Олексій Станіславович Лисичанський.

З організацією випускової кафедри збільшується набір на спеціальність і з 1963 р. він становить дві групи. Упродовж 1963–1966 рр. на асистентські посади запрошували випускників Львівської політехніки — Х. В. Бурштинську, О. Л. Дорожинського, І. І. Міщенко. У ці роки діяльність кафедри забезпечували завідувач, три доценти, один старший викладач, три-чотири асистенти.

У 1965–1966 навчальному році звільнились Ю. М. Панкрат'єв та В. І. Кибальников. Кафедра переживала кадрову скруту. Щоб хоч трохи стабілізувати ситуацію, запросили старшого викладача Тамару Людвигівну Краєвську — досвідченого педагога та висококваліфікованого фотограмметриста. Вона відтоді успішно працювала тут близько 25 років.

Фактично новий етап у розвитку фотограмметрії в Україні розпочався з приїздом до Львова доктора технічних наук, професора Віктора Яковича Фінковського. Він очолив кафедру в 1967 р. і понад 20 літ нею завідував. Під його керівництвом кафедра стала престижним підрозділом фотограмметричного профілю в СРСР. Тут працювали 10–12 викладачів, діяла науково-дослідна лабораторія, в якій 15 наукових співробітників виконували госпдоговірні теми.

У цей період функціонування кафедри її викладачі захистили одну докторську (О. С. Лисичанський) та 8 кандидатських дисертацій.

Людина непересічного наукового та педагогічного хисту, В. Я. Фінковський сприяв зміцненню престижу кафедри, оскільки тоді виконувався значний обсяг науково-дослідних робіт, результати яких високо оцінили замовники. Ці розробки отримали нагороди від ВДНГ.

Ще в кінці 60-х — на початку 70-х років кафедра отримала шість стереопроєктів СПР-3, дев'ять стереографів СД-3 і могла конкурувати в цьому плані із стереопеками деяких аерогеодезичних підприємств. Для проведення фототеодолітного знімання та обробки наземних

знімків придбано фототеодоліт Photheo 13/18, стереокомпаратор «К. Цейсс» та стереоавтограф. Деяко пізніше закупили стереометрограф, стекометр, монокомпаратор та ін.

У ці саме роки значно поліпшилася науково-дослідна робота студентів.

Кращі студентські роботи направляли на Всесоюзний та Республіканський конкурси наукових робіт. Упродовж 1971–1980 рр. різні форми нагород отримали 16 студентів кафедри. Всього ж за цей період кафедра підготувала 448 спеціалістів, з них 28 отримали дипломи з відзнакою.

У 1988 р. кафедру очолив тодішній декан геодезичного факультету доцент Микола Іванович Кравцов.

У цьому ж році захистив докторську дисертацію О. Л. Дорожинський. Через рік йому присвоюють звання професора і він стає завідувачем кафедри аерофотогеодезії, яка в 2003 р. стала називатися «фотограмметрії та геоінформатики». З іменем О. Л. Дорожинського пов'язаний новітній період розвитку кафедри. Утверджується новий напрям діяльності, що базується на створенні автоматизованих фотограмметричних систем і технологій.

У фотограмметрії ще в середині 80-х років чітко накреслилися тенденція відмови від аналогових методів опрацювання знімків та перехід до аналітичної фотограмметрії. Це означало, що основним вимірювальним приладом є стереокомпаратор, а засобом для фотограмметричних опрацювань і побудов — обчислювальна техніка, як тепер прийнято називати, комп'ютер. Наукова діяльність професора Дорожинського ще з 1965 р. пов'язана з аналітичною фотограмметрією, і це значно спростило вирішення складних науково-методологічних проблем з комп'ютеризації навчального процесу.

Зростала також наукова кваліфікація викладачів кафедри. Кандидатами технічних наук стають Д. М. Турук, В. М. Глютов, О. В. Тумська, І. З. Колб, Є. І. Смірнов. Колишні аспіранти професора Фінковського захищають докторські дисертації: В. М. Мельник (1995) та Р. М. Рудий (1999 р.).

Продовжуючи традиції професора Фінковського, О. Л. Дорожинський активно здійснює науково-дослідну роботу із впровадженням отриманих результатів у виробничу діяльність підприємств Міністерства геології та Міністерства кольорової металургії СРСР.

Завідувач кафедри професор О. Л. Дорожинський із представниками фірми Leica

Відкриття міжнародної науково-технічної конференції

У 1989 р. професор Дорожинський виступив з ініціативою відкриття в СРСР нової інженерної спеціальності — «Геоінформаційні системи і технології» (ГІС).

Усвідомлюючи, що народному господарству держави потрібні такі фахівці, кафедра готує одну групу з ГІС та одну — з фотограмметрії.

Викладачі О. Л. Дорожинський, Н. М. Москаль, М. Т. Процик, О. В. Тумська проводять величезну методичну роботу зі становлення нової спеціальності. Створюється модель фахівця, навчальні плани, вводяться нові лекційні курси. Перший випуск за спеціальністю ГІС відбувся в 1996 році і відповідні дипломи отримало 15 випускників.

Спеціальність «Аерофотогеодезія» теж потребувала певних змін. Це стало очевидним у середині 90-х років, коли з'явилися персональні комп'ютери з великим обсягом пам'яті та високою швидкістю. Технологічно стало очевидним, що відтепер домінантою виступає цифрова фотограмметрія: комп'ютер став і вимірювальним, і обчислювальним засобом. Промізки та дорогі прилади (стереопроектори, стереографи тощо) замінюються комп'ютерною технікою, цифровими фотограмметричними системами (станція сканування фотознімків та цифрова фотограмметрична станція — ЦФС). Тому кафедра переорієнтовує навчальний процес на нові технології, отримує кілька ЦФС від Державного науково-виробничого підприємства «Геосистема» (м. Вінниця), сама займається створенням програмних продуктів. Водночас вводяться нові курси: «Аналітична та цифрова фотограмметрія» (О. Л. Дорожинський), «Цифрова обробка зображень» (О. В. Тумська), «Електроніка у фотограмметрії» (В. М. Глотов), «Аерокосмічне знімання та дистанційне зондування» (Х. В. Бурштинська, Д. М. Турук) та ін.

У 1992 р. при університеті «Львівська політехніка» відкрито Військовий інститут. Кафедра здійснює підготовку військових топографів за спеціальністю «Фотограмметрія», перший випуск яких відбувся у 1997 р.

Розуміючи потреби держави у військових фахівцях, необхідність враховувати специфіку підготовки військових кадрів, кафедра тісно співпрацює із керівним складом III факультету та кафедри топогеодезичного забезпечення військ (ТГЗ) Військового інституту.

Упродовж 1990–2003 рр. викладачами кафедри видано понад 80 методичних розробок до лабораторних, курсових і дипломних робіт.

Становлення інженерної освіти в незалежній Україні вже на початку 90-х років зіткнулося зі значною проблемою — необхідно було сформувати термінологічну базу для дисциплін геодезичного профілю. Державний комітет України зі стандартизації (Держстандарт) відкрив у Львівській політехніці Технічний комітет стандартизації науково-технічної термінології, що провів протягом 1992–2002 рр. шість міжнародних наукових конференцій, у яких взяли участь викладачі кафедри.

Видавнича діяльність підрозділу в цей період досить багатогранна. Окрім згаданих публікацій, вийшов у світ перекладений Зоряною Кузик (з німецької мови) підручник «Фотограмметрія» австрійського професора К. Крауса. Колективом авторів під керівництвом О. Дорожинського підготовлено до видання восьмимовний «Словник з картографії, фотограмметрії та аерокосмічного знімання». Викладачі кафедри Х. Бурштинська, І. Гудз та О. Дорожинський є співавторами виданого в 2002 р. «Геодезичного енциклопедичного словника» — унікального наукового видання.

Наукова діяльність кафедри в останні роки суттєво активізувалась. У 1997 р. професор Дорожинський сформував концепцію навігаційно-цифрової фотограмметрії. У рамках цієї тематики захистив кандидатську дисертацію І. З. Колб; докторську дисертацію, пов'язану з цифровим моделюванням рельєфу, завершила професор Х. В. Бурштинська; на завершальній стадії перебувають кандидатські дисертації Т. М. Процика, Н. М. Москаль, Ю. В. Шкурченка.

Одним із пріоритетних напрямів наукової діяльності кафедри є дослідження доцента В. М. Глотова стану берегової лінії та льодовиків на антарктичній станції «Академік Вернадський».

Період 1994–2003 рр. характеризується активною міжнародною діяльністю: участь у міжнародних конференціях, підписання угод про співпрацю з європейськими університетами, довго- і короткострокові закордонні відрядження та стажування, організація власних наукових конференцій міжнародного рівня.

П'ятеро викладачів кафедри пройшли довготривале стажування за кордоном: О. Дорожинський (Швеція), З. Кузик (Австрія), Л. Бабій (Швеція), Н. Грицьків (Чехія), Н. Москаль (Швейцарія).

У червні 2003 р. відбулася 4-та Міжнародна науково-практична конференція «Кадастр, фотограмметрія, геоінформатика — сучасні технології та перспективи розвитку», ініціатором якої, як і трьох попередніх, є кафедра.

У різні періоди потужно сприяли функціонуванню кафедри інженери та завідувачі лабораторіями: М. К. Ануфрієв, Є. Є. Соловійов, В. Г. Єфіменко, М. О. Рудюк, О. С. Бачинська, А. В. Фінковський, Я. В. Хлян, А. Г. Єршов, Б. І. Ніколин та ін. Нині на кафедрі працюють молоді інженери Т. Я. Ільків, Т. Романишин, І. Варениця, Б. Четверіков та ін.

У кращі роки економічного процвітання держави кафедра мала дві наукові лабораторії, у яких працювало 22 співробітника. Наукове керівництво лабораторіями здійснював спочатку проф. В. Фінковський, а пізніше — проф. О. Дорожинський. Адміністратором наукового

персоналу був старший науковий співробітник, кандидат технічних наук І. М. Любімов.

Випускники кафедри стали керівниками топографо-геодезичних підприємств і підрозділів, провідними спеціалістами галузі.

У Російській Федерації серед геодезистів і картографів добре відомі імена О. Юськевича, П. Бурбана, А. Аляб'єва, М. Хемія, М. Чопея, М. Дакуса, В. Троцького, М. Панаса та інших. Серед провідних спеціалістів Білорусі знаними є імена В. Каленова, Г. Гарячого, А. Гордіюка, О. Ольшанського, Б. Яготінцева, О. Скрипка та ін. У Молдові працюють В. Кривий, В. Малюга, в Таджикистані — І. Чижаньков.

Випускники кафедри працюють за спеціальністю і за кордоном: І. Шегда (США), І. Сюмак (Чехія), А. Сас (Італія), Л. Чорна (Швеція), Р. Костів (Данія), О. Гаврилов (Польща).

За 40 років кафедрою підготовлено 1200 кваліфікованих фахівців, які високо тримають прапор рідної Політехніки.

В останні роки (2004–2007) діяльність кафедри зосереджена на модернізації навчального процесу, інтенсифікації наукових досліджень.

Потужно впроваджуються у навчальний процес комп'ютерні технології з обробки зображень та цифрової фотограмметрії.

Доцент В. Плотов захистив докторську дисертацію «Методи навігаційно-цифрової фотограмметрії при дослідженні кінематичних процесів».

Під керівництвом завідувача професора О. Л. Дорожинського кафедра виграла міжнародний проект по лінії програми INTERREG-TACIS — «Захист історичного культурного ландшафту з метою розвитку регіональних особливостей та місцевої економіки», розрахований до виконання на 2007–2009 роки.

У вересні 2007 р. проведена 6-та Міжнародна науково-технічна конференція «Кадастр, фотограмметрія, геоінформатика — сучасні технології та перспективи розвитку», в якій взяли участь близько 130 фахівців з України, Польщі, Росії, Чехії, Канади, Швейцарії, Білорусі.

Перед колективом кафедри постають нові завдання з активізації всіх форм діяльності, особливо це стосується корегування навчання відповідно до вимог Болонської декларації. Кафедра переходить на двохступеневу форму підготовки бакалаврів та магістрів.

Кафедра кадастру територій

Створена в жовтні 2002 р. на базі кафедри інженерної геодезії та кадастру. Підрозділ здійснює підготовку спеціалістів і магістрів за спеціальністю «Землеустрій та кадастр».

Підготовку фахівців за спеціальністю «Кадастр» розпочато в 1995 р. Вперше в Україні випустили таких спеціалістів вже у 1997 р. Нині диплом фахівця із землеустрою та кадастру отримало понад 400 осіб, із них магістрів — близько 200 осіб.

Очолою кафедру з дня її заснування Лев Миколайович Перович — доктор технічних наук, професор, дійсний член (академік) Української нафтогазової академії, член постійної комісії з питань земельного розвитку та кадастру

Міжнародної асоціації FIG, автор понад 100 наукових і науково-методичних праць у галузі оцінки нерухомості, кадастру і контролю за деформаціями об'єктів нафтогазового комплексу. В 1991 р. він захистив докторську дисертацію «Розробка методів і засобів геодезичного контролю деформацій інженерних споруд магістральних газопроводів».

Викладачі кафедри беруть участь у підготовці та проведенні всеукраїнських і міжнародних конференцій, є членами спеціалізованих учених рад із захисту кандидатських та докторських дисертацій, колективними й індивідуальними членами престижних міжнародних наукових і науково-технічних спільнот.

Студенти старших курсів спеціальності «Землепорядкування та кадастр» охоплені науково-дослідною роботою.

Щорічно колектив кафедри публікує в міжнародних і вітчизняних наукових виданнях наукові статті та тези, активно впроваджує в навчальний процес положення Болонської декларації. Конкурс на спеціальність упродовж останніх років в Інституті геодезії — найвищий.

Кафедра налагодила освітні й наукові зв'язки із закордонними вищими навчальними закладами.

Навчальний процес забезпечують кваліфіковані викладачі: 2 професори, 5 доцентів, 1 старший викладач, 2 асистенти, працюють лаборанти та інженери, навчаються аспіранти і здобувачі.

Доктор сільськогосподарських наук, професор, академік Міжнародної академії наук екології та безпеки життєдіяльності (МАНЕБ), Української екологічної академії наук (УЕАН), академік Академії наук вищої школи України Ростислав Миколайович Панас — відомий учений у галузі ґрунтознавства, агрохімії, екології та природокористування. У 1992 р. він захистив докторську дисертацію «Агро-екологічні основи рекультивативі порушених земель Передкарпаття». Він автор понад 200 наукових праць з питань ґрунтознавства, екології та природокористування, зокрема чотирьох навчальних посібників: «Ґрунтознавство», «Рекультиватива земель», «Моніторинг і прогнозування використання земель», «Раціональне використання та охорона земель».

Кандидат технічних наук, доцент Юрій Петрович Губар працює на кафедрі від часу її створення. У 1992 р. закінчив із відзнакою Львівський політехнічний інститут за спеціальністю «Астрономогеодезія», в 2005 р. захистив кандидатську дисертацію «Кадастрова багатофакторна оцінка міських земель» (науковий керівник — професор Л. М. Перович). Йому належить понад 30 наукових і навчально-методичних праць із проблем нормативної та експертної оцінки земель. Співавтор навчального посібника, монографії та словника-довідника. Секретар Вченої ради Інституту геодезії, секретар науково-методичної ради, заступник завідувача кафедри.

Кандидат технічних наук, доцент Сергій Григорович Хропот працює на кафедрі від часу її створення. У 1979 р. закінчив Львівський політехнічний інститут, за фахом — інженер електронної техніки, та в 2003 р. — Львівський національний університет ім. І. Франка за спеціальністю «Правознавство». У 1992 р. захистив дисертацію «Розробка

Колектив кафедри кадастру територій.

Зліва направо, верхній ряд: З. О. Котик, А. С. Колос, Р. М. Панас, Л. М. Перович, Ю. П. Губар, С. Г. Хропот, І. Б. Романишин, нижній ряд: Г. О. Вовк, Л. В. Винарчик, В. М. Сай, Ю. С. Хавар, Л. Б. Чернявська

методів і засобів геодезичного контролю прямолінійності основних осей технологічного обладнання». Автор близько 90 наукових і навчально-методичних праць (зокрема 11 винаходів).

Кандидат технічних наук, доцент Андрій Стефанович Колос також на кафедрі від часу її створення. У 1963 р. закінчив радіотехнічний факультет Львівського політехнічного інституту за спеціальністю «Електронні прилади». У 1988 р. захистив кандидатську дисертацію «Розробка та дослідження автоматизованих методів і пристроїв вимірювання коливань зображень для визначення впливу вертикальної рефракції». З 1989 р. — доцент кафедри інженерної геодезії та кадастру, з 2002 р. — кафедри кадастру територій. У своєму доробку має понад 135 наукових і навчально-методичних праць, брав участь у багатьох міжнародних конференціях. За час роботи у Національному університеті «Львівська політехніка» підготував і прочитав 11 теоретичних курсів.

Кандидат технічних наук, доцент Зиновій Омелянович Котик працює на кафедрі від часу її створення. У 1984 році закінчив Львівський політехнічний інститут за спеціальністю «Астрономогеодезія». У 2004 р. захистив кандидатську дисертацію «Проблеми інвентаризації магістральних газопроводів в гірських районах Карпат». Автор близько 40 наукових та навчально-методичних праць.

Кандидат технічних наук, доцент Ігор Богданович Романишин у 1995 р. із відзнакою закінчив геодезичний факультет Державного університету «Львівська політехніка». Упродовж 1995–1998 рр. — інженер галузевої науково-дослідної лабораторії геодезичного моніторингу та рефрактометрії. Потім працював асистентом кафедри вищої геодезії та астрономії. У 2006 р. захистив кандидатську дисертацію «Розробка технології оптимального моделювання GPS-мереж». З 2006 року — доцент кафедри кадастру територій, заступник директора Інституту геодезії.

Старший викладач Юлія Степанівна Хавар у 1999 р. закінчила з відзнакою Державний університет «Львівська політехніка» за магістерською програмою та спеціаль-

ністю «Землепорядкування та кадастр». Автор 3 наукових статей та 5 методичних вказівок

Асистент Віра Михайлівна Сай у 1998 р. з відзнакою закінчила Львівський політехнічний інститут за спеціальністю «Прикладна геодезія». Починала працювати на кафедрі інженером. З 2006 р. — асистент кафедри. Завершує роботу над кандидатською дисертацією «Організаційно-технічні засади функціонування кадастру земель водного фонду». Має 5 наукових і 6 науково-методичних праць.

Асистент Лілія Володимирівна Винарчик у 2002 р. закінчила Національний університет «Львівська політехніка» за спеціальністю «Землепорядкування та кадастр». З 2006 р. —

асистент кафедри кадастру територій. Працює над кандидатською дисертацією. Автор 3 наукових праць.

Аспірант Марія Степанівна Маланчук у 2006 р. закінчила НУ «Львівська політехніка», здобула кваліфікацію магістра з геодезії, картографії та землепорядкування. Під час навчання в університеті брала активну участь у студентських конференціях. У 2007 р. вступила до аспірантури і працює над кандидатською дисертацією «Моніторинг використання та охорони земель, порушених промисловими розробками родовищ сірки».

Завідувач лабораторії Галина Омелянівна Вовк працює на кафедрі кадастру територій з 1993 р. З 2000 р. залучалась до роботи на посаді асистента за штатним сумісництвом для викладання дисциплін «Техніко-економічне та екологічне обґрунтування кадастрових робіт», «Ринки землі та нерухомості». Брала участь у розробці методичних вказівок.

Інженер Лариса Борисівна Чернявська працює на кафедрі кадастру територій з 1993 р., після закінчення геодезичного факультету за спеціальністю «Прикладна геодезія».

Кафедра теорії математичної обробки геодезичних вимірів

Створена в 1968 р. Першим її завідувачем був доктор технічних наук, професор Г. О. Мещеряков. До складу кафедри увійшли доценти Д. П. Верхоломов, П. Т. Бугай, Л. С. Хижак, старші викладачі К. К. Печарський, М. Д. Йосипчук та асистенти І. М. Шоп'як і О. О. Веселовська.

У різні роки на кафедрі працювали доценти Л. О. Губаль, Е. М. Євсєєва, В. В. Киричук, І. Л. Мамчур, професор О. М. Марченко, доценти П. І. Штабальок, Р. О. Григорчук, асистенти О. А. Абрикосов, В. А. Скриль, В. І. Гавриш.

Протягом 1991–2001 рр. кафедру очолював доцент М. Йосипчук, а з 2001 р. завідувачем кафедри є доктор фізико-математичних наук, професор П. М. Зазуляк.

Нині на кафедрі працюють доценти М. Д. Йосипчук, В. О. Волос, М. М. Фис, А. Р. Согор, асистент Р. С. Фоца.

Кафедра здійснює підготовку спеціалістів геодезичного профілю з лінійної алгебри та аналітичної геометрії,

*Колектив кафедри теорії математичної обробки геодезичних вимірів.
Зліва направо стоять: М. Д. Йосипчук, П. М. Зазуляк, М. М. Фис, В. І. Гавриш,
Е. Р. Романюк; сидять: І. Т. Ліва, Р. Ф. Процик, Л. Ф. Рубаха*

математичного аналізу, диференціальних рівнянь, математичної обробки геодезичних вимірів, інформатики.

Викладачами опубліковано 102 науково-методичні розробки з усіх курсів, які читає кафедра. В 2007 р. видано навчальний посібник «Основи математичного опрацювання геодезичних вимірювань».

Наукова діяльність кафедри здійснюється за напрямом «Математичне моделювання в геодезії, астрономії та геофізиці».

За результатами наукових досліджень опубліковано 4 монографії та понад 450 наукових статей.

Професор П. М. Зазуляк займається дослідженням гравітаційного поля, геометричної фігури та внутрішньої будови Місяця. Доцент М. М. Фис розробляє математичні основи комплексного дослідження будови, фігури і гравітаційного поля планет. Доцент А. Р. Согор працює над темою «Узгодження параметрів референц-еліпсоїда за даними про регіональне гравітаційне поле». Доцент М. Д. Йосипчук вивчає методи розв'язування диференціальних рівнянь у нескінченно вимірних просторах. Доцент В. О. Волос проводить дослідження з термопружності та теплопровідності неоднорідних тіл, що мають не наскрізні та наскрізні чужорідні включення. Доцент В. І. Гавриш займається розробкою методів розв'язування крайових задач математичної фізики для неоднорідних структур. Доценти В. В. Киричук та Л. С. Хижак досліджували вплив рефракції на точність геодезичних вимірювань, а доцент Е. М. Євсєєва розробляла ймовірнісно-статистичні методи вивчення фізичних полів Землі.

Кафедра підтримує наукові зв'язки із зарубіжними науковими установами.

При кафедрі функціонує аспірантура — науковий керівник професор П. М. Зазуляк.

За період існування підрозділу захищено 2 докторські дисертації (П. М. Зазуляк, О. М. Марченко) та понад 20 кандидатських дисертацій.

Вагомий внесок у розвиток кафедри зробили її викладачі.

Герман Олексійович Мещеряков (1924–1992) — у 1949 р. закінчив Московський інститут інженерів геодезії, аерофотознімання та картографії. Там же навчався в аспірантурі, потім працював на геодезичному виробництві. Протягом 1953–1957 рр. був доцентом кафедри геодезії Челябінського педінституту і одночасно завершив роботу — в 1956 р. захистив кандидатську дисертацію. Упродовж 1957–1969 рр. Г. О. Мещеряков працював завідувачем кафедри математики Новосибірського інституту інженерів геодезії, аерофотознімання і картографії, проректором з наукової роботи. У 1964 р. захистив докторську дисертацію.

Із 1969 р. професор Г. О. Мещеряков — перший завідувач кафедри теорії математичної обробки геодезич-

них вимірів Львівського політехнічного інституту. Він читав курси лекцій з програмування, вищої та обчислювальної математики, диференціальної геометрії тощо, керував методичною роботою кафедри, науково-дослідною лабораторією № 57 і підготовкою дипломників та аспірантів.

Коло наукових інтересів Г. О. Мещерякова охоплювало космічну та динамічну геодезію, геофізику, астрономію, математичну картографію, прикладну математику. Результати його досліджень опубліковані у понад 160 працях, зокрема трьох монографіях та деяких статтях Великої Радянської та Математичної енциклопедії.

Серед визначних наукових досягнень Г. О. Мещерякова — монографія «Теоретичні основи математичної картографії» (1968). Це єдина з праць українських вчених, яка в 1972 р. була включена до американського списку вибраної світової літератури з математичної картографії.

Проте головною заслугою професора Мещерякова є створення у Львові відомої у світі наукової школи з дослідження гравітаційного поля Землі та планет, досягнення якої широко використовуються в космічній геодезії та геофізиці.

Лев Степанович Хижак у 1953 р. закінчив геодезичний факультет Львівського політехнічного інституту за спеціальністю «Астрономогеодезія». У 1964 р. захистив кандидатську дисертацію. З 1953 р. працює на посаді асистента кафедри геодезії та кафедри інженерної геодезії. З 1965 р. — старший викладач, а з 1966 р. — доцент кафедри ВГІА. З 1971 р. — доцент даної кафедри. Опублікував 72 наукові праці, з них 10 методичних розробок.

Емілія Михайлівна Євсєєва у 1965 р. закінчила геодезичний факультет Львівського політехнічного інституту за спеціальністю «Астрономогеодезія». У 1978 р. захистила кандидатську дисертацію (Інститут фізики Землі, Москва). На кафедрі працює з 1973 р.: спочатку на посаді асистента, з 1979 р. — старшого викладача, а з 1983 р. — доцента. Опублікувала 56 наукових праць, з них 27 методичних розробок. Викладала курс «Теорія математичної

обробки геодезичних вимірів». Науковий напрям — «Ймовірно-статистичні методи вивчення фізичних полів Землі».

Доцент Микола Дмитрович Йосипчук у 1961 р. закінчив механіко-математичний факультет Львівського державного університету ім. І. Франка за спеціальністю «Обчислювальна математика». В 1979 р. захистив в Інституті математики АН України дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук. На кафедрі працює з лютого 1968 р. — на посадах асистента, старшого викладача, доцента. Протягом 1991–2001 років обіймав посаду завідувача кафедри. Опублікував 53 наукові праці та 23 методичні розробки. Викладав курси «Аналітична геометрія», «Обчислювальна математика», «Математичний аналіз».

Професор Петро Михайлович Зазуляк у 1971 р. із відзнакою закінчив геодезичний факультет Львівського політехнічного інституту. Після аспірантури, з 1974 р. працював молодшим науковим співробітником НДЛ-57 на кафедрі теорії математичної обробки геодезичних вимірів. У 1978 р. захистив дисертацію і був обраний на посаду старшого викладача, а в 1980 р. — доцента. З 1982 р. працював заступником декана геодезичного факультету, а в 1993 р. його призначили деканом. У 1997 р. захистив докторську дисертацію і здобув науковий ступінь доктора фізико-математичних наук. Упродовж 2001–2007 рр. виконував обов'язки директора Інституту геодезії Національного університету «Львівська політехніка».

З 2 лютого 2001 р. завідує кафедрою. Опублікував 94 наукові праці, з них 23 — навчально-методичного характеру. Викладав дисципліни «Обчислювальна техніка та програмування», «Вища математика» та «Теорія математичної обробки геодезичних вимірів».

Доцент Михайло Михайлович Фис у 1972 р. закінчив механіко-математичний факультет Львівського державного університету ім. І. Франка за спеціальністю «Математика», за кваліфікацією — математик-обчислювач. У 1986 р. захистив кандидатську дисертацію. На кафедрі працює з 1985 р. на посаді асистента, а з 1988 р. — доцента. Опублікував понад 30 наукових праць і 11 методичних розробок. Викладав курси «Обчислювальна техніка та програмування», «Числові методи, математичне

моделювання в геодезії», «Лінійна алгебра і аналітична геометрія».

Доцент Василь Іванович Гавриш у 1982 р. закінчив математичний факультет Львівського національного університету ім. І. Франка за спеціальністю «Математика». На кафедрі працює з лютого 1993 р. — асистентом, потім старшим викладачем, доцентом. У 1993 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук. Читав дисципліни «Лінійна алгебра та аналітична геометрія», «Інформатика та програмування». Опублікував понад 40 наукових статей, 9 методичних розробок та навчальний посібник із грифом Міністерства освіти і науки України у співавторстві.

Доцент Валерій Опанасович Волос у 1971 р. закінчив фізичний факультет Львівського національного університету ім. І. Франка за спеціальністю «Радіофізика та електроніка». У 1982 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук. На кафедрі працює з 1994 р. — на посаді старшого викладача, а з 1995 р. — доцента. Опублікував 53 наукові праці та 10 методичних розробок. Викладав курси «Лінійна алгебра та аналітична геометрія», «Математичний аналіз», «Диференціальні рівняння», «Сферична тригонометрія», «Теорія інтерполювання функцій».

Доцент Андрій Романович Согор у 1991 р. закінчив геодезичний факультет Львівського політехнічного інституту за спеціальністю «Астрономогеодезія». У 1996 р. захистив кандидатську дисертацію «Узгодження параметрів референц-еліпсоїда за даними про регіональне гравітаційне поле». На кафедрі працює з 1994 р. — на посаді асистента, з 1999 р. — старшого викладача, а з 2001 р. — доцента. Опублікував 23 наукові праці та 12 методичних розробок. Викладав курси «Математичне опрацювання геодезичних вимірювань», «Інформатика та програмування».

Асистент кафедри Роман Степанович Фоца у 1994 р. закінчив геодезичний факультет Національного університету «Львівська політехніка» за спеціальністю «Астрономогеодезія». З 1998 р. працює на кафедрі. Опублікував 8 наукових статей та 6 методичних розробок. Проводив лабораторні заняття з курсів «Теорія математичної обробки геодезичних вимірів», «Обчислювальна техніка та програмування», «Інформатика та програмування».

Інститут гуманітарних і соціальних наук

КАРИЙ Ігор Петрович

Директор

Кандидат філологічних наук, доцент. Народився 25 березня 1943 р. у с. Макарівці Попельнянського району Житомирської області в сім'ї службовців. Після Другої світової війни родина І. П. Карого переїхала на Львівщину в м. Перемишляни, де Ігор Петрович здобув початкову освіту.

У 1953 р. сім'я переїхала в с. Брюховичі поблизу Львова. Тут Ігор Петрович продовжив навчання в середній школі № 41, після закінчення якої два роки працював столяром на Львівському телевізійному заводі.

У 1962 р. він успішно склав вступні іспити до Львівського державного університету імені Івана Франка і став студентом філологічного факультету. У часи так званої «хрущовської відлиги» на факультеті української філології працювали видатні науковці й педагоги, під впливом яких формувався в Ігоря Петровича світогляд і розуміння краси й сили українського слова, місця української мови і літератури в контексті світової культури.

Зі студентської лави І. П. Карого призвали на військову службу, яку він проходив у бронетанкових військах упродовж 1962–1965 рр. Після демобілізації продовжував навчатися у Львівському держуніверситеті. Закінчивши його, одержав диплом викладача української мови та літератури.

У Львівській політехніці Ігор Петрович працює з 1970 р., обіймав посади асистента, старшого викладача, доцента, заступника декана, декана іноземних студентів. Нині І. П. Карий — директор Інституту гуманітарних і соціальних наук.

Працюючи у Львівській політехніці, він був здобувачем в Інституті літератури ім. Т. Шевченка НАН України. У 1988 р. захистив дисертацію «Фольклорна традиція в українській поезії 60-х років» і здобув науковий ступінь кандидата філологічних наук. У 1991 р. І. П. Карому присвоїли учене звання доцента. За час роботи в університеті Ігор Петрович опублікував близько 60 наукових і науково-методичних праць із проблем мовознавства та української літератури.

Створений згідно з наказом ректора в червні 1992 р. як Інститут гуманітарної освіти, згодом був перейменований в Інститут гуманітарних та соціальних наук. Це один із перших навчально-наукових інститутів Львівської політехніки. Його директором було призначено заслуженого діяча науки і техніки України, академіка Академії вищої школи України, доктора історичних наук, професора Леонтія Євгеновича Дещинського. Нині інститут очолює кандидат філологічних наук, доцент Ігор Петрович Карий.

Інститут гуманітарних і соціальних наук (ІГСН) здійснює підготовку фахівців за спеціальностями: «Документознавство та інформаційна діяльність», «Соціологія», «Соціальна робота» — на освітньо-кваліфікаційних рівнях бакалавра, спеціаліста й магістра; готує магістрів за спеціальністю «Управління навчальним закладом», а також здійснює загальноосвітню підготовку з гуманітарних та соціальних дисциплін для студентів усіх спеціальностей Львівської політехніки. У структурі інституту функціонує вісім кафедр: соціології та соціальної роботи; історії, теорії та практики культури; психології, педагогіки і права — випусково-загальноосвітні, а також кафедри української мови; іноземних мов; філософії; політології; фізичного виховання — загальноосвітні.

В основу створення Інституту гуманітарних і соціальних наук покладено концепцію, що підрозділ є не лише навчальною одиницею, але й науковим центром генерування інноваційних ідей, підходів і технологій у сферах професійної, науково-практичної діяльності фахівців, підготовку яких він здійснює, а також загальної підготовки із соціально-гуманітарних дисциплін усіх студентів Львівської політехніки. Науковий пошук розглядається як інструмент удосконалення програм професійної підготовки фахівців відповідних напрямів у контексті входження України у світовий освітній простір.

Для забезпечення поступального розвитку в науковому пошуку в Інституті приділяють особливу увагу як підвищенню наукової кваліфікації викладацького складу (написанню монографій, підготовці та захисту кандидатських і докторських дисертацій), так і вихованню молодих науковців-дослідників із числа студентів та аспірантів. В інституті діє аспірантура на кафедрах соціології та соціальної роботи (спеціальності «Загальна педагогіка та історія педагогіки» і «Соціальні структури та соціальні відносини»), історії, теорії та практики культури (спеціальність «Військова історія»), філософії (спеціальність «Діалектика і методологія пізнання»), політології (спеціальність «Політичні інститути та процеси»), психології, педагогіки і права (спеціальність «Механізми державного управління»).

Кафедра соціології та соціальної роботи

Кафедру створено 2001 р. у структурі Інституту, вона має статус випусково-загальноосвітньої. Розміщена в навчальному корпусі № 29 (вул. Квітнева, 6) — у відреставрованому та обладнаному для потреб навчання і науково-дослідної роботи приміщенні.

До лютого 2002 р. виконувачем обов'язків завідувача кафедри був кандидат соціологічних наук, доцент

Віктор Євгенович Савка, а першими викладачами новоствореної кафедри стали Н. М. Гайдук, Л. Д. Климанська, Н. А. Уманець, С. Г. Ставкова. Упродовж лютого 2002 — вересня 2005 р. кафедру очолювала доктор педагогічних наук, професор Ірина Євгенівна Курляк, з вересня 2005 р. завідує кафедрою кандидат філософських наук, доцент Лариса Дмитрівна Климанська. Нині тут працюють 33 викладачі — висококваліфіковані фахівці, серед яких три доктори соціологічних наук (В. М. Піча, Н. Й. Черниш, О. Л. Скідін), чотири кандидати соціологічних наук (В. Є. Савка, Н. В. Коваліско, С. А. Щудло, Р. О. Савчинський), три кандидати педагогічних наук (Н. М. Гайдук, Л. Є. Клос, Т. Г. Тюріна), кандидати біологічних (М. І. Сварник, М. Я. Козак), політичних (М. В. Школяр), філософських (Л. Д. Климанська) наук, магістри соціальної роботи, зокрема Н. М. Гайдук і О. П. Гілета — випускники Манітобського університету (м. Вінніпег, Канада); Г. З. Герасим і В. В. Проскура — випускники Національного університету «Києво-Могилянська Академія». Асистенти кафедри плідно працюють над кандидатськими дисертаціями, теми яких пов'язані з колективною науковою тематикою. Викладацький склад постійно оновлюється. З 2004 р. на кафедрі працюють її випускники — асистенти В. І. Когут та О. О. Сметаніна.

Підготовку бакалаврів за спеціальністю «Соціальна робота» було розпочато в Національному університеті «Львівська політехніка» ще 1999 р. на кафедрі інженерно-педагогічної підготовки ІГСН (завідувач кафедри — професор Л. Д. Кизименко) у рамках реалізації Міжнародного українсько-канадського мегапроєкту «Реформування соціальних служб в Україні» (1999–2003 рр.), фінансованого Канадською агенцією з міжнародного розвитку (CIDA). Партнером Львівської політехніки за проєктом був Манітобський університет (м. Вінніпег). Проєкт здійснювався під патронатом Міністерства освіти і науки України.

Нині кафедра здійснює підготовку за спеціальностями «Соціологія» та «Соціальна робота» на освітньо-кваліфікаційних рівнях бакалавра, спеціаліста та магістра. Для підвищення ефективності наукової та методичної роботи кафедри 2003 р. в її структурі було створено секцію соціології (завідувач — кандидат соціологічних наук, доцент В. Є. Савка) та секцію соціальної роботи (завідувачка — кандидат педагогічних наук, доцент, магістр соціальної роботи Манітобського університету Н. М. Гайдук). Викладачі працюють над науковою розробкою двох проблем: «Гуманістичний вимір соціального реформування» та «Соціально-педагогічні аспекти професійної підготовки соціальних працівників: теорія, історія, практика». На кафедрі відкрито аспірантуру за двома спеціальностями: «Загальна педагогіка та історія педагогіки» й «Соціальні структури та соціальні відносини».

Важливою особливістю діяльності кафедри, передбаченою концепцією підготовки фахівців соціальної роботи і соціології, є її тісні взаємини із спеціалізованими державними та громадськими закладами, що працюють у сфері надання соціальних послуг. Зокрема, основні напрями такої співпраці — це використання досвіду діяльності,

Перший випуск магістрів соціальної роботи

кадрового потенціалу, інформаційного та матеріального забезпечення інституцій з метою практичної підготовки студентів під час проходження ними різних видів практики, а також засвоєння дисципліни «Навчально-дослідницький практикум». З іншого боку, кафедра надає цим закладам — базам практики — науково-методичну допомогу шляхом підвищення кваліфікації їхніх працівників на відкритих модульних курсах професійного навчання. За період з 1999 р. було проведено понад 10 двотижневих курсів для близько 200 представників із 50 державних і громадських організацій, що надають соціальні послуги, з метою підготовки супервізорів — керівників навчальної практики студентів. А із січня 2004 р. розпочав свою роботу постійно діючий міжнародний семінар з питань професійного розвитку фахівців соціальної сфери.

Ще однією особливістю навчання майбутніх соціальних працівників на кафедрі, що дає змогу акумулювати, адаптувати до національних умов і ефективно впроваджувати міжнародний досвід викладання соціальної роботи, є науково-методична допомога фахівців факультету соціальної роботи Манітобського університету (Канада) та знаних університетів інших країн. Ця допомога полягає в проведенні навчальних тренінгів для викладачів кафедри, участі в опрацюванні програм дисциплін фахового циклу та навчально-методичного забезпечення до них, а також шляхом спільного викладання професійно-орієнтованих навчальних курсів. З 1999 р. 30 провідних спеціалістів із трьох університетів та дванадцяти установ соціальної служби Канади, США, Австралії прочитали спільно з викладачами кафедри 25 курсів, провели 20 навчальних тренінгів для студентів і викладачів. З 2004 р. усі курси ведуть викладачі кафедри, а іноземні фахівці виконують консультативні функції.

Становленню кафедри як потужної науково-педагогічної структури, здатної виконувати відповідні до її профілю завдання на рівні сучасних вимог, сприяє активна й постійна співпраця з провідними науковими установами України. Зростання науково-педагогічного потенціалу кафедри пов'язане з регулярним проведенням на її базі міжнародних науково-практичних конференцій, присвячених актуальним питанням розвитку соціальної сфери. У конференціях беруть участь не лише

провідні фахівці України, а й Канади, США, Німеччини, Росії, Молдови, Польщі.

Важливий також внесок кафедри в розробку національних освітніх стандартів із соціальної роботи та соціології з урахуванням передового світового досвіду у цих галузях. Кафедра постійно надає консультативну допомогу з питань створення програм професійної підготовки із соціальної роботи та соціології в інших вищих навчальних закладах України.

На кафедрі працюють комп'ютерний клас і ресурсний центр — бібліотека ім. В. Ільницького з читальним залом. Бібліотека налічує понад півтисячі різноманітних видань, пов'язаних із проблематикою розвитку соціальної роботи і соціології в Україні та за кордоном, а також з питаннями соціальної політики, соціальної педагогіки, соціальної психології, соціальної медицини, культурології тощо. Ресурсний центр, окрім монографій, навчальних посібників, підручників, методичних рекомендацій і брошур, отримує шість спеціалізованих періодичних видань. Бібліотека укомплектована україномовними та англomовними виданнями.

Створена на кафедрі система підготовки соціологів і соціальних працівників є актуальною та перспективною, оскільки вона не лише відповідає сучасним запитам, потребам і соціальному замовленню на фахівців для відповідної сфери, але й створює підґрунтя для підготовки спеціалістів за міжнародними освітніми стандартами та подальшого розвитку міжнародної співпраці у сферах освіти, науки і практики.

Кафедра історії, теорії та практики культури

Засновану 1991 р. кафедру очолив доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, академік АН ВШ України Леонтій Євгенович Дещинський. З 2007 р. завідує кафедрою кандидат історичних наук, доцент Роман Дмитрович Зінкевич. Нині кафедра налічує 26 штатних працівників — серед них один професор, 21 кандидат наук, з яких 18 доцентів: Н. М. Барановська, І. В. Буковський, П. В. Вербицька, В. С. Виздрик, І. О. Гаврилів, Я. Я. Денісов, Т. І. Замлинський, Р. Д. Зінкевич, М. В. Комова, А. І. Кос, Л. М. Новак-Каляєва, О. Я. Мазур, О. Г. Макаруч, І. М. Стасюк, В. М. Тарабан, С. В. Терський, А. І. Харук, Н. О. Химиця; 4 старших викладачі: А. Я. Нагірняк, І. Я. Хома, О. В. Шишка, С. О. Лісіна та — асистенти Л. В. Скорич і Ж. В. Мина.

З 2000 р. на кафедрі розпочалася підготовка студентів за спеціальністю «Документознавство та інформаційна діяльність». Зараз цю спеціальність здобувають понад 300 студентів. При кафедрі діє аспірантура зі спеціальності «Військова історія» та Спеціалізована вчена рада із захисту кандидатських дисертацій. Протягом багатьох років кафедра видає «Науковий вісник Національного університету «Львівська політехніка», серія «Держава та армія», затверджений ВАК України як фаховий.

Навчально-освітня робота кафедри ґрунтується на програмах курсів, викладання яких вона забезпечує. Ці програми передбачають два рівні викладання: освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра — для студентів усіх спеціальностей університету; освітньо-кваліфікаційний

рівень спеціаліста — для спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність». Зокрема, кафедра забезпечує викладання таких дисциплін: «Історія України», «Українська та зарубіжна культура», «Культурологія» для всіх напрямів підготовки; «Країнознавство» — для студентів напряму підготовки «Міжнародні відносини»; «Бібліографознавство», «Документознавство», «Етнографія України», «Науково-технічна термінологія», «Нова історія країн Західної Європи», «Промислова естетика», «Архівознавство», «Бібліографічні ресурси в галузі», «Діловодство», «Етика і естетика», «Сучасні проблеми природознавчих наукових технологій», «Міжнародні відносини», «Музеєзнавство», «Сучасні технології провідних галузей», «Бібліографія», «Формування документних фондів», «Методика підготовки документів», «Професійна етика», «Стилістика ділового мовлення», «Комунікативні технології в інформаційному суспільстві».

*Захист кандидатської дисертації на Спеціалізованій вченій раді.
Дисертант — І. Я. Хома, асистент кафедри історії,
теорії та практики культури*

Зростанню науково-педагогічного потенціалу кафедри сприяє регулярне проведення на її базі міжнародних науково-практичних конференцій, присвячених актуальним питанням історії України, військової історії, української та зарубіжної культури, культурології та документознавства. За останні роки відбулися такі міжнародні конференції: «Україна у Другій світовій війні», присвячена 60-й річниці її завершення, та «Збройні сили України: історія і сучасність». Кафедра періодично проводить загальноукраїнські та місцеві науково-практичні й теоретичні конференції, круглі столи, а також щорічні студентські науково-практичні конференції.

При кафедрі діє комп'ютерний клас, обладнаний технікою останнього покоління, в якому навчаються студенти інституту. Також викладачі кафедри мають доступ до Internet. Електронна адреса кафедри: kafistor@polynet.lviv.ua.

Науково-методична робота підпорядкована кафедральним темам: «Загальнонаціональний визвольний рух українського народу за відродження своєї державності (1917–1921 рр.)», «Національно-визвольна боротьба українського народу в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.)»

і «Документне забезпечення управлінської діяльності органів державної влади та підприємств».

Протягом кількох минулих років викладачі кафедри підготували вісім посібників для студентів, п'ять з яких здобули гриф Міністерства освіти і науки України.

Становленню кафедри як потужної науково-педагогічної структури, здатної виконувати відповідні до її профілю завдання на рівні сучасних вимог, сприяє активна і постійна співпраця з відомими установами України: Інститутом українознавства НАН України ім. І. Крип'якевича, Державною академією керівних кадрів культури і мистецтв, Львівським національним університетом ім. І. Франка, Відкритим міжнародним університетом розвитку людини «Україна», Рівненським гуманітарним державним університетом, Київським національним педагогічним університетом ім. М. Драгоманова, Національним університетом «Острозька академія» тощо.

Кафедра налагодила міжнародні контакти з Військовим інститутом Познанського університету ім. А. Міцкевича (Польща), з яким проводить спільні конференції та обмінюється науковими досягненнями в галузі військової історії, видає спільні наукові праці; бере активну участь у розробці національних освітніх стандартів з напряму підготовки «Документознавство та інформаційна діяльність» з урахуванням передового національного досвіду, набутого в цій галузі; постійно надає консультативну допомогу в роботі різним структурам Національного університету «Львівська політехніка», зокрема навчально-методичному управлінню, відділові кадрів університету, канцелярії університету, науково-технічній бібліотеці.

Студенти спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» проходять різні види практики в державних установах і приватних структурах, зокрема у Львівській обласній державній адміністрації, Львівській міській раді, Національній науковій бібліотеці ім. В. Стефаника НАН України тощо, де, набуваючи досвіду практичної роботи, водночас працюють над удосконаленням документообігу в цих організаціях.

Високий рівень професіоналізму викладачів кафедри дає змогу реалізовувати нові завдання у сфері освіти. Створена на кафедрі система підготовки спеціалістів повністю відповідає сучасним запитам і потребам підготовки фахівців з документознавства та інформаційної діяльності, про що свідчить великий попит на випускників кафедри на ринку праці.

Кафедра психології, педагогіки і права

Кафедру було створено 1969 р. з назвою «інженерно-педагогічної підготовки», а з 2007 р. — це кафедра психології, педагогіки і права. Завідувач її — доктор біологічних наук, кандидат технічних наук, професор Леонід Дмитрович Кизименко.

Упродовж своєї історії кафедра завжди була випусковою: спочатку здійснювала підготовку фахівців за спеціальністю «інженер-педагог-електрик», згодом — «інженер-педагог-будівельник» (до 1996 р.). Протягом 1996–1998 рр. кафедра здійснювала фахову підготовку військових юристів, а з 1998 р. розпочала готувати бакалаврів за спеціальністю «Соціальний працівник» (згідно

Викладацький колектив кафедри психології, педагогіки і права

з проектом «Реформування соціальних служб», котрий фінансувався Відділенням Центральної і Східної Європи Канадського агентства міжнародного розвитку (CIDA)). У 2000 р. цю роботу передано новоствореній кафедрі соціології та соціальної роботи. З 2003 р. кафедра психології, педагогіки і права здійснює підготовку магістрів для потреб системи освіти України за спеціальністю «Управління навчальним закладом». У 2007–2008 навчальному році кафедра випустила 46 магістрів із цієї спеціальності (22 студенти стаціонарно, 24 студенти заочно) і 1 екстерн.

Із 2003 р. відкрито аспірантуру за напрямом «Механізми державного управління», де нині навчається 8 осіб. Перші захисти дисертаційних робіт аспірантів мають відбутися вже в 2007–2008 навчальному році.

На кафедрі психології, педагогіки і права працюють один доктор наук, професор; десять кандидатів наук, доцентів, вісім старших викладачів, чотири асистенти. При кафедрі є науково-дослідна лабораторія та відділ технічних засобів навчання.

З 1993 р. кафедра тісно співпрацює з Дослідницьким центром Міносвіти і науки України (при Національному університеті «Львівська політехніка»), де викладачі та працівники кафедри підвищують свій фаховий рівень шляхом читання лекцій на психолого-педагогічному відділенні й проведення науково-дослідних робіт. Щороку науковці кафедри публікують близько 50 досліджень, а в 2007 р. опублікували аж 82.

Інформація про кафедру міститься в Інтернеті за такими адресами: www.lp.edu.ua та www.rc.lviv.ua

Кафедра видає щоквартальний електронний інтернет-журнал «Соціотехнічні системи».

Матеріально-технічна база кафедри включає персональні комп'ютери у спеціальному класі, аудіовізуальні пристрої, мультимедійну установку, а також інші технічні засоби навчання, котрими користуються викладачі. Вказану техніку використовують також для організації навчального процесу студентів і магістрів, проведення наукових

досліджень параметрів соціотехнічних систем і їх компонентів за науковим напрямком кафедри та зі студентами всіх спеціальностей Львівської політехніки.

Щороку викладачі підрозділу читають близько 65–70 дисциплін. Кафедра співпрацює з багатьма установами, зокрема з навчальними і науково-дослідними організаціями Польщі, Росії, Канади, Латвії, Швеції, Франції, США — за 11-ма угодами про співпрацю і без угод.

Кафедра української мови

Засновану в грудні 1989 р. кафедру очолив кандидат філологічних наук, доцент Геннадій Леонідович Вознюк. Нині тут працюють 14 штатних викладачів, серед яких доктор філологічних наук, професор Лев Михайлович Полога,

9 кандидатів філологічних наук: Г. Л. Вознюк, З. Й. Куньч, О. Г. Литвин, О. Р. Микитюк, Г. В. Наконечна, А. Я. Середницька, І. Д. Фаріон, С. З. Булик-Верхола, Ю. В. Телівець.

Кафедру створено як фаховий навчально-методичний центр з питань української мови та культури мовлення, покликаний сприяти пропаганді гуманітарних знань, удосконаленню культури усного та писемного ділового мовлення. Вона забезпечує викладання «Ділової української мови» та «Української мови професійного спілкування» на всіх факультетах, систематизованого курсу «Сучасної української мови» для спеціальності «Прикладна лінгвістика», а також української мови в Центрі професійної орієнтації. Кафедра працює також як консультативний центр для працівників та студентів Львівської політехніки з питань термінознавства, культури української мови та стилістичних засад мовного спілкування.

Навчально-освітня робота кафедри базується на програмах курсів, викладання яких вона забезпечує. Ці програми передбачають кілька рівнів.

1. Рівень доузівської підготовки. Програма з української мови для слухачів Центру професійної орієнтації ставить перед собою такі завдання: спрямувати слухачів підготовчих курсів на вдосконалення шкільних знань з граматики української мови; поглиблено ознайомити з науковими засадами орфографії та пунктуації й підвищити рівень грамотності; виробити стійкі навички культури писемного мовлення й оволодіння нормами літературної мови; напрацювати навички грамотного писання й підготувати до вступного іспиту чи незалежного тестування з української мови.

2. Рівень бакалаврату. «Сучасна українська мова» для студентів філологічного профілю; «Ділова українська мова» та «Українська мова професійного спілкування» для студентів перших курсів усіх спеціальностей.

Оволодіння цими курсами сприяє формуванню в студентів знань, умінь і навичок практичної мовленнєвої діяльності в різних ситуаціях службового, громадського, особистого спілкування. Вивчення цих

дисциплін має на меті: поглиблення духовної культури студентів, формування в них гуманітарного світогляду, спрямування студентів на вдосконалення шкільних мовностилістичних знань з української мови, вироблення культури мовлення й оволодіння нормами літературної мови; ознайомлення з науковими засадами сучасного українського правопису і підвищення рівня грамотності; опрацювання ділового стилю й засобів ділового мовлення державною мовою, а також ділових паперів, потрібних у професійній діяльності; оволодіння основами наукової термінології.

Кафедра розробила і запровадила курс «Сучасної української мови» для базового напрямку «Прикладна лінгвістика», що передбачає вивчення фонетичних, лексикологічних, граматичних, правописних і мовностилістичних явищ і тенденцій; добір ілюстративно-текстового матеріалу з цієї дисципліни спрямовано на краще засвоєння теоретичних законів і правил сучасної української мови, на практичне оволодіння різними аспектами та нюансами української мови, на розвиток гуманітарно-філологічного мислення.

3. Рівень магістратури. «Практична стилістика української мови» для студентів магістерської підготовки спеціальності «Прикладна лінгвістика». Цей курс покликаний формувати у студента потребу оволодіти засадничими нормами комунікативного аспекту мови як головного засобу реалізації власної індивідуальності, а також навички постійного вдосконалення в писемному та усному мовленні.

Науково-методична робота кафедри підпорядкована єдиній темі — «Актуальні питання вивчення української мови та літератури в контексті процесу національно-культурного відродження» — і передбачає як дослідження теоретичних проблем, так і методичне забезпечення навчального процесу з усіх дисциплін, які читають її викладачі. Науковці кафедри підготували до друку й опублікували низку монографій: 1999 р. вийшла друком праця доцента Г. В. Наконечної «Українська науково-технічна термінологія: історія і сьогодення»; доцент

І. Д. Фаріон видала 2001 р. монографію «Українські прізвищеві назви кінця XVII — поч. XIX ст. (із етимологічним словником)», 2004 р. монографію «Правопис — корсет мови? Український правопис як культурно-політичний вибір», а 2006 р. — «Мова — краса і сила: Суспільно-креативна роль української мови в XI — середині XIX ст.». 2006 р. опубліковано також монографію доцента З. Й. Куньч «Українська риторична термінологія: історія і сучасність». Особливо активну участь беруть викладачі кафедри у підготовці та виданні словників різних типів. Найбільшу популярність завоювали — «Словник синонімів», «Словник антонімів», «Словник українських морфем» професора Л. М. Полюги; «Фінансовий словник», «Фінансово-економічний словник» та низка спеціальних термінологічних словників за співаторства доцента Г. Л. Вознюка; «Універсальний словник української мови» доцента З. Й. Куньч.

Щороку викладачі кафедри беруть участь у роботі науково-практичних конференцій різних рівнів. Найактивніше долучається професорсько-викладацький склад до роботи міжнародної конференції з теоретичних проблем українського термінознавства, де працівники кафедри виступають доповідачами, науковими консультантами, керівниками секцій та редакторами наукових матеріалів, оскільки ця вже традиційна конференція відбувається на базі Національного університету «Львівська політехніка» кожні два роки, починаючи з 1998-го.

Із 2001–2002 навчального року викладачі кафедри систематично проводять університетський студентський конкурс знавців української мови в межах Міжнародного конкурсу ім. П. Яцика, переможці якого посідали перші місця в обласному турі (О. Яремко, А. Ярема, Я. Возняк, І. Пронів, О. Якимець, Н. Лукашук), гідно виступали на всеукраїнському турі.

Викладачі кафедри виступають офіційними опонентами на захисті кандидатських дисертацій. Професор Л. М. Полюга є членом Української національної комісії при КМ України з питань правопису, членом Спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій при ЛНУ ім. І. Франка, членом спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських дисертацій при Ужгородському університеті.

Навчальна, навчально-методична та наукова робота кафедри невід’ємна від культурно-просвітницької та виховної. Усі викладачі беруть активну участь у діяльності Товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка. Викладач М. В. Гнатюк є членом інформаційного центру при Секретаріаті Світової федерації українських лемківсько-русинських об’єднань. Щорічно до Дня української писемності та мови кафедра української мови спільно з Інститутом архітектури

Засідання наукового семінару кафедри української мови. Виступає завідувач кафедри доцент Г. Л. Вознюк. Сидять (за годинниковою стрілкою): доценти А. Я. Середницька, Т. В. Наконечна, старші лаборанти Т. Я. Карпенко, І. В. Тишик, старші викладачі І. П. Василюшин, Н. І. Голубінка, доцент З. Й. Куньч

проводить мовно-мистецьку виставку «Мова — твого життя основа». Її результатом є видані набори плакатів — студентських робіт на актуальні мовні теми. Керівником цього проекту стала доцент кафедри І. Д. Фаріон.

За активну наукову роботу викладачів кафедри було відзначено високими нагородами: Всеукраїнською премією ім. І. Огієнка в галузі освіти — завідувача кафедри доцента Г. Л. Вознюка, в галузі науки — доктора філологічних наук, професора Л. М. Полюгу; другою премією Ягеллонського університету — кандидата філологічних наук, доцента І. Д. Фаріон.

Кафедра іноземних мов

Кафедра має понад 60-річну історію, що розпочалася в 1945 р. під керівництвом завідувачих А. А. Шейкіної (1945 р.), Т. М. Круглової (1945–1953 рр.), Л. О. Резнік (1953–1958). З 1958 р. кафедрою завідував кандидат філологічних наук, доцент І. М. Паук, якого згодом змінив кандидат філологічних наук, доцент Б. М. Князевський (1964–1992 рр.). З червня 1992 р. кафедру очолює кандидат філологічних наук, доцент Володимир Васильович Задорожний.

Нині у підрозділі працює п'ять секцій: англійської, німецької, романських (французької та іспанської), японської мов та секція мовної підготовки (українська та російська) для іноземних громадян. У 2007–2008 навчальному році на кафедрі викладають професор Т. Й. Лещук;

престижний грант уже Проекту, за яким 36 викладачів кафедри та 81 студент Львівської політехніки стажувалися в тих же університетах Німеччини та Великобританії. Загалом ці проекти надали Львівській політехніці значну матеріальну допомогу: придбано 3 комп'ютерні класи (30 комп'ютерів), лінгафонний клас, 2 ксерокси, 28 портативних касетних магнітофонів, 3 відео, 5 телевізорів, комплект сателітного телебачення, понад 1500 оригінальних підручників і посібників, словників та граматик, 23 сучасні аудиторні дошки. Обидва проекти фінансовані ЄС на 1,5 мільйона єкю, що дало можливість колективу кафедри видати 12 методичних посібників, 2 інформаційно-рекламні проспекти Львівської політехніки, англо-український словник та 2 підручники з грифом Міністерства освіти і науки України: «Getting on in English» (за ред. М. Корнеса та Н. Гайдук) і «Kommunikatives Deutsch» (за ред. В. Задорожного, Т. Зайферта, Ф. Шпіцнера, М. Весни) накладом 20 та 10 тисяч примірників.

Згодом викладачі секції французької мови видали навчальний посібник «Parlez-vous francais?» (за ред. І. Ключковської), структура якого відповідає структурі підручників англійської та німецької мов, що зробило навчальний процес на кафедрі з основних іноземних мов логічно повним та комплексним.

Загалом 62 викладачі кафедри іноземних мов стажувалися за кордоном: в Австрії, Англії, Канаді, Німеччині, Польщі, США, Франції та Японії. Кафедра плідно працювала у 15 міжнародних програмах з університетами цих країн та продовжує співпрацювати із посольством Японії в Україні та вищими навчальними закладами. На кафедрі протягом 1995–1998 рр. двічі на рік проводилися Міжнародні семінари з вивчення іноземних мов за участю іноземних викладачів. Кафедру неодноразово відвідували високі зарубіжні гості, серед яких Надзвичайні та повноважні послы Японії в Україні Хонда та Мацуо Мабуці. На кафедрі працювали чи проводили практичні заняття викладачі Вищих закладів освіти Австрії, Англії, Канади, Німеччини, США, Франції, Японії.

На базі підрозділу в 1998 р. створено нову кафедру прикладної лінгвістики, до якої делеговано 6 кандидатів наук, доцентів; два викладачі кафедри іноземних мов пройшли 3-річне стажування в Канаді і після навчання працюють на кафедрі

Провідні викладачі кафедри іноземних мов.

Зліва направо: доцент Н. В. Мукан, завідувач лабораторії В. А. Дмитрук, доцентки О. Л. Гасько, І. М. Байбакова, завідувач кафедри доцент В. В. Задорожний, доцент Ю. О. Домбровський, старший лаборант Г. О. Мазяр, доцент М. С. Федоришин, професор Т. Й. Лещук, доцентки М. П. Весна, Т. П. Пасічник

10 кандидатів наук, доцентів; 10 старших викладачів і 36 викладачів.

1995 р. кафедра виграла грант препроєкту Європейської співдружності «TEMPUS/TACIS», за яким 6 молодих викладачів віком до 30 років стажувалися в Німеччині (Західнонаксонська вища школа Цвіккау, Вища фахова школа Брауншвайг (Вольфенбюттель) та Великобританії (університет Ковентрі), а 1996 р. кафедра здобула

соціології та соціальної роботи.

Науково-дослідну роботу кафедра здійснює відповідно до 4-х комплексних наукових тем: «Удосконалення викладання іноземних мов у контексті Болонського процесу» (науковий керівник — доцент І. М. Байбакова); «Дослідження структурно-семантичних і лінгвістичних особливостей науково-технічної та художньої літератури» (науковий керівник — доцент В. В. Задорожний);

«Проблеми взаємопов'язаного навчання основних видів мовленнєвої діяльності» (науковий керівник — доцент Н. В. Муқан); «Проблеми методу і майстерності зарубіжних письменників» (науковий керівник — доцент Ю. О. Домбровський).

Колектив кафедри активно працює над удосконаленням своєї навчально-методичної бази. Видано понад 40 навчальних посібників та підручників з грифом Міністерства освіти і науки України для вивчення англійської, німецької, французької, японської, латинської мов та української мови як іноземної.

Кафедра філософії

Засновано її ще 1957 р. як кафедру діалектичного та історичного матеріалізму. 1964 р. перейменовано на кафедру філософії, у 1992 р. — на кафедру філософії та культурології; кафедрою філософії вона стала знову 2000 р.

За час існування цей науковий підрозділ університету очолювали: кандидат філософських наук, доцент О. І. Манаків, кандидат філософських наук, професор Л. І. Пристанський, доктор філософських наук, професор Н. І. Дьячкова, кандидат філософських наук, доцент А. А. Фартушний. Нині кафедрою завідує доктор філософських наук, професор Віктор Леонтійович Петрушенко.

Після проголошення незалежності української держави на кафедрі було розроблено авторські філософські курси, що передбачали вільне обрання студентами як потоку, на якому вони мали слухати філософію, так і напрямку філософського курсу. Тут вперше в Україні розробили курс «Філософія науки і техніки» для рівня магістерської підготовки, про зміст та особливості якого доцент В. Л. Петрушенко доповідав на науково-практичному семінарі МОН України у м. Харкові в 1996 р. Було затверджено загальнокафедральну тему наукового дослідження — «Філософсько-світоглядні засади державотворчого процесу в Україні». Ще на початку 90-х років минулого століття кафедра остаточно виробила програми курсів «Філософія» та «Релігієзнавство» з урахуванням найновіших даних і досягнень філософської науки, виступила ініціатором проведення цілої низки наукових конференцій загальнодержавного рівня. У 2000 р. відкрито аспірантуру зі спеціальності «Діалектика і методологія пізнання».

Нині у підрозділі викладають 3 професори, 10 доцентів, 8 асистентів; 4 викладачі працюють над докторськими дисертаціями; на кафедрі навчаються 4 аспіранти, 5 здобувачів наукового ступеня опрацьовують теми дисертаційних досліджень. Члени кафедри розробили та опублікували 10 навчальних посібників (один із них отримав статус підручника), з яких 8 мають рекомендацію МОН України. Запроваджено щорічне видання фахового часопису «Вісник Національного університету «Львівська політехніка», серія «Філософські науки», щороку кафедра бере участь у виданні міжвідомчої збірки «Філософські пошуки». Колектив підрозділу є ініціатором проведення Всеукраїнських читань, присвячених пам'яті засновника Львівсько-Варшавської філософської школи К. Твардовського, регулярно проводить круглі столи та міжуніверситетські конференції.

Завідувач кафедри філософії професор В. Л. Петрушенко проводить нараду

Кафедра забезпечує викладання комплексу дисциплін для студентів стаціонарної, дистанційної та заочної форм навчання: курсів «Філософія», «Релігієзнавство», «Етика та естетика», «Логіка», «Логіка наукового пізнання»; для рівня магістерської підготовки читається курс «Філософія науки і техніки», а для аспірантів та здобувачів — курс «Філософія».

Кафедра політології

У 1990 р. створено кафедру соціології та політології, яку очолював доктор історичних наук, професор О. О. Шахов. З 1991 р. її завідувачем став професор В. І. Харченко. З 2001 р. кафедра функціонує і розвивається як кафедра політології під керівництвом доктора історичних наук, професора М. П. Гетьманчука — компетентного керівника, талановитого науковця та педагога. З 2007 р. цей науковий підрозділ очолює кандидат політичних наук, доцент Ярина Богданівна Турчин.

Наукова та навчально-методична діяльність кафедри спрямована на впровадження нових підходів до підготовки майбутніх спеціалістів — національно свідомих висококваліфікованих фахівців, здатних критично та реально оцінювати суспільно-політичну дійсність, аналізувати політичні процеси, сприяти утвердженню української державності та бути активними учасниками політичного процесу. Викладання політології у Львівській політехніці ґрунтується на найновіших сучасних вітчизняних і

Під час обговорення матеріалів до наукового вісника. Зліва направо: професор Р. Я. Мирський, доцент У. В. Ільницька, доцент О. О. Волинець, завідувач кафедри доцент Я. Б. Турчин

світових надбаннях у гуманітарній галузі. Успішно реалізується ключове завдання політології — формувати високу політичну свідомість і політичну культуру молодого покоління.

Становлення та розвиток кафедри політології пов'язані з іменами відомих науковців і талановитих педагогів: професорів О. О. Шахова, В. І. Харченка, М. П. Гетьманчука, Р. Я. Мирського, А. Ф. Колодій, О. І. Гриніва, В. А. Шпилюка, які зробили значний внесок в українську науку та в процес виховання національно свідомої молоді. Здобули визнання наукові пошуки доцентів кафедри С. І. Дорошенка, О. О. Волинець, А. Л. Папікяна, Г. І. Луцишин, Я. Б. Турчин, У. В. Ільницької, Т. І. Плазової; старших викладачів Р. Я. Пасічного, М. А. Бучина, О. М. Хімяк. Навчальний процес у підрозділі забезпечує висококваліфікований викладацький колектив у складі трьох професорів, семи доцентів, трьох старших викладачів, двох асистентів і навчально-допоміжний персонал.

За роки своєї діяльності кафедра політології стала авторитетним науковим осередком. На її базі щороку проводяться всеукраїнські та міжнародні наукові й науково-практичні конференції; видається фаховий збірник «Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку»; на наукових семінарах кафедри обговорюються актуальні проблеми сучасного державотворення. Викладачі кафедри підтримують творчі зв'язки з науковцями багатьох наукових та навчальних закладів України, розширюється наукова співпраця і встановлюються контакти з навчальними закладами Польщі, Чехії, Німеччини. З 2000 р. визначився основний напрям наукових досліджень кафедри — «Проблеми розбудови правової держави і громадянського суспільства в Україні».

З 1997 р. при кафедрі політології функціонує аспірантура за спеціальністю «Політичні інститути та процеси». Успішно захищено 10 кандидатських дисертацій та 1 докторська, рекомендовано до захисту 5 наукових досліджень.

Авторським колективом кафедри за останні 10 років видано 14 підручників з політології (три з яких визнано найкращими в Україні), 7 навчальних посібників, близько 100 навчально-методичних розробок.

З метою удосконалення навчального процесу викладачі кафедри застосовують новітні технології та інноваційні методи, проводять підготовку фахівців за сучасними навчальними планами, адаптованими до європейської та світової освітніх систем. Досвідчені професори і доценти кафедри політології розробили та читають 6 спецкурсів: «Основи аналізу соціальної політики», «Особливості перехідних суспільств», «Соціологія парламентаризму» (для спеціальностей «Соціологія», «Соціальна робота») та «Зовнішня політика України», «Теорія міжнародних відносин», «Історія політичних, правових і економічних вчень» (для спеціальності «Міжнародна інформація»).

Особливу увагу на кафедрі приділяють залученню студентів до науково-дослідної роботи. Щороку участь у науково-теоретичних конференціях беруть близько 40 студентів. Найкращі молоді науковці представляють

Львівську політехніку на всеукраїнських олімпіадах з політології та міжнародних конференціях.

Колектив кафедри політології — ініціатор та організатор багатьох громадських заходів. Викладачі беруть активну участь у підготовці та проведенні зустрічей студентської молоді з відомими політичними та громадськими діячами, організують спільно зі студентами дискусії, диспути, обговорення актуальних політичних проблем. За визначні успіхи в педагогічній і науковій роботі, видатні заслуги перед Львівською політехнікою кафедру політології було нагороджено Почесною грамотою.

Кафедра фізичного виховання

Засновано кафедру ще 1944 р. Її завідувач — доктор педагогічних наук, професор, заслужений тренер України Віктор Максимович Корягін. Нині на кафедрі працює 51 викладач, серед них провідні фахівці: майстер спорту, відмінник освіти, доцент А. А. Прохоров, майстер спорту, заслужений тренер України, відмінник освіти, доцент А. М. Заверикін, майстер спорту, кандидат педагогічних наук, доцент О. М. Калиніченко, кандидат педагогічних наук, доцент В. В. Михайлов, кандидат педагогічних наук, доцент А. С. Андрес, кандидат педагогічних наук доцент Л. В. Козіброда, майстер спорту, кандидат педагогічних наук, доцент Ф. І. Загура. На кафедрі працюють три майстри спорту міжнародного класу — Т. І. Зелікова, М. С. Левицький і В. І. Оліярник — та 23 майстри спорту.

Кафедра здійснює навчальний процес із фізичного виховання, науково-методичну, спортивну, фізкультурно-оздоровчу й виховну роботу відповідно до вимог часу. Підрозділ став ініціатором впровадження в життя державних тестів України, розробки методики проведення занять з фізичного виховання за інтересами та зі студентами спеціальних медичних груп. Викладачі кафедри виконують науково-дослідну роботу за такими напрямками: «Національні традиції розвитку фізичної культури і спорту в Західних областях України»; «Виховання студентської молоді за ідеалами гуманізму Олімпійського руху»; «Навчально-методичні основи підготовки спортсменів в умовах вищих навчальних закладів»; «Науково-методичні основи підготовки спортсменів в умовах вищих навчальних закладів».

Кафедра розташована в Стрийському парку в корпусах № 21 та № 22 на вул. У. Самчука, 14. Тут є басейн, спортивні зали для боротьби, шейпінгу, спортивної аеробіки, волейболу, баскетболу, гандболу, міні-футболу, настільного тенісу, важкої атлетики, пауерліфтингу, легкої атлетики, боксу, тренажерний зал, а також чотири літніх спортивних майданчики для волейболу, тенісу, баскетболу, гандболу, легкої атлетики.

В. М. Корягін, завідувач кафедри фізичного виховання, професор

Викладачі кафедри фізичного виховання

Викладачі кафедри проводять чемпіонати серед інститутів університету з 22 видів спорту та культивують 41 вид спорту. У спортивних секціях займається близько 900 студентів. Групи здоров'я з різних видів спорту об'єднують майже тисячу студентів. Збірні команди університету виступають у 38 видах спорту на Універсіадах Львівщини та в 29 видах спорту на Універсіадах України.

Серед студентів Львівської політехніки — п'ять майстрів спорту міжнародного класу: Галина Добрева — ІАРХ, стрільба з лука (тренер — доцент О. М. Калиніченко); Тарас Сенюк — ІНЕМ, стрільба з лука (тренер — доцент О. М. Калиніченко); Світлана Козюпа — ІКТА, пауерліфтинг (тренер — старший викладач А. В. Колонсков); Олексій Дем'янюк — ІАРХ, легка атлетика (тренер — В. І. Лебедюк), Наталя Мутіна — ІНЕМ, каратекіокушинкай (тренер — викладач О. С. Король). 28 студентів університету — майстри спорту, 15 студентів є кандидатами в збірні команди України. Студенти Львівської політехніки успішно виступають на чемпіонатах Європи, України. Так, у чемпіонатах України беруть участь команди з настільного тенісу — головний тренер,

майстер спорту, старший викладач І. І. Тихий; баскетболу (хлопці) — головний тренер, майстер спорту, заслужений тренер України, доцент А. М. Заверикін; гандболу (хлопці) — головний тренер, майстер спорту, старший викладач Ю. Б. Окуп.

Вищезазначене можна розглядати як свідчення визнання відповідного рівня професіоналізму викла-

Ректор Львівської політехніки професор Ю. Я. Бобало вручає посвідчення майстра спорту міжнародного класу студентові ІНЕМ Тарасові Сенюку (стрільба з лука)

Збірні команда з баскетболу Львівської політехніки — бронзовий призер Універсіади-2007, срібний призер Перших студентських ігор України, 2008 р. Тренер команди — доцент кафедри фізичного виховання, заслужений тренер України А. М. Заверикін (в центрі)

дачів інституту, його високого рейтингу в професійному середовищі, що забезпечує готовність професорсько-викладацького складу до реалізації нових завдань у сфері науки й освіти. Кафедри Інституту гуманітарних і соціальних наук перебувають у постійному пошуку нових можливостей і шляхів зростання свого наукового потенціалу, спираючись при цьому на передовий вітчизняний і зарубіжний досвід у контексті входження України у світовий освітній простір.

Інститут економіки і менеджменту

КУЗЬМІН Олег Євгенович

Директор

Доктор економічних наук, професор, заслужений працівник народної освіти України. Народився 13 травня 1949 р. у м. Кам'янка-Бузька Львівської області в родині вчителів. У 1966 р. із золотою медаллю закінчив Бібрську середню школу і вступив на інженерно-економічний факультет Львівської політехніки, яку закінчив у 1971 р. Трудовий шлях О. Є. Кузьмін розпочав асистентом кафедри економіки та організації машинобудування й приладобудування, згодом він — старший викладач, доцент, професор цієї ж кафедри. У 1977 р. захистив кандидатську дисертацію, а в 1989 — докторську.

О. Є. Кузьмін опублікував близько 1000 наукових праць, зокрема 23 монографії. Крім того, видав 8 підручників, 32 навчальних посібники, 180 методичних розробок. Під його керівництвом захищено 4 докторські і 55 кандидатських дисертацій. З 1994 р. О. Є. Кузьмін — голова спеціалізованої Вченої ради із захисту кандидатських дисертацій при університеті. Виконував обов'язки заступника голови спеціалізованої Вченої ради із захисту докторських дисертацій при Інституті регіональних досліджень Національної академії наук України. З 2007 р. очолює спеціалізовану Вчену раду при університеті із захисту докторських дисертацій.

У 1991 р. ініціював створення кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва та став її завідувачем.

У 1995 р. обраний деканом факультету економіки та менеджменту, який у 2001 р. трансформувався в навчально-науковий Інститут економіки і менеджменту.

Крім того, Олег Євгенович працює в різних структурах Міністерства освіти і науки України, зокрема є членом експертної ради з економічних наук, членом президії науково-методичної комісії з менеджменту, заступником голови експертної ради Державної акредитаційної комісії з менеджменту та торгівлі тощо.

Під його науковим керівництвом виконано низку держбюджетних та госпдоговірних науково-дослідних тем.

У 1992 р. О. Є. Кузьмін очолив колектив фахівців із розробки та впровадження Програми приватизації комунального майна Львівської області. У 1993 р. брав участь у роботі Центру економічних реформ при Прем'єр-міністрові України і став одним із авторів Комплексу заходів з реформування національної економіки. Працював членом Консультативної ради при Голові Львівської обласної державної адміністрації, членом економічної ради при Голові м. Львова, завідував сектором економіки Західного наукового центру Національної академії наук України, був радником глав Львівської ОДА та міського голови Львова.

Олег Євгенович є дійсним членом Академії підприємництва та менеджменту України, Транспортної академії України, Академії економічних наук України, Української академії наук.

Нагороджений державними знаками «Відмінник освіти», «Петро Могила» та медаллю «15 років Збройних Сил України». О. Є. Кузьмін брав участь у міжнародних проектах: наукова співпраця «USAID» з Вейнським державним університетом (США), (1997–2002) у програмах обміну викладачами; узгодження навчальних програм, стажування; співробітництво в межах програми «Підтримка розвитку менеджменту та бізнес-освіти в Україні» 1999–2000 рр. з університетами Міннесоти, Вищою школою бізнесу Св. Томаса (США), Варшавською школою економіки, Ольштинським університетом (Польща); співпраця згідно з угодою про співробітництво з Міжнародною фінансовою корпорацією, Світовим банком (1991–2001) у контексті наукової співпраці та підготовки спецкурсу «Корпоративне управління»; діяльність у проекті TEMPUS-TACIS (Project № 1700) та ін. Проходив стажування за кордоном, зокрема у Франції та Польщі.

Інститут надає якісні освітні послуги з підготовки висококваліфікованих фахівців з економіки, бізнесу й менеджменту з урахуванням сучасних досягнень європейської та світової освітньої практики завдяки високому рівню викладання та вдосконаленню освітньо-професійних програм на засадах кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Інститут ставить за мету інтегрування у світовий освітній простір. Для вирішення відповідних завдань уніфікуються програми підготовки фахівців з економіки, підприємництва й менеджменту, впроваджуються сучасні інформаційні технології, розвивається міжнародна співпраця з провідними університетами та науковими центрами, зміцнюється матеріально-технічна база та розширюється методичне забезпечення, розвиваються творчі зв'язки з підприємствами, організаціями, підприємницькими структурами, банківськими установами, органами державного управління тощо.

Інститут економіки і менеджменту готує фахівців з: міжнародної економіки, фінансів та кредиту, обліку і аудиту, економіки підприємства, інвестиційної та інноваційної діяльності, маркетингу, менеджменту організацій, менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, логістики, менеджменту антимонопольної діяльності, менеджменту інноваційної діяльності, управління інноваційною діяльністю.

Випускники інституту конкурентоспроможні на ринку праці, успішні у підприємницькій діяльності та на державній службі, обіймають високі посади керівників і провідних фахівців організацій, наукових установ, органів державного управління, дипломатичних служб і міжнародних організацій.

Основними структурними ланками інституту є кафедри, що забезпечують навчальний процес і методичну підготовку (видання підручників, посібників, методичних вказівок тощо).

Найкращим свідченням наукового й професійного навчання є щорічні перемоги студентів інституту на Всеукраїнських олімпіадах і конкурсах випускних робіт.

При кожній кафедрі функціонують науково-дослідні лабораторії, розробки яких мають сучасне ринкове спрямування. В інституті діє докторська спеціалізована Вчена рада із захисту кандидатських дисертацій, здійснюється підготовка докторів економічних наук.

З метою підвищення якості підготовки фахівців за участю інституту створено наукові навчально-виробничі комплекси «Галтек», «Галфін», «Галосвітбанк», «Ренко». У них беруть участь Львівська академічна гімназія, Львівська середня школа № 87, Львівський банківський інститут, Львівський технічний коледж, Інститут регіональних досліджень Національної академії наук України та інші структури.

Інститут економіки і менеджменту активно працює у складі науково-навчального комплексу «Економосвіта», куди, крім нього, входять Інститут регіональних досліджень Національної академії наук України, Тернопільський національний економічний університет, Львівський банківський інститут Національного банку України, Львівська комерційна академія, Державна вища школа фінансів (Ярослав, Польща) та інші відомі наукові й навчальні установи. Основне питання комплексу —

це координація підготовки висококваліфікованих спеціалістів у сфері економічної діяльності, а також наукових і науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації; проведення науково-дослідної роботи; спільних науково-практичних конференцій; постійно діючих семінарів, «круглих столів» із актуальних проблем економіки; здійснення спільної видавничої діяльності; міжнародне науково-навчальне співробітництво.

Активні партнерські стосунки підтримуються з провідними університетами України, США, Німеччини, Польщі, Великої Британії, Росії, Канади, Франції, Чехії, Словаччини, Австрії, Японії, Нідерландів.

Фінансування навчання студентів здійснюється за кошти державного бюджету, фізичних та юридичних осіб.

Інститут економіки і менеджменту успішно здійснює підготовку бакалаврів (рівень базової вищої освіти), спеціалістів і магістрів (рівень повної вищої освіти) за такими напрямками: «Міжнародна економіка»; «Економіка підприємства»; «Маркетинг»; «Фінанси і кредит»; «Облік і аудит»; «Менеджмент». Крім того, здійснюється підготовка магістрів за напрямом «Специфічні категорії» (спеціальність — «Управління інноваційною діяльністю»).

Освітньо-професійні програми за бакалаврським рівнем є основою вищої економічної освіти і розраховані на чотири роки навчання. Базовий характер бакалаврського етапу забезпечується вивченням збалансованої системи дисциплін. Гуманітарні та соціально-економічні дисципліни спрямовані на опанування основ науки про людину, природу, суспільство, світову культуру, суспільну свідомість, формування світогляду високоосвіченої людини. Належного значення надається вивченню іноземних мов. Фундаментальні дисципліни дають базові економічні знання, створюють основу для подальшого вивчення спеціальних економічних і професійно орієнтованих дисциплін. Професійно орієнтовані дисципліни закладають основу професійної освіти, створюють умови для обґрунтованого вибору певних фахових напрямів. Низка основних економічних дисциплін викладається іноземною мовою.

Компетенція бакалавра визначається високим потенціалом його фундаментальної освіти і ґрунтовною підготовкою щодо здійснення планово-економічної, організаційно-управлінської, аналітичної та дослідної діяльності в галузі економіки та менеджменту.

Бакалавр може працювати на первинних посадах у виробничих та функціональних підрозділах у промисловості, на транспорті, в складському господарстві та зв'язку, в торгівлі, побутовому обслуговуванні, сфері туризму, культури, відпочинку, спорту тощо. Основні напрями професійної діяльності — інформаційно-аналітичний, організаційно-управлінський та адміністративно-господарський.

Диплом бакалавра дає можливість продовжити навчання (терміном 1 рік) за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Магістр (спеціаліст)», а за двома спеціальностями: «Менеджмент інноваційної діяльності» та «Управління інноваційною діяльністю» — строком 1,5 року.

Ці фахівці мають можливість швидко адаптуватися у сфері конкретної діяльності за відповідною спеціальністю на виробництві, ефективно реалізувати одержані в університеті професійні знання і творчі здібності.

Магістри можуть також обіймати посади викладача, методиста, молодшого наукового співробітника тощо.

Підготовку фахівців в Інституті економіки і менеджменту здійснюють 7 кафедр.

Кафедра менеджменту і міжнародного підприємництва

Завідувач кафедри — професор, доктор економічних наук О. Є. Кузьмін, директор Інституту економіки і менеджменту Національного університету «Львівська політехніка», заслужений працівник народної освіти України. Саме з його ініціативи кафедра створена у червні 1991 р.

Під його керівництвом вона нині динамічно розвивається, досягнуто вагомих успіхів у впровадженні нових методик підготовки спеціалістів і магістрів, ідей Болонського процесу.

Обдарований науковець і викладач, що вмів розпізнати і розвинути у студентів та аспірантів природний потяг до знань, О. Є. Кузьмін створив атмосферу творчого наукового пошуку.

Під його науковим керівництвом виконані 5 держбюджетних науково-дослідних тем, а також розробляється госпдоговірна тематика у сфері приватизації, інвестиційної та інноваційної діяльності, управління підприємствами, бюджетування тощо.

В різні роки на кафедрі працювали академік НАН України, доктор економічних наук, професор М. І. Долішній, доктор економічних наук У. І. Садова, а також доценти, кандидати економічних наук: Й. А. Корнелюк, Л. А. Панкова, В. В. Лазурак, Л. Н. Москаленко, І. В. Михайлів, Р. В. Фещур, Є. С. Барвінська, Н. Г. Георгіаді, Г. П. Гоголь, В. М. Голомовий, Н. І. Горбаль, О. О. Жовтанецька, Н. Л. Іващук, Н. І. Кара, С. В. Князь, О. О. Маслак, О. Г. Мельник, У. І. Моторнюк, Л. С. Ноджак, І. Б. Олексів, Ю. В. Огерчук, Н. Ю. Подольчак, О. С. Скибінський, Л. І. Чернобай, Н. О. Шпак, Р. В. Шуляр, В. В. Адамик, А. О. Босак, Я. І. Підгородецький, А. С. Завербний, С. Б. Романишин, Л. П. Сай, Г. Л. Вербицька, Т. В. Мирончук, М. Б. Найчук-Хрущ, І. С. Процик, У. І. Когут, В. П. Далик та ін. Сьогодні на кафедрі працюють 2 доктори економічних наук, професори.

Наукові розробки співробітників кафедри містять аналіз та пропозиції щодо реформування національної економіки України у сферах приватизації, трансформування

форм власності, інвестування промисловості, біржової та банківсько-фінансової діяльності.

Якщо у 1991 р. на кафедрі працювало 8 осіб (з них — 7 викладачів), то у 2008 — 62, зокрема 53 викладачі.

Колектив кафедри протягом 17 років активно працює в навчально-методичній і науковій сферах, брав участь у важливих регіональних і національних програмах розвитку.

Нині на кафедрі здійснюється підготовка студентів за спеціальностями: «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «Міжнародна економіка», «Фінанси» (спеціалізація «Страхова справа») та «Управління інноваційною діяльністю» на денній, заочній формах навчання, а також на екстернаті.

Кафедра випустила понад 2000 фахівців за спеціальністю «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», 200 осіб за спеціальністю «Міжнародна економіка», 30 осіб за спеціалізацією «Страхова справа».

Традиційними стали щорічні студентські науково-технічні конференції. Майже 10 років на базі кафедри проходить Всеукраїнська олімпіада за спеціальностями «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» та «Міжнародна економіка».

Працівники кафедри опублікували понад 1000 тез міжнародних та науково-практичних конференцій, 4000 статей.

Кафедра здійснює підготовку аспірантів та докторантів, бере активну участь у розгляді кандидатських та докторських дисертацій і підготовці відгуків на них.

Найважливішими напрямками наукових досліджень є менеджмент, зовнішньоекономічна діяльність; міжнародне підприємництво; страхова справа; міжнародна економіка; міжнародні фінанси; інвестиційно-інноваційна діяльність.

На кафедрі виконані та впроваджені на підприємствах і в навчальній процес держбюджетні теми: «Проблеми розвитку сучасних систем менеджменту на підприємствах України»; «Розробка системи корпоративного управління в умовах реформування економіки»; «Формування умов забезпечення інвестиційної привабливості підприємств та механізмів залучення іноземних інвестицій»; «Формування та використання механізму інноваційного розвитку виробничо-господарських структур» та ін.

Налагоджено співпрацю з Краківською гірничо-металургійною академією (Польща), Віндзорським національним університетом (Канада), Школою управління та економіки при Паризькому університеті (Франція), фірмою «Dechant» (Німеччина, м. Вайсмайн).

Кафедра менеджменту організації

Кафедру засновано в 1945 р. як профілюючу кафедру економіки промисловості та організації виробництва при механічному факультеті Львівського політехнічного інституту. В різні роки її очолювали кандидати економічних наук, доценти З. А. Рубін (1945–1949, 1956–1957), кандидат економічних наук, доцент С. М. Ямпольський (1950–1956), доцент І. Я. Рябченко (1957 р.), старший викладач М. М. Адарюков (1957–1958), доктор економічних наук, професор М. Л. Шраг (1958–1964). У 1964 р. підрозділ об'єднав з кафедрою економіки та організації хімічної промисловості й енергетики, назвали кафедрою економіки та організації галузевої промисловості (завідувач — доктор

Виконуються лабораторні роботи в комп'ютерному класі — асистент О. І. Бала

економічних наук, професор В. Й. Бородкін). У 1967 р. її розділили на профілюючі кафедри: економіки та організації хімічної промисловості та енергетики, а також економіки та організації машинобудування й приладобудування, яку очолювали доктор економічних наук, професор О. П. Сидоров (1967–1978), кандидати економічних наук, доценти Й. А. Корнелюк (1978–1980), О. К. Янушкевич (1980–1985), доктор економічних наук, професор Й. М. Петрович (1985–2005). У 1996 р. кафедра перейменована на кафедру економіки підприємства та менеджменту, згодом — на кафедру менеджменту організацій. Із 2005 до 2008 р. кафедру очолювала кандидат економічних наук, доцент Г. М. Захарчин, а з 2008 р. очолює доктор економічних наук, професор Н. І. Чухрай.

Із 37 викладачів на кафедрі 2 професори, доктори економічних наук, 19 кандидатів економічних наук, 1 кандидат технічних наук, 17 доцентів, 3 старших викладачі, 15 асистентів, 6 аспірантів. Важливу роль у діяльності кафедри відіграє навчально-допоміжний персонал: С. І. Ониськів — завідувач лабораторії; С. В. Андрусів, С. В. Малкуш, П. С. Нечипорук, І. І. Олеськевич — інженери; Л. Т. Федішин, І. В. Гордон — старші лаборанти.

Кафедра готує фахівців широкого профілю з менеджменту організацій у сфері послуг та обробній промисловості. Її випускники можуть вирішувати проблеми, що виникають у виробничій, інноваційній, фінансовій, маркетингово-збутовій діяльності промислових підприємств, інноваційних структурах і організаціях сфери рекреації та туризму, готельного господарства тощо. За 60 років діяльності кафедра підготувала понад 12 тисяч інженерів-економістів і менеджерів, які працюють на підприємствах різних галузей в Україні. Серед випускників — знані керівники багатьох господарських структур та державних установ, відомі вчені-економісти.

На кафедрі здійснюється підготовка фахівців за спеціальністю «Менеджмент організацій» за ступеневою системою: бакалавр — «Менеджмент організацій»; спеціаліст за спеціальністю — «Менеджмент організацій» за спеціалізаціями: «Менеджмент підприємств і організацій (сфера послуг)»; «Менеджмент підприємств і організацій (обробна промисловість)»; магістр за спеціальністю — «Менеджмент організацій» за спеціалізаціями: «Менеджмент підприємств і організацій (обробна промисловість)»; «Управління інноваційною діяльністю підприємств і організацій»; «Менеджмент підприємств і організацій (сфера туризму і рекреації)».

У 2007 р. відкрито нову спеціальність — «Менеджмент інноваційної діяльності» та здійснено перший набір магістрів із терміном навчання 1,5 року.

Кафедра має загальноновизнані в Україні наукові школи, здійснює підготовку висококваліфікованих наукових кадрів через аспірантуру й докторантуру. За час існування її співробітниками захищено сім докторських (М. І. Шраг, О. П. Сидоров, І. О. Черевко, Я. Д. Плоткін, Й. М. Петрович, В. Я. Гуменюк, О. Є. Кузьмін) і близько ста кандидатських дисертацій. Тільки протягом 2005–2006 рр. успішно захищено чотири кандидатські дисертації (І. І. Грибик, О. В. Юринець, О. П. Просович, К. В. Процак).

Щороку колектив кафедри бере участь у міжнародних і вітчизняних конференціях, публікує близько ста наукових

праць. Своїми науковими ідеями охоче діляться у вітчизняних і зарубіжних виданнях професори Н. І. Чухрай та Й. М. Петрович, доценти Г. М. Захарчин, А. Б. Гайдук, Л. І. Мороз, І. Н. Пашенко, Г. Р. Копець, Л. С. Лісовська, Т. В. Кулініч, О. В. Юринець та аспіранти кафедри Р. О. Винничук, М. В. Гербут.

Наукова робота кафедри спрямована на проблеми адаптації та інтенсивного використання виробничого, наукового та організаційно-управлінського потенціалів до ринкових перетворень в умовах структурної перебудови економіки; проблеми узгодження функціонування економічних, організаційних і мотиваційних механізмів господарювання та регулювання їх впливів на використання виробничого, корпоративного та особистісного потенціалів.

Над держбюджетною тематикою плідно працюють доценти Л. І. Мороз, О. М. Семенів, асистенти Я. В. Панас, Ю. В. Банах та залучаються студенти-магістри.

Кафедра менеджменту організацій вміло поєднує традиційне та інноваційне навчання, що дуже часто виходить

Так народжуються інноваційні ідеї та обговорюються плани їх реалізації. Кандидат економічних наук, доцент Й. С. Ситник, старший викладач С. О. Буняк, асистент Я. В. Панас, кандидат економічних наук, доцент Г. М. Захарчин, кандидат економічних наук, доцент Л. Р. Струтинська, старший викладач Н. П. Любомудрова

за вузькі рамки аудиторних стін. Бо як можна вивчати організацію праці в аудиторії, а не безпосередньо на робочому місці менеджера?

Саме такої думки доцент кафедри Леся Струтинська, яка модернізувала звичний лекційний процес передачі інформації на активний процес пізнання суті й вивчення змісту студентами самостійно. Відвідуючи різноманітні організації м. Львова, студенти мають змогу на власні очі побачити, як формуються робочі місця менеджерів різного рівня, безпосередньо поспілкуватися з ними щодо їхнього бачення проблем сучасного управлінсько-виробничого світу та оцінити їх з погляду теорії.

Старший викладач кафедри Надія Любомудрова — педагог-винахідник. Її інновація розвиває ціннісні орієнтації, запалює іскорку вогню великого в серцях студентської спільноти, адже вона знайомить студентів із корпоративною культурою успішних львівських організацій.

Педагогом-майстром справедливо називають доцента Аллу Дубодєлову, вона досконало використовує як традиційні, так і нові підходи та методи навчання.

Не втомлюється шукати свій власний педагогічний почерк молодий викладач кафедри Оксана Юринєць. І це добре відчувають студенти-третьокурсники, які ознайомлюються з організацією біржової діяльності безпосередньо на біржі.

Сучасні форми лекційних занять із курсу «Маркетинг туристичних та рекреаційних послуг» з використанням комп'ютерної програми «Power Point», іноземних літературних та інформаційних джерел, поданням ключових положень та термінів українською, англійською та німецькою мовами, використанням наочного матеріалу у вигляді карт і діаграм, а також із доброю приправою натхнення демонструє доцент кафедри Анна Гайдук.

Вдало експериментують у своїй педагогічній практиці й молоді доценти: Йосип Ситник, Лідія Лісовська, Ігор Грибик, Тетяна Кулініч, Володимир Гавран та ін. Узагальнений досвід інноваційних підходів до форм і методів навчання на кафедрі відображено в навчальному посібнику «Інноваційні технології в навчальному процесі вищої школи» за редакцією Г. Захарчин.

Студенти кафедри активно займаються науково-дослідною роботою, беруть участь у наукових конференціях різного рівня, міжнародних студентських олімпіадах, мають численні наукові публікації.

В останні роки значно активізувалося співробітництво із закордонними навчально-науковими закладами та підприємствами. У рамках співпраці з партнером кафедри — Університетом прикладних наук м. Гоф доценти кафедри Г. М. Захарчин і А. Б. Гайдук взяли участь у роботі Східноєвропейського форуму (січень 2007 р.), представляючи вищі навчальні заклади України.

Кафедра менеджменту організацій є однією із найвпливовіших у громадському житті університету, оскільки сповідує принципи активного інтелекту й передової суспільної свідомості. Її викладачі широко представлені в різних громадських організаціях та різних інституціях. Більшість із них є членами Товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка Національного університету «Львівська політехніка».

Кафедра успішно розвиває корпоративну культуру: має своє творче видання «Вільна думка», свій герб, а також започаткувала низку добрих традицій: святкування Дня студента із запрошенням випускників кафедри; урочисте вручення дипломів та пам'ятки випускнику кафедри з нагоди завершення навчання; творчі миті «за кавою», що стимулюють нові інноваційні ідеї; щорічні поїздки історичними місцями України.

Кафедра теоретичної і прикладної економіки

Заснована в 1940 р. як кафедра політичної економії. Упродовж 1949–1964 рр. її завідувачем був доцент П. К. Тисячний.

Понад 40 років, із 1964 по 2004 рр., кафедру очолював професор Іван Опанасович Тивончук. У 1951 р. він закінчив Львівський торгово-економічний інститут і з 1952 р. працює на кафедрі політичної економії. За час роботи тут

захистив кандидатську дисертацію, а у 1980 р. — докторську дисертацію «Політекономічні проблеми ефективності міжнародного поділу праці і зовнішньої торгівлі в соціалістичних країнах». Професор Тивончук підготував близько десяти кандидатів економічних наук. Він автор понад 220 наукових праць (з них — 3 монографії). Іван Опанасович — почесний професор Львівської політехніки.

У 1992 р. підрозділ було перейменовано на кафедру економічної теорії, а протягом 2001–2003 рр. — теоретичної економіки і економіки України. З 2003 р. кафедра стала називатися — теоретичної і прикладної економіки.

У 2004 р. її очолила професор, доктор економічних наук Жанна Василівна Поплавська — фахівець у галузі стратегічного менеджменту. Вона в 1982 р. закінчила Львівський державний університет ім. І. Франка, в 1986 р. захистила дисертацію на здобуття ступеня кандидата економічних наук. З 1987 р. працює на кафедрі. У 1994 р. захистила докторську дисертацію «Стратегічне управління розвитком регіонального АПК». Ж. В. Поплавська підготувала трьох кандидатів економічних наук, а на сьогоднішній день є науковим керівником ще чотирьох аспірантів. У доробку професора близько двохсот наукових праць.

Протягом усього свого існування кафедра дала путівку в життя багатьом науковцям. Докторські дисертації захистили С. Д. Дзюбик, В. А. Євтушевський, С. С. Ковальчук. Велика плеяда кандидатів економічних наук стала гордістю багатьох вузів України, Польщі, Росії, США — Б. Бузнар, В. Серажим, І. Дробот, Н. Даниленко, В. Козяк, Г. Король, І. Лилик, Н. Дубій, С. Перегончук.

Викладачі кафедри забезпечують читання навчальних дисциплін у всіх інститутах Львівської політехніки. Для студентів читаються такі загальноекономічні дисципліни: основи економічної теорії, політекономія, мікроекономіка, макроекономіка, історія економічних вчень, економічна історія. А для студентів спеціальності «Менеджмент антимонопольної діяльності» викладаються спеціальні курси: інноваційний менеджмент, податкове регулювання економіки, цивільне право, митна справа, конфліктологія, ринок цінних паперів, державне регулювання економіки, основи антимонопольної діяльності, стратегічний аналіз, організація захисту прав споживачів, міжнародна конкуренція, страхування та ін.

Навчальний процес забезпечують кваліфіковані викладачі: у складі кафедри на посадах професорів працюють 3 доктори економічних наук, на посадах доцентів — 11 кандидатів економічних наук.

Професор І. Ф. Коломієць — доктор економічних наук, у 2007 р. захистив докторську дисертацію «Методологія інтернаціоналізації діяльності промислових підприємств». Доцент Іван Петрович Вознюк працює на кафедрі понад 30 років. У 1983 р. захистив кандидатську дисертацію. Доцент Петро Іванович Стецюк — на кафедрі з 1983 р., тут захистив кандидатську у 1985 р., нині є автором понад 50 праць з питань економічної теорії.

Б. І. Личок працює доцентом кафедри, у 1999 р. здобув ступінь кандидата економічних наук, опублікував уже близько 20 наукових праць.

Доцент М. Л. Данилович-Кропивницька на кафедрі з 1996 р. Під керівництвом Ж. В. Поплавської у 2001 р.

*Колектив кафедри теоретичної і прикладної економіки
Зліва направо: 1-й ряд: старший викладач Н. І. Топішко, старший викладач
В. В. Барінов, старший лаборант О. Я. Гнатів, кандидат економічних наук,
доцент П. І. Стецюк. 2-й ряд: кандидат економічних наук, доцент О. І. Лецишин,
асистент Л. Г. Корецька, доктор економічних наук, професор Ж. В. Поплавська,
кандидат економічних наук, доцент Б. І. Іличок. 3-й ряд: кандидат економічних наук,
доцент С. С. Саталкін, старший лаборант О. Р. Дацько, доктор економічних наук,
професор І. О. Тивончук, асистент Ю. С. Колодій, кандидат економічних наук, доцент
С. О. Нечепуренко, асистент О. Й. Криса, старший викладач В. В. Олембовська*

захистила кандидатську дисертацію «Прийняття стратегічних управлінських рішень на підприємстві», вона має понад 20 наукових праць.

І. П. Холява — кандидат економічних наук, доцент, має близько 40 наукових публікацій.

С. С. Саталкін у 1975 р. закінчив Львівський політехнічний інститут, у 1986 р. захистив кандидатську дисертацію; на кафедрі працює з 2001 р., опублікував понад 30 наукових праць.

Доцент Г. І. Скорик 1996 р. у Львівському державному університеті ім. І. Франка захистила кандидатську дисертацію — «Діалектика ринкових і планомірних відносин у період становлення ринкової економіки», на кафедрі працює з 2002 р., має понад 25 наукових праць.

Доцент С. О. Нечепуренко закінчила Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка, працює на кафедрі близько 30 років, автор близько 50 наукових публікацій.

О. В. Гошовська — випускниця Львівської політехніки, у 2002 р. захистила дисертацію на здобуття ступеня кандидата економічних наук — «Стратегічне управління підприємством на синергічних засадах».

Н. Л. Михальчишин закінчила аспірантуру Львівської політехніки і в 2005 р. під керівництвом професора Ж. В. Поплавської захистила кандидатську дисертацію — «Формування та регулювання конкурентних відносин на монополізованих ринках».

Я. М. Кашуба працює на кафедрі з 2005 р., захистив дисертацію «Формування системи дитячого оздоровлення й туризму» і здобув ступінь кандидата юридичних наук у 2006 р.

Крім докторів і кандидатів наук, навчальний процес на кафедрі сумлінно забезпечують також старші викладачі В. В. Барінов (педагогічний стаж понад 30 років, близько

25 наукових праць), В. В. Олембовська (педагогічний стаж понад 20 років, близько 30 наукових праць) та асистенти О. І. Тревого, О. Й. Криса, Г. І. Пушак, Л. А. Сенів, Ю. С. Колодій, І. С. Тріщ, І. В. Скребець, Ю. В. Малиновський, Н. Ю. Нетужилова, М. Б. Ковальчук, В. В. Гуменюк.

У 2007 р. під керівництвом професора Ж. В. Поплавської підготовлені й опубліковані курс лекцій «Історія економічних учень» і навчальний посібник «Основи економічної теорії». Готуються до друку посібники та підручники з основних навчальних дисциплін.

Науковці беруть участь у всеукраїнських та міжнародних конференціях, щорічно публікуючи статті та тези. Професори кафедри є членами спеціалізованих Вчених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій та на сьогоднішній день здійснюють керівництво науковою роботою 7 аспірантів.

З 2004 р. кафедра розпочала підготовку бакалаврів та спеціалістів з нової спеціальності — «Менеджмент антимонопольної діяльності», з 2008 р. готує магістрів за цією спеціальністю. Кафедра тісно співпрацює з Львівським обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України.

Колектив підрозділу має тісні міжнародні зв'язки, зокрема, діють угоди про співпрацю з польськими вузами: Жешувським університетом, Сілезькою політехнікою, Економічною академією ім. К. Адамецького та Вищою школою маркетингового управління та іноземних мов м. Катовіце. У рамках угод проводяться спільні конференції, підвищення кваліфікації викладачів та аспірантів, публікації результатів досліджень.

Наукові пошуки кафедри охоплюють такі напрями: проблеми підвищення ефективності національної економіки в умовах переходу на інноваційну модель розвитку; проблеми підвищення рівня конкурентоспроможності національних виробників; проблеми управління організаційним розвитком підприємств.

Загалом кафедра молода: 40 відсотків її членів — особи, які молодші за 35 років. Це дає підставу сподіватися, що кращі традиції кафедри буде кому нести у майбутнє.

Кафедра маркетингу та логістики

Вона почала свою історію з 1945 р. у структурі профілюючої економічної кафедри — економіки промисловості та організації виробництва. Після декількох реорганізацій у 1964 р. виокремилась кафедра під назвою «Економіка й організація хімічної промисловості та енергетики», перейменована в 1996 р. на кафедру економіки енергетичних і хімічних підприємств та маркетингу, а в 2003 р. — на кафедру маркетингу й логістики. На початку своєї діяльності кафедра обслуговувала хімічні та енергетичні

спеціальності, тут викладались такі навчальні дисципліни: «Економіка галузі», «Організація, планування й управління підприємством». З 1962 р. кафедра готує інженерів-економістів для енергетики та інженерів-економістів для хімічної промисловості. Перший випуск за цими спеціальностями відбувся в 1968 р. З 1971 р. розпочато підготовку інженерів-економістів для промисловості будівельних матеріалів. За зазначеними спеціальностями фах отримали понад 2000 інженерів-економістів.

В різні роки кафедрю очолювали: д. е. н., професор В. Й. Бородкін (1945–1974 рр.), к. е. н., доцент Бабак (1975–1976 рр.); д. е. н., професор П. П. Бондарев (1976–1991 рр.), к. е. н., доцент Д. В. Атаманюк (1991–1992 рр.). Характерною ознакою цього періоду є те, що кафедра набула зрілості, зайняла чільне місце в економічній освіті.

Високий фаховий рівень підготовки забезпечував науково-педагогічний потенціал кафедри, його старше покоління: незмінний керівник секції енергетики д. е. н., професор Степан Дікмаров; к. е. н., доцент Антоніна Райська; к. е. н., доцент Любов Білога; к. е. н., доцент Людмила Михайлівська; к. е. н., доцент Ігор Закінчак; к. е. н., доцент Ніна Лева; к. е. н., доцент Анна Найда; к. е. н., доцент Олена Шатохіна; к. е. н., доцент Володимир Руданський; к. е. н., доцент Валентин Алфьоров.

У 1993 р. на кафедрі започатковано підготовку економічних кадрів нової формації — менеджерів виробничої сфери (в галузі енергетики), а роком пізніше — маркетологів за навчальними програмами, що відповідають вимогам ринкової системи господарювання.

Разом з тим в умовах інтенсифікації процесів глобалізації та європейської інтеграції, ускладнення управління матеріальними, фінансовими та інформаційними потоками, постійно наростаючих непродуктивних позавиробничих витрат актуалізувалася проблема підготовки спеціалістів-менеджерів з логістики, вирішення якої стало одним із перспективних завдань кафедри.

Своєчасно реагуючи на динаміку розвитку ринку праці в Україні, колектив кафедри з 2000 р. розпочав підготовку спеціалістів із спеціалізації «Логістика» в рамках спеціальності «Маркетинг».

З 2002 р. на кафедрі здійснюється підготовка бакалаврів, спеціалістів та магістрів за напрямом «Менеджмент» зі спеціальності «Логістика».

Кафедра здійснює підготовку бакалаврів та спеціалістів технічних спеціальностей у новостворених на базі колишніх факультетів інститутах: хімії та хімічних технологій, енергетики і систем керування, дистанційного навчання Львівської політехніки.

У підготовці фахівців безпосередню участь приймає професорсько-викладацький склад кафедри кількістю 40 штатних одиниць. Серед них 3 доктори економічних наук, професори; 17 кандидатів наук, доцентів; 3 кандидати наук, асистенти.

Серед провідних професорів і доцентів кафедри маркетингу і

Міжнародна конференція «Маркетинг та логістика в системі менеджменту». На першому плані: асистент Н. Ю. Глинський, доцент Л. А. Мороз, професор Н. І. Чухрай, доцент Н. В. Чернописька. На другому плані: асистент О. С. Костюк, доцент О. Б. Мних та інші учасники конференції

логістики, які сьогодні тут працюють, можна відзначити Н. І. Чухрай, Л. А. Мороз, М. М. Мамчин, О. Б. Мних, С. Й. Чучмарьову, М. С. Білика, Г. Д. Андрієвича, Л. І. Третьякову, Н. С. Косар, Н. Т. Гринів, Н. В. Чернопиську, І. П. Таранського.

Кафедра залучає до викладацької роботи також провідних вчених НАН України, відомих зарубіжних вчених і керівників вітчизняних підприємств, зокрема, з кафедрою співпрацюють д. е. н., професор Н. Мікула з Інституту регіональних досліджень НАН України, д. е. н., професор Р. Патора — ректор Суспільної Вищої Школи підприємництва та управління в м. Лодзь, к. е. н., доцент С. І. Кубів — заступник голови бюджетного комітету Львівської обласної ради народних депутатів.

З 1982 р. кафедра має статус опорної для вищих технічних навчальних закладів Західного регіону (навчальні заклади Волинської, Закарпатської, Івано-Франківської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької, Чернівецької і Львівської областей) з питань економіки енергетичних, хімічних підприємств, підприємств промисловості будівельних матеріалів, маркетингу та логістики. Упродовж цього ж періоду функціонує філія кафедри при ВАТ «Львівобленерго», понад 5 років — філія кафедри при ВАТ «Львівський керамічний завод» та філія кафедри на базі ВАТ «КРЕДОБАНК».

Удосконалення навчально-лабораторної бази кафедри відбувається шляхом поетапного розширення парку технічних засобів (комп'ютерної техніки) і використання резервних площ для переобладнання на комп'ютерні класи.

Завідувач кафедри — Євген Васильович Крикавський. Він очолює її з жовтня 1992 р. У 1975 р. Є. В. Крикавський закінчив Львівський політехнічний інститут за спеціальністю «Економіка і організація енергетики». У 1983 р. захистив кандидатську дисертацію, у 1997 р. — докторську. У 2000 р. йому присвоєно вчене звання професора.

Упродовж 1993–2006 рр. Є. В. Крикавський сформував новий науковий напрям в економічній науці — логістику — і є визнаним авторитетом. Під його керівництвом захищено понад 23 дисертацій, з них 2 докторські. Він автор 12 підручників і навчальних посібників з грифом

Є. В. Крикавський, професор

Міністерства освіти і науки України, 7 монографій та понад 200 інших публікацій. Нагороджений знаком «Відмінник освіти України», був депутатом Львівської міської ради (1998–2002). У 2006 р. йому присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України». Є. В. Крикавський є академіком Академії економічних наук України, президентом Всеукраїнської громадської організації «Українська Асоціація Логістики».

Колектив кафедри вніс певний вклад у розробку навчально-методичних документів і навчальної літератури українською мовою, зокрема, Є. Крикавським виданий перший в Україні навчальний посібник «Логістика підприємства» (1996 р.).

Працівниками кафедри опубліковано цілий ряд підручників з грифом МОН України, зокрема: Є. В. Крикавський. «Логістичне управління» (2005 р.); Є. Крикавський. «Логістика: основи теорії» (2006 р.); Н. І. Чухрай, Р. Патора. «Товарна інноваційна політика: управління інноваціями на підприємстві» (2006 р.); Є. В. Крикавський, Н. І. Чухрай, Н. В. Чернописька. «Логістика: компендіум і практикум» (2006 р.); Л. А. Мороз, Н. І. Чухрай. «Маркетинг» (3-є вид.) (2006 р.); Н. І. Чухрай. «Логістичне обслуговування» (2007 р.) тощо.

За цей же період опубліковані українською мовою монографії: Є. В. Крикавський. «Економічний потенціал логістичних систем» (1997 р.); Є. Крикавський, Н. Гринів, І. Таранський. «Логістика та розвиток організацій» (1999 р.); С. І. Кубів, Є. В. Крикавський, Н. С. Косар. «Маркетингова концепція формування привабливості комерційного банку (2006 р.); О. І. Карий. «Стратегічне планування розвитку міста» (2006 р.); Н. І. Чухрай, О. Б. Гірна. «Формування ланцюга поставок: питання теорії і практики» (2007 р.); колективна монографія із залученням польських вчених «Трансформація вартості у формування відносин «підприємство — клієнт» (2007 р.) тощо.

Такий динамічний розвиток наукової діяльності кафедри зумовив її структуризацію за блоками: економіка енергетики; економіка хімічної та нафтопереробної галузей; маркетинг; логістика. Це відобразилося в наукових напрямках досліджень: проблеми переходу базових галузей економіки України на ринкові відносини; економічні проблеми ресурсо- та енергозбереження; маркетинг і логістика в системі інноваційних концепцій менеджменту; маркетингове та логістичне забезпечення зростання ринкової вартості підприємства; стратегія ланцюга поставок у розвитку підприємств.

Активна наукова діяльність кафедри сприяє залученню до наукової роботи обдарованої студентської молоді.

На кафедрі постійно діє аспірантура. Студенти беруть активну участь у конференціях, олімпіадах, конкурсах наукових студентських робіт.

Кафедра була ініціатором проведення вже семи Міжнародних конференцій «Маркетинг та логістика в системі менеджменту».

Протягом 2000–2008 рр. колектив кафедри маркетингу і логістики активно працює у сфері налагодження й активізації міжнародних зв'язків і співпраці. Укладено і діють угоди про співпрацю із Суспільною Вищою Школою Підприємництва та Управління (м. Лодзь, Республіка Польща), Краківською Економічною Академією (м. Краків, Республіка Польща), Вищою Фаховою Школою в м. Лемго (ФРН), Вищою Школою Економіки і Управління в м. Мельц (ФРН), Університетом ім. Матея Бея в м. Банська-Бистриця (Словаччина).

Кафедра фінансів

Створена в 2002 р. на базі кафедри економіки, фінансів та обліку без зміни профілю навчальної роботи. За роки існування стала провідним на заході України центром підготовки фахівців, досягла значних успіхів у науково-дослідних роботах. В її здобутку налічується понад 500 наукових праць, з них близько 370 опублікованих статей, 17 підручників, книг та навчальних посібників.

Колектив кафедри фінансів. Сидить: асистент М. М. Мужеляк
Стоять: 1-й ряд: доцент О. Й. Вівчар, асистент К. М. Слюсарчик, завідувач кафедри, доктор економічних наук, професор І. В. Алексеев, старший викладач О. С. Червінська, доцент І. Ю. Кондрат, доцент М. К. Колісник, доцент С. В. Паранчук, доцент О. М. Рудницька, доцент І. Б. Хома, старший викладач В. В. Турко.
2-й ряд: зліва направо доцент П. А. Гориславець, асистент І. Я. Цигиль, старший викладач О. Б. Курило, асистент О. М. Урікова, аспірант А. М. Ульянова, старший викладач Н. І. Андрушко, асистент О. А. Похильченко, асистент О. Ю. Яров, асистент В. М. Босак, асистент В. М. Кацішин, асистент А. В. Клювак

Очолоє кафедру доктор економічних наук, професор Ігор Валентинович Алексеев. Для викладання окремих навчальних курсів залучаються провідні спеціалісти-практики.

Високий науковий потенціал дозволяє кафедрі забезпечити належний рівень підготовки фахівців для роботи в нових умовах господарювання. Випускники-фінансисти здатні виконувати організаційно-управлінську та інформаційно-аналітичну роботу у сферах: грошово-кредитна система; фінансова діяльність підприємств та організацій; оподаткування підприємств; діяльність організацій на фінансовому ринку; організація банківської справи, банківські операції та їх проведення; біржові операції банків; валютне регулювання; операції з оподаткування;

організація моніторингу податкової служби; страхові послуги, облік та аналіз діяльності страхових організацій; фінансовий менеджмент; маркетинг фінансово-кредитної сфери; організація та удосконалення інформаційних систем у банках, фінансових органах, податкових та митних службах.

Науковим досягненням студентів, аспірантів, викладачів сприяє проведення щорічної науково-технічної конференції.

На кафедрі фінансів здійснюється наукова робота за декількома напрямками: наукові дослідження вчених кафедри, пов'язані з дисертаційними роботами; держбюджетна наукова робота; студентська наукова робота.

Наукова тематика кафедри — «Проблеми фінансово-кредитного регулювання та аудиторського менеджменту процесів створення, становлення, розвитку фінансово-промислових груп в Україні», а також «Проблеми фінансово-кредитного регулювання інноваційного розвитку виробничо-господарських структур».

Протягом останніх років на кафедрі захищено 1 докторську та 5 кандидатських дисертацій. Навчальний процес на кафедрі забезпечують кваліфіковані викладачі.

Доктор економічних наук, професор, відмінник освіти України І. В. Алексєєв у 1999 р. нагороджений Почесною грамотою Міністерства освіти України. Очоловав кафедру економіки, фінансів та обліку з моменту її створення, а з 2002 р. завідує кафедрою «Фінанси». У 1983 р. він захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, у 2002 р. в Інституті економічного прогнозування НАН України захистив докторську дисертацію. Опублікував понад 150 наукових і навчально-методичних праць.

Кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів І. Б. Хома в 1999 р. захистила кандидатську дисертацію «Організація управління і планування діяльності промислово-фінансових груп у системі регулювання економіки». Вона автор понад 130 робіт.

Кандидат економічних наук, доцент І. Ю. Кондрат у 2003 р. захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. За 7 років роботи в університеті була автором (співавтором) 3 навчальних посібників, 16 методичних розробок, 29 наукових публікацій.

Кандидат економічних наук, доцент, заступник завідувача кафедри з наукової роботи М. К. Колісник у 2000 р. захистила кандидатську дисертацію «Економічна оцінка і регулювання діяльності промислово-фінансових груп». За результатами її наукових досліджень і науково-методичної діяльності опубліковано понад 80 робіт.

Кандидат економічних наук, доцент С. В. Паранчук у 1975 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, опублікував понад 80 наукових і навчально-методичних праць.

Кандидат економічних наук, доцент Н. Б. Ярошевич у 2004 р. нагороджена Почесною грамотою Міністерства освіти України як науковий керівник переможця Всеукраїнського конкурсу на кращу наукову роботу серед студентів і аспірантів вищих навчальних закладів з питань розвитку харчової промисловості. У 2003 р. захистила кандидатську дисертацію, опублікувала 38 наукових і 28 навчально-методичних праць.

Кандидат економічних наук, доцент О. М. Рудницька в 1999 р. захистила кандидатську дисертацію «Менеджмент персоналу промислового підприємства». Вона автор навчальних посібників «Фінансова статистика» та «Фінанси підприємств».

Старший викладач Т. О. Смирнова 2006 р. подала до видавництва 2 навчальні посібники: «Страхові послуги» та «Місцеві фінанси». Протягом роботи у Львівській політехніці опублікувала понад 20 статей і тез доповідей на науково-практичних конференціях, 4 методичні розробки. Здійснює практичні заняття та читає лекції з дисциплін «Гроші та кредит», «Фінанси» та ін.

З 2008 р. навчально-науковий потенціал кафедри підсилила доктор економічних наук, професор Т. Б. Ландіна, яка має великий досвід роботи в банківських установах України.

Також навчальний процес на кафедрі забезпечують професори М. В. Римар, Р. А. Славюк, Л. А. Янковська; кандидати економічних наук, доценти О. Й. Вівчар, П. А. Гориславець, О. Я. Побурко, Л. В. Панкевич, П. Я. Могиляк, О. І. Демків; старші викладачі Л. С. Тревого, О. Б. Курило, П. І. Віблій, П. Г. Ільчук, О. С. Червінська, Н. І. Андрушко, В. В. Турко та інші асистенти кафедри. Значну допомогу в організації та проведенні занять надає навчально-допоміжний персонал кафедри фінансів.

У навчальному процесі використовуються результати наукових досліджень, отриманих при виконанні держбюджетних угод, тематик за науково-дослідними роботами. Зокрема, при викладанні дисциплін «Фінанси інноваційної діяльності», «Фінанси і соціальна політика», «Фінансова санація і банкрутство підприємств», «Антикризове управління фінансами підприємств», «Фінансове забезпечення страхових зобов'язань» та ін.

Кафедра здійснює підготовку бакалаврів (рівень базової вищої освіти), спеціалістів і магістрів (рівень повної вищої освіти) з фінансів.

Рівень кваліфікації випускників спеціальності характеризується їх конкурентоспроможністю на ринку праці, вони займають провідні посади на підприємствах різних форм власності, у фінансових та кредитно-банківських установах, Державному казначействі, Державній податковій адміністрації, страхових компаніях, органах державної влади та місцевого самоврядування.

Кращі випускники-магістри продовжують навчання в аспірантурі Львівської політехніки та провідних університетів України, Європи, США.

Кафедра обліку та аналізу

Створена 23 квітня 2002 р. з ініціативи її завідувача, кандидата економічних наук, професора, проректора з науково-педагогічної роботи університету Анатолія Григоревича Загороднього.

Кафедра здійснює підготовку фахівців за спеціальністю «Облік і аудит» денної, заочної та екстернатної форм навчання. Крім того, її викладачі надають освітні послуги студентам, слухачам і курсантам Інституту комп'ютерних наук, Інституту дистанційного навчання, Інституту післядипломної освіти, Військового інституту.

Президія науково-практичної конференції «Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства». Зліва направо: кандидат економічних наук, доцент М. В. Корягін, професор А. Г. Загородній, доктори економічних наук, професори О. Є. Кузьмін, А. В. Єлісеєв

Кафедра забезпечує викладання нормативних дисциплін для студентів таких напрямів підготовки, як «Економіка підприємства», «Маркетинг», «Менеджмент», «Облік і аудит», «Фінанси і кредит», «Комп'ютерні науки», «Видавничо-поліграфічна справа», «Прикладна лінгвістика», «Фармація» та «Прикладна математика».

Загальна кількість навчальних дисциплін, викладання яких здійснюється викладачами кафедри, становить 35. Усі вони повною мірою забезпечені навчальними програмами, робочими планами та навчально-методичною літературою.

Фахівці спеціальності «Облік і аудит» можуть займати різноманітні первинні посади, зокрема: головний бухгалтер, начальник відділу (сектору), старший економіст, викладач економіки (рівень бакалавра); начальник відділу (сектору), старший бухгалтер, бухгалтер (рівень спеціаліста); начальник контрольно-ревізійного відділу, головний бухгалтер, аудитор, аудитор-діагностик, ревізор, головний ревізор, провідний економіст, викладач, методист, молодший науковий співробітник (рівень магістра).

Випускники кафедри конкурентоспроможні на ринку праці, успішні в підприємницькій діяльності та на державній службі, обіймають високі посади керівників і провідних фахівців на підприємствах різних форм власності, у фінансових та кредитно-банківських установах, в органах податкової адміністрації, контрольно-ревізійних управліннях, державному казначействі, в страхових компаніях та інших структурах.

Велика увага приділяється практичній підготовці студентів. Для забезпечення матеріальної бази практики кафедра співпрацює з відомими вітчизняними підприємствами: ВАТ «Маяк», ЗАТ «Львівський лікєро-горілчаний завод», ВАТ «Львівська макаронна фабрика», ДП «Львівський хлібзавод № 5», ВАТ «Концерн-Хлібпром», ВАТ «Галичфарм», ТОВ АФ «Контракти-аудит», ВАТ «Агрофірма «Провесінь», ВАТ «Західенерго» і багатьма іншими.

Захист кандидатської дисертації старшим викладачем В. М. Чубаєм

На сьогодні професорсько-викладацький склад кафедри налічує 48 осіб, з них 3 професори, 18 доцентів, 4 старші викладачі, 23 асистенти. Відбулось значне зростання штату працівників: порівняно з 2002 р. — на 24 одиниці; порівняно з 2004 р. — на 11 одиниць; порівняно з 2006 р. — на 2 одиниці та порівняно з 2007 р. — на 6 одиниць. Середній вік викладачів кафедри — 36 років.

Серед провідних професорів і доцентів кафедри обліку та аналізу — А. Г. Загородній, Н. П. Білецька, Т. Т. Гринів, Я. С. Карп'як, Г. І. Кіндратська, З. М. Коваль, А. Є. Мачкур, М. М. Нашкерська, В. О. Озеран, Л. М. Полякова, Н. І. Римарська, С. Й. Сажинець, Н. С. Станасюк, Р. Л. Хом'як, В. М. Чубай, В. Д. Шквір, І. Й. Яремко, М. Я. Яструбський.

Під керівництвом завідувача колектив кафедри із самого початку її створення активно працює в навчально-методичній та науковій сферах.

Найважливішими напрямками наукових досліджень є бухгалтерський облік, особливості його організації та ведення на малих підприємствах у бюджетних та банківських установах; формування звітності підприємств, фінансовий, податковий, управлінський облік; економічний, фінансовий, стратегічний аналіз та аудит. Окрім того, викладачами, аспірантами та здобувачами наукових ступенів кафедри обліку та аналізу здійснюються наукові дослідження за трьома напрямками: «Удосконалення системи бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту в сучасних умовах господарювання в Україні», «Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства» та «Інтелектуальний капітал та інтелектуальні активи підприємства: евальвація, верифікація та екземпліфікація».

Викладачі та студенти беруть активну участь у науковій роботі кафедри, широко публікуються у вітчизняних та закордонних спеціальних та періодичних виданнях, зокрема: за період з 2003 по 2008 рр. випущено 9 монографій, у 2007 р. надруковано 53 статті у періодичних виданнях, а це на 50 % більше порівняно з 2002 р., за останній рік викладачі кафедри виступили на 61 конференції, а студенти — на 47, що вдвічі перевищує кількість виступів на конференціях минулого року.

Науковий потенціал колективу — 22 кандидати економічних наук (для порівняння, у 2002 р. на кафедрі налічувалось 11 кандидатів економічних наук). За період існування кафедри викладачами захищено 7 кандидатських дисертацій. Аспірантами та здобувачами кафедри проводиться близько 20 дисертаційних досліджень.

До захисту готується 6 кандидатських та 1 докторська дисертації. Кафедра обліку та аналізу бере активну участь у вихованні наукових кадрів. Щомісяця проводяться наукові семінари, на яких розглядаються результати досліджень аспірантів і пошукувачів.

Викладачі кафедри постійно інформують студентів про проведення різноманітних міжнародних програм, які здійснюють навчання, тестування та сертифікацію аудиторів, бухгалтерів в Україні. Студенти кафедри неодноразово були

переможцями та нагороджувалися дипломами, грамотами за активну участь у всеукраїнських наукових конференціях та олімпіадах з обліку та аудиту. На сьогоднішній день укладено угоду про співробітництво та стажування студентів з Академією гурничо-гутнічою в м. Кракові (Республіка Польща).

Упродовж 2002–2008 рр. викладачами підрозділу видано 6 підручників, 33 навчальні посібники, з них 9 з грифом Міністерства освіти і науки України. Усі курси, які читаються на кафедрі, мають відповідне методичне забезпечення, зокрема за час існування кафедри видано 144 методичних видань і конспектів лекцій. У подальшому удосконалюється їх зміст, структура, готуються методичні рекомендації до нових дисциплін. Для проведення наукової, методичної та навчальної роботи кафедра забезпечена комп'ютерною і копіювальною технікою.

Захист дипломних робіт студентами-випускниками кафедри

Значна увага приділяється підвищенню кваліфікації викладачів, вони регулярно проходять стажування без відриву від основного місця роботи на вітчизняних підприємствах і в організаціях різних форм власності та видів економічної діяльності.

Особливістю кафедри є те, що більшість викладачів за сумісництвом працюють бухгалтерами та аудиторами, це дає змогу донести до студентів не лише теоретичні знання, а й власний практичний досвід. Троє викладачів кафедри — сертифіковані аудитори.

Кафедра співпрацює з професійними виданнями, серед яких: «Все про бухгалтерський облік», «Бухгалтерія», «Податки і право», а також «KPMG», «Price Water House Coopers», які щороку запрошують студентів кафедри на співбесіди, тренінги. Завдяки високому рівню підготовки багато випускників мали змогу працевлаштуватися на підприємствах, де вони проходили практику.

Протягом 2002–2008 рр. вищу освіту за спеціальністю «Облік і аудит» в Національному університеті «Львівська політехніка» отримали понад 1000 фахівців.

У 2002–2003 рр. випускниками кафедри були: 61 бакалавр, 25 спеціалістів та 14 магістрів; у 2003–2004 рр. — 77 бакалаврів, 30 спеціалістів та 31 магістр;

у 2004–2005 рр. — 67 бакалаврів, 53 спеціалісти та 40 магістрів; у 2005–2006 рр. — 75 бакалаврів, 44 спеціалісти та 50 магістрів; у 2006–2007 рр. — 92 бакалаври, 61 спеціаліст та 58 магістрів і у 2007–2008 рр. — 174 бакалаври, 49 спеціалістів та 58 магістрів.

Яскравим свідченням високої кваліфікації випускників кафедри є їх працевлаштування за фахом (понад 90 відсотків). Вихованці кафедри з успіхом працюють практично у всіх сферах економіки держави — в промисловості, будівництві, на транспорті, у фінансовій сфері тощо. Кращі випускники кафедри продовжують навчання в аспірантурі університету та працюють на кафедрі обліку та аналізу. На сьогоднішній день тут працює 10 випускників кафедри.

Професорсько-викладацький склад кафедри постійно поновлює професійні й наукові знання, виявляє професійну мобільність та адаптацію до змін у суспільно-економічній і технічній сферах, системах управління та організації праці в умовах ринкової економіки, використовує в навчальному процесі інноваційні педагогічні та сучасні інформаційні технології. Здобутки кафедри зумовлені насамперед високим професійним рівнем підготовки викладачів і моральним кліматом, що панує в колективі.

Кафедра економіки підприємства та інвестицій

Заснована в 1971 р. як кафедра економіки та організації будівництва для випуску інженерів-економістів за спеціальністю «Економіка та організація будівництва» і підготовки студентів архітектурного, інженерно-будівельного та теплотехнічного факультетів. Складовою частиною кафедри стала територіальна науково-дослідна лабораторія (ТНДЛ-52), створена для дослідження проблем технології та організації будівництва й підвищення ефективності будівельного виробництва.

На той час очолив кафедру кандидат технічних наук, доцент С. Г. Васильєв (з 1986 р. — доктор технічних наук, професор). Разом з ним першими викладачами кафедри були: доцент О. Ю. Голіков, старші викладачі В. І. Бардин, Я. Г. Калиняк, А. Й. Рудков та асистенти В. О. Ламотько і Є. І. Полішко. У 1983 р. кафедру очолив кандидат економічних наук, доцент С. І. Проник (з 1995 р. — доктор економічних наук, професор). Усього кафедрою підготовлено понад 2500 спеціалістів.

Відомими не лише в Україні стали фундаментальні дослідження працівників кафедри з проблем технології та організації безтраншейних способів прокладання комунікацій, за якими отримано понад 100 авторських свідоцтв і патентів на винаходи. Серед дослідників цих проблем були доктор технічних наук, професор С. Г. Васильєв, доктор економічних наук, професор С. І. Проник, кандидат технічних наук, доцент В. Т. Голубятніков, кандидат економічних наук, старший викладач В. І. Прокопенко, асистенти З. М. Медведик, Я. В. Воловець, В. В. Козик, старший науковий співробітник А. В. Лещенко та ін.

Вручення ректором університету диплома кандидата економічних наук старшому викладачеві кафедри Т. Т. Гринів

Вагомих результатів у цей час було досягнуто в дослідженні методів обґрунтування виробничої потужності будівельних організацій, інтенсифікації виробництва, переходу підприємств будівельного комплексу на нові методи господарювання, обґрунтування інвестиційної привабливості підприємств, галузі, регіону. Наукове керівництво цим напрямом здійснювали доктор економічних наук, професор С. І. Процик, кандидат економічних наук, доцент В. К. Задорожна, кандидат економічних наук, доцент М. І. Сторожик, кандидат технічних наук, доцент О. Ю. Голіков, завідувач ТНДЛ-52 кандидат економічних наук, доцент Г. О. Бардиш; а виконання робіт — інженери І. Б. Роговська, А. С. Голобородько, Н. В. Колісник, О. С. Войтович, Ю. С. Їжик, викладачі А. Г. Загородній, Я. С. Калиняк, С. Б. Кутуєв, Г. О. Партин, В. В. Козик, М. І. Клімковський, В. П. Картавих, І. І. Гуцул, І. Є. Тимчишин, Я. В. Ткач, Ж. С. Котлова, А. Ф. Паславський; аспіранти та студенти-старшокурсники.

У 1996 р. відповідно до тенденцій, що склалися в економіці та освіті, кафедра змінила свою назву і стала називатися кафедрою економіки й менеджменту інвестицій і нерухомості. Суттєві зміни навчальних програм та напрямів наукових досліджень відбувалися за активної участі завідувача кафедри доктора економічних наук, професора С. І. Процика. У листопаді 1996 р. кафедру очолив кандидат економічних наук, доцент В. В. Козик.

З 2002/2003 навчального року підрозділ перейменовано на кафедру економіки підприємства та інвестицій. Вона готує фахівців за спеціальностями «Економіка підприємства» та «Фінанси» (спеціалізація «Фінанси підприємства»). Здійснюється підготовка магістрів, спеціалістів і бакалаврів.

Станом на 2008 р. на кафедрі працює 38 викладачів: завідувач кафедри кандидат економічних наук, професор В. В. Козик, доктор економічних наук, професор Ю. І. Стадницький, кандидати наук, доценти — М. І. Клімковський, А. С. Гавриляк, В. І. Довбенко, О. Ю. Ємельянов, В. П. Кічор, І. З. Крет, Т. Т. Макаревич, Я. В. Воловець, І. М. Кривцун, В. М. Мельник, Н. Є. Селюченко, І. Б. Скворцов, Т. Б. Данилович, В. П. Манзій, О. Я. Шийко, С. Й. Воробець; старші викладачі — А. Л. Висоцький, І. Є. Тимчишин, І. М. Дашко, О. В. Музиченко, О. Б. Іванова, Л. І. Ріжко, О. Б. Андрушко, В. В. Войцехівська, асистенти — О. Я. Загорецька, О. Ю. Черняк, А. Р. Стояновський, О. І. Гудзь, М. Б. Жураковська, І. М. Винник, О. Б. Тарасовська, Х. Я. Соловій, Н. Я. Яневич, Т. О. Петрушка, О. Л. Мищишин, В. А. Гришко.

Наукові дослідження працівники кафедри здійснюють за трьома напрямками: «Інноваційна й інвестиційна діяльність підприємства»; «Економічна оцінка проектів, майна та нерухомості»; «Формування та розробка інноваційно-

*Урочисте засідання кафедри економіки підприємства та інвестицій.
Зліва направо: І. М. Винник, Т. Т. Макаревич, О. Я. Загорецька, І. З. Крет, Т. О. Петрушка,
Н. М. Співак, В. П. Кічор, Н. П. Воробійова, Л. С. Їжик, О. Б. Іванова, О. Ю. Черняк,
В. В. Козик, Я. В. Юхман, О. І. Гудзь, І. М. Кривцун, І. Б. Скворцов, В. П. Манзій,
Н. Я. Яневич, О. Л. Мищишин, А. В. Кравець, А. В. Гоблик*

інвестиційних стратегій, програм і проектів розвитку виробничо-господарських структур, галузей та регіону».

Результати наукових досліджень відображені в наукових монографіях, статтях, доповідались на багатьох міжнародних науково-технічних конференціях.

Кафедра пишається своїми випускниками-науковцями: доктором економічних наук, професором Ю. І. Стадницьким; кандидатом економічних наук, професором В. В. Козиком — проректором Львівської політехніки, завідувачем кафедри; кандидатом економічних наук, проректором Львівської політехніки, завідувачем кафедри обліку та аналізу А. Г. Загороднім; кандидатом економічних наук, доцентом М. І. Клімковським — заступником директора Інституту економіки і менеджменту; кандидатом економічних наук, доцентом А. О. Чемерисом — віце-президентом Національної академії державного управління при Президентові України; кандидатом економічних наук, доцентом Г. О. Партин — деканом Львівського банківського інституту; Л. Н. Загородньою — директором КБ «Електронбанк»; І. О. Дроботом — професором Львівського відділення Національної академії державного управління при Президентові України; А. І. Бажановою — начальником відділу НБУ; М. П. Могільницькою — начальником управління НБУ у Львівській області; О. Ю. Ємельяновим та Т. Б. Даниловичем — доцентами кафедри та ін.

Значних успіхів у виробничій діяльності досягли випускники кафедри: В. О. Кобилянський — президент компанії «Антарктика»; В. П. Білоус — віце-голова Львівської міської ради; О. С. Мандюк — голова правління Української зовнішньоекономічної асоціації «Новий світ» та багато інших випускників кафедри.

Маючи значний науковий та навчально-методичний потенціал, кафедра продовжує на належному рівні готувати висококваліфікованих фахівців і вносить належний вклад у розвиток економіки України.

